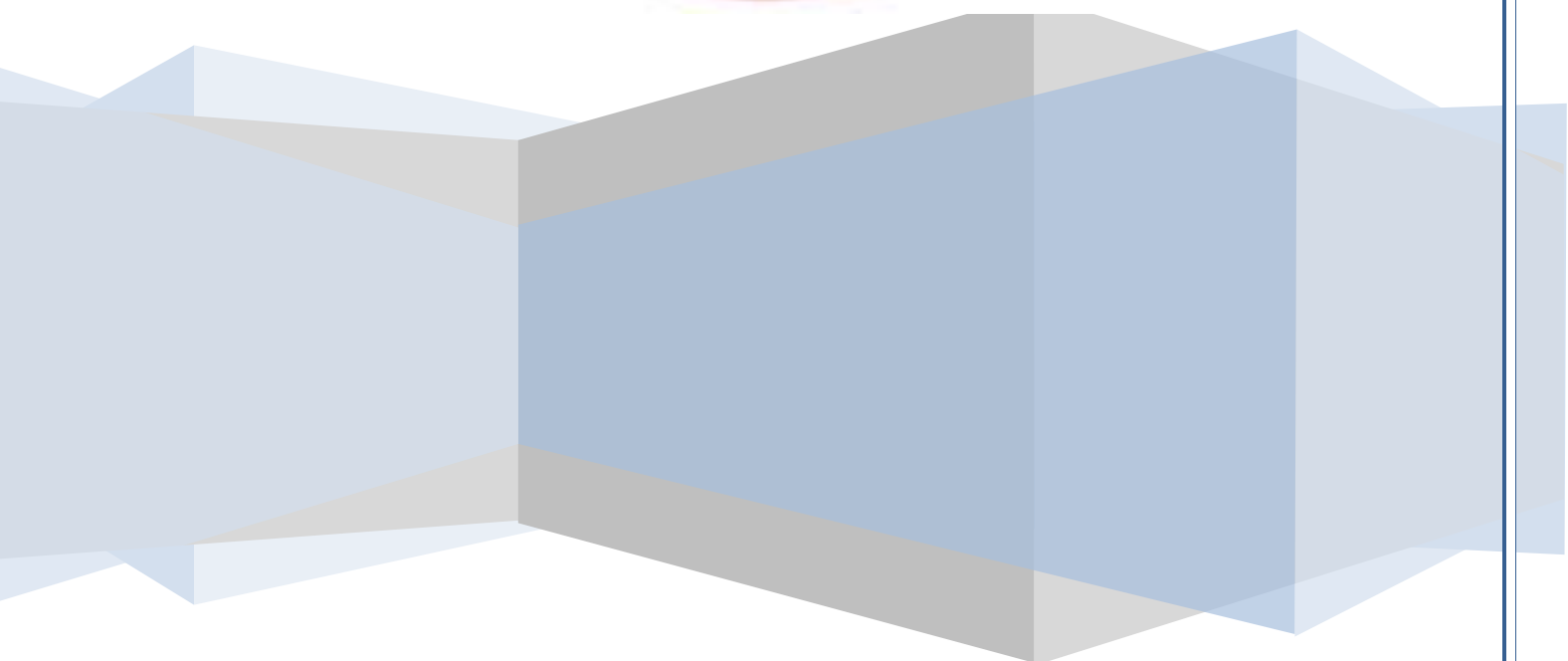

**דו"ח פעילות של הפרקליטות
הצבאית לשנת העבודה 2014**

דברי פתיחה

כמדי שנה, חותמת הפרקליטות הצבאית את השנה החולפת בדו"ח שנתי הסוקר ממעוף הציפור את העשייה הרבה, האיכותית והמגוונת שהתבצעה במהלכה.

מטבע הדברים, דו"ח זה אינו יכול ואינו מתיימר להקיף את מלוא העשייה של יחידתנו במהלך השנה. אף על פי כן, אנסה לתאר בתמצית את עיקרי הסוגיות בהן עסקנו השנה תוך שאעמוד על אתגרים, עמם התמודדנו בשנה החולפת, כמו גם על מגמות ואתגרים, אשר להערכתני יעמדו בפנינו בשנה הקרובה.

שנת 2014 עמדה בסימן פעילות מבצעית ענפה ששיאה בשני אירועים מבצעיים משמעותיים, אשר התרחשו באמצעה – מבצע "שובו אחים", אשר התרחש באזור יהודה ושומרון בעקבות חטיפתם ורציחתם של שלושת הנערים ומבצע "צוק איתן", אשר התרחש ברצועת עזה. מטבע הדברים, הפרקליטות הצבאית הייתה שותפה פעילה במבצעים אלו, לרבות בהליכי התכנון, בחינת המטרות, הערכות מצב וגיבוש חוות דעת בסוגיות עקרוניות. מבצע "שובו אחים" אף הוביל למבצע מעצרים נרחב באזור יהודה ושומרון, אשר כלל את מעצרים המחודש של חלק ממשוחררי "עסקת שליט" והכפלת כמות העצורים המנהליים.

מבצעים אלו ביטאו פעם נוספת את העוצמה הטמונה בשילוביות הגלומה בהעמדת ייעוץ המשפטי לדרגים המבצעים עובר למבצע, במהלכו ולאחריו וכן את חשיבות השיח השוטף בינינו לבין המפקדים.

עליית המדרגה בשילוביות בינינו לבין המפקדים וההבנה ההולכת וגוברת לחשיבותם של כללי המשפט הבין לאומי במערכה מתבטאות אף בהוראת הרמטכ"ל כבר במהלך המבצע "צוק איתן" להקים את מנגנון הבירור המטכ"לי לבירור ובחינה של אירועים חריגים שהתרחשו במהלך המבצע.

מנגנון זה, אשר הוקם כמנגנון קבוע, כחלק מתהליך יישום המלצותיה של הוועדה הציבורית בראשות שופט בית-המשפט העליון (בדימוס) יעקב טירקל ("ועדת טירקל"), אוסף נתונים וחומרים רלוונטיים, ומברר עובדות לגבי אירועים חריגים שאירעו במהלך

המבצע. זאת, על מנת לספק לנו מידע מלא ככל הניתן שיאפשר לנו להחליט אם יש בסיס לפתוח בחקירה פלילית, וכן לצורך הפקת לקחים מבצעיים ומתן המלצות שיסייעו למנוע אירועים חריגים בעתיד.

המנגנון פועל מזה מספר חודשים ועשרות אירועים חריגים שהתרחשו במהלך מבצע "צוק איתן" כבר נבדקו על ידו והועברו לבחינתנו. עשרות אירועים נוספים נבדקים וצפויים להיבדק על ידו בחודשים הקרובים. אנו פועלים בקשר הדוק אל מול המנגנון הן בייעוץ משפטי שוטף לצוותי המנגנון והן בעבודה אינטנסיבית ומתמשכת של קציני הפרקליטות לעניינים מבצעיים על תוצרי המנגנון וקבלת החלטות במישור האכיפה.

בהקשר זה יצוין כי בחודשים אלו מגיעה לכלל סיום עבודת הצוות בראשות ד"ר צ'חנובר ליישום המלצותיה של ועדת טירקל. כזכור, ועדת טירקל קבעה שככלל מנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל ובצה"ל בפרט עולים בקנה אחד עם הסטנדרטים הקבועים במשפט הבין לאומי. בצד זאת המליצה הוועדה 18 המלצות, אשר חלקן הארי רלוונטי לצה"ל ומטרתן לשפר את המנגנונים הקיימים. הצוות, אשר מונה על ידי ממשלת ישראל קיים השנה ישיבות רבות ועסק במתווה ליישום נכון של ההמלצות של ועדת טירקל. דו"ח הצוות יוגש לממשלה בחודשים הקרובים ואין ספק שיישום המלצותיו, לצד הקצאת המשאבים הנדרשת לכך, ישפר את המנגנונים הקיימים וימצב את מדינת ישראל וצה"ל במקום מתקדם ביותר, בתחום זה, בזירה הבין לאומית.

ראוי להדגיש, כי ללא תלות במועד הגשת הדו"ח, צה"ל בהובלת הפרקליטות הצבאית כבר החל ביישום המלצות ועדת טירקל והקמת מנגנון הביורור המטכ"לי היא דוגמה יפה לכך.

בדומה למגמה שהשתקפה במבצעים האחרונים, סיום המערכה המבצעית סימן את התעצמות המערכה המשפטית – מדינית כנגד מדינת ישראל וצה"ל. בחודשים אלו מגיעה מערכה זו לכדי שיא הבא לידי ביטוי, בין היתר, בפרסומם של מספר דוחות של ארגונים שונים הכוללים טענות כנגד חוקיות פעילותו של צה"ל במבצע כאשר לפנינו עוד צפוי פרסומם של שני דוחות בין לאומיים נוספים – הדו"ח של ועדת החקירה אשר מונתה על ידי מועצת זכויות האדם והדו"ח של ועדת הבדיקה של האו"ם, אשר מתמקדת באירועים מסוימים בהם נפגעו מתקני או"ם.

מערכה זו הולכת ומתעצמת, בין היתר לאור הצטרפותה של הרשות הפלסטינית לחוקת רומא המסדירה את פעילותו של בית הדין הפלילי הבין לאומי (ICC), ונוכח הצהרתה של הרש"פ מכוח חוקת רומא המבקשת להכיר, אד הוק, בסמכות בית הדין הפלילי הבין לאומי החל ממועד 13 ביוני 2014. הכרה זו תקנה לבית הדין סמכות שיפוט ביחס למבצע "שובו אחים" ומבצע "צוק איתן".

לא אפריזו אם אומר שלמערכה זו חשיבות עליונה והצלחה בה תשפיע לא רק בתחום המדיני והמשפטי אלא גם על היקף חופש הפעולה הצבאי ממנו ייחנה צה"ל במערכה הבאה.

קציני הפרקליטות הצבאית, ובייחוד קציני מחלקת דבל"א בסיוע של קציני הפרקליטות לעניינים מבצעיים, נוטלים חלק מרכזי במערכה מורכבת זו ותרומתם להשגת יעדיה של מדינת ישראל בהקשר זה לא תסולא בפז.

אירוע אופרטיבי משמעותי נוסף, אשר התרחש בשנה זו ולווה באופן צמוד על יחידתנו הינו מבצע "חשיפה מלאה", במסגרתו תפס חיל-הים אמצעי-לחימה מתקדמים על גבי האנייה "Klos C". המבצע היווה דוגמה נוספת לחשיבותו ולתרומתו של הייעוץ המשפטי שניתן, במקרה זה, לדרג מקבלי ההחלטות החל משלב התכנון הראשוני ועד לאחר סיומו המוצלח של המבצע.

על אף שדבריי מתייחסים לסיכומה של שנת 2014 לא אוכל להתעלם מכך שבמהלך חודש פברואר 2015 התקיים הכנס הבין לאומי הראשון של הפרקליטות הצבאית, אשר ההכנות אליו החלו בשלהי שנת 2014.

הכנס, אשר הובל במקצועיות על ידי בית הספר למשפט צבאי, עסק בסוגיות שונות בדין הבין לאומי והשתתפו בו פצ"רים רבים ומקביליהם ממדינות שונות ואקדמאים מרחבי העולם. הכנס נחל הצלחה רבה ואין לי ספק שהוא יתרום לחיזוק הקשרים המקצועיים בינינו לבין עמיתינו בצבאות אחרים, אשר מתמודדים עם דילמות מקצועיות דומות לאלו העומדות מולנו. בנוסף תרם הכנס לחיזוק השיח המשפטי בינינו לבין אקדמאים בכירים מרחבי העולם המומחים בדין הבין לאומי. כולי תקווה שהכנס האמור יסמן תחילתה של מסורת בעניין זה וכי בעקבותיו יבואו כנסים רבים נוספים.

בתחום אכיפת הדין התבלטה שנת 2014 בייזומן וקידומן של מספר עבודות מטה משמעותיות. עבודת המטה המשמעותית ביותר הינה עבודת המטה לבחינת חוק השיפוט הצבאי והמלצה על שינוי ועדכון הוראות המצויות בו בהתאם לצרכי המציאות הנוכחית. בנוסף, קידמה התביעה הצבאית עבודות מטה בתחום ההסדרים המותניים והסדרי ההקפאה לעריקים. עבודות מטה אלו לא היססו לבחון מחדש הסדרים שהם בבחינת מושכלות יסוד בתחום אכיפת הדין במערכת המשפט הצבאית והשלכותיהן על המצב הנוהג, ככל שיושמו, מרחיקות לכת.

עבודות המטה בתחומים האמורים מצויות בתהליך מתקדם ובשנה הקרובה תתקבלנה החלטות בעניין קידומן ויישומן. זוהי עדות מצוינת לרוח היחידה, רוח של יוזמה, חדשנות ואומץ לפרוץ גבולות מוכרים תוך שאיפה מתמדת לשיפור המצב הקיים.

עדות נוספת לרוח זו הינה יוזמת הסנגוריה הצבאית לקיצור תקופת המעצר הראשונית ל-24 שעות. לאחר מאמצים רבים קרמה השנה יוזמה זו עור וגידים. אין ספק שהיישום בפועל של קיצור תקופת המעצר יהיה מן האתגרים הבולטים בתחום אכיפת הדין בשנה הקרובה והוא עתיד לתת את אותותיו על התנהלות הדיונים במערכת המשפט הצבאית.

רוח הקדמה הטכנולוגית ומאפייניו של הטלפון הנייד "החכם" מציבים בפני גורמי האכיפה אתגרים שונים שלא ידענו בעבר. כך, גם בשנת 2014 התבלטה תופעה של עשיית שימוש במכשיר הטלפון הנייד "החכם" ובייחוד במצלמה הכלולה בו ככלי לביצוע עבירות של פגיעה בפרטיות על רקע מיני. מנגד מבקשות רשויות האכיפה לעשות שימוש בתכונותיו המתקדמות של מכשיר טלפון הנייד לשם השגת ראיות שיסייעו בהוכחת עבירות פליליות שונות. במהלך השנה החולפת אותגרה, בהקשר זה, סוגיית ההסכמה הנדרשת לצורך חיפוש במכשיר הסלולר על ידי הסנגוריה הצבאית. הסוגיה נדונה על ידי בתי הדין הצבאיים במספר החלטות עקרוניות, אשר קיבלו את עמדת התביעה הצבאית ואפשרו את פעולת החיפוש מקום בו הסכים החשוד לפעולה. בראשית שנת 2015 אף קיבל בית הדין הצבאי לערעורים את עמדת התביעה הצבאית בסוגיה זו. אין ספק שההתפתחויות הטכנולוגיות ימשיכו להעמיד אתגר בפני רשויות אכיפת החוק בהיבט המשפטי גם בשנה הקרובה.

ואם בטכנולוגיה עסקינן, לא ניתן להתעלם מהאתגרים המורכבים שמציב בפנינו עולם הסייבר. בשנה האחרונה עסקו קציני יעח"ק ודבל"א בלימוד והעמקה של ההיבטים המשפטיים הנלווים לעיסוק בסייבר והחלו לחרוץ, במקצועיות וביצירתיות, תלמים חדשים בשדה משפט שטרם נחרש. בהיבט הפנים צה"לי עסקנו בהתוויית התשתית המשפטית להסדרת הסמכויות בתחום, לרבות לנוכח הקמת המטה הקיברנטי הלאומי והתוויית יחסי הגומלין ושיתוף הפעולה בין צה"ל לבין הגוף האמור, ואילו בהיבטי המשפט הבין לאומי נבחנו, בין היתר, יוזמות בין לאומיות שונות לפיתוח הדין הבין לאומי בתחום הסייבר תוך עמידה על ההשלכות האפשריות של יוזמות אלו על צה"ל.

באיו"ש נמשך מאמצם התמידי של קציני מחלקת יועמ"ש איו"ש לעמוד על אכיפת שלטון החוק ועל ההיערכות להסלמה במצב הביטחוני. כאמור בפתח דבריי, במבצע "שובו אחים" באה לידי ביטוי עוצמת השילוביות בין הייעוץ המשפטי לבין המפקדים והחשיבות הרבה של ייעוץ משפטי מקצועי ואיכותי למפקדים הרלוונטיים, בזמן שגרה, אשר מתהדק ומתעצם בעיתות חירום. כך, הייעוץ המשפטי האיכותי שניתן לחטיבות המרחביות באיו"ש בזמן שגרה מהווה מכפיל כוח במיוחד בעיתות חירום.

בתחום המחקר והפרסומים הוביל בית הספר למשפט צבאי יוזמות חדשות הן בדרך של חיזוק תחום האקדמיה והמחקר בבית הספר והן על ידי חידוש המחקר והכתיבה לשם פרסום כתב העת "משפט וצבא". בשנה הקרובה נזכה לראות את פירות המאמץ שהושקע בדמותם של מספר גיליונות של כתב העת, שצפויים להתפרסם במהלך השנה.

בתחום הדוברות וקשרי הציבור השתלבה שנת 2014 במגמת העלייה המתמדת מן השנים האחרונות בתחום זה הן בבקשות לראיונות והרצאות מטעם קציני היחידה לגופי תקשורת ובפני קהלי יעד שונים והן בפניות של גופי תקשורת בנוגע לסוגיות המצויות בטיפולנו. מדור דוברות וקשרי הציבור פעל ללא לאות בתחום זה והשכיל להמשיך ולפתח את אתר המרשתת של היחידה, המהווה לדידי, כלי מרכזי לשיתוף הציבור בעשייה הנרחבת, המגוונת ורבת החשיבות של הפרקליטות הצבאית. במסגרת הרצון להביא את תכני האתר לעיני הציבור החל המדור להפיץ בשלהי השנה החולפת עלון מקוון ובו מופץ מידע בדבר העשייה השוטפת של הפרקליטות הצבאית לכל אדם המעוניין בקבלתו. הינכם מוזמנים להיכנס לקישור שלהלן ולהצטרף [לרשימת התפוצה](#) של העלון.

הגורמים בלעדיהם לא ניתן להוציא מן הכוח אל הפועל את שלל המשימות המאתגרות של היחידה הינם ענף כוח אדם ותחום המחשוב. לצד העשייה יום יומית האיכותית והמבורכת, זכיתי להתרשם מקרוב, במהלך מבצע "צוק איתן", מהמסירות, המקצועיות והאכפתיות שבהן ניתן השירות לקציני המערך האופרטיבי שנפרש במספר מקומות ברחבי החזית. המבצעים, "צוק איתן" ו"שובו אחים", טמנו בחובם היבטים ארגוניים ומחשוביים מורכבים לניהול בתוך היחידה, לרבות הפעלה נרחבת של אנשי מילואים ומתן מענה תקשובי הולם לאנשינו בכל אתרי העשייה. אין ספק שאיכות השירות שניתן לאנשינו בכל הגזרות סייע להם לבצע את משימותיהם על הצד הטוב ביותר ויותר מכל ניתנה להם תחושה טובה של שייכות ליחידה גאה ומלוכדת.

שנת 2014 עתירת העשייה מאחורינו. אולם, האתגרים המורכבים שליוו אותנו בשנה החולפת עדיין עמנו וחלקם אף יתעצמו בשנים הקרובות. חובתנו להיות ערוכים לכל התפתחות בגזרות השונות ולא לשקוט על השמרים. עלינו לפעול ברוח חזון היחידה, ליזום ולא להסס לחדש ככל שנגיע למסקנה שיש צורך בכך.

אין לי ספק שטמונות במפקדינו, קצינינו וחילינו היכולות המקצועיות והעוצמה הפנימית הנדרשת. כך היה בשנה החולפת וכך יהיה בשנה הקרובה.

לסיום תודתי והערכתי נתונה לכלל אנשי הפרקליטות הצבאית, אשר פעלו ופועלים במסירות ובמקצועיות לאורך השנה כולה, מתוך תחושת שליחות אמיתית ואמונה בייעודנו וחזוננו.

בכבוד רב,

דן עפרוני, אלוף
הפרקליט הצבאי הראשי

תוכן עניינים

2	דברי פתיחה
9	תוכן עניינים
11	התביעה הצבאית
12	מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014
15	פסקי דין מרכזיים משנת העבודה 2014
20	אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015
21	הסנגוריה הצבאית
22	מגמות עיקריות ופסיקה מרכזית בשנת העבודה 2014
24	עשייה ויוזמות בשנת העבודה 2014
27	אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015
29	מחלקת הייעוץ והחקיקה
30	מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014
34	פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2014
37	אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015
39	מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
40	מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014
42	פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2014
45	אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015
47	מחלקת הדין הבין-לאומי
48	מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014
52	פסקי דין, מסמכים וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2014
54	אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015
55	בית הספר למשפט צבאי
55	מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

58	הכשרות ופרסומים מרכזיים משנת העבודה 2014
63	מדור דוברות וקשרי הציבור
63	מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014
66	אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015
69	ענף הארגון וכוח האדם
71	תחום המחשוב
73	הייעוץ הארגוני
78	נספחים

התביעה הצבאית

דברי פתיחה

שנת העבודה 2014 העמידה אתגרים רבים ומשמעותיים בפני התביעה הצבאית. אתגרים אלו חייבו את קציני התביעה למאמצים מוגברים בתחומי האכיפה, היוזמה והפיתוח המשפטיים.

גם השנה המשיכה התביעה הצבאית לפעול לאכיפת הדין נגד מבצעי עברות המצויים תחת תחולת חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: "חוק השיפוט הצבאי"). כך, בין היתר, נאכף הדין בעברות מין במסגרת הצבאית; בעברות הוצאת אמצעי לחימה מרשות הצבא ומסחר בהם; בעברות שימוש בסמים מסוכנים והפצתם; ועוד. לצד זאת, ניהלה התביעה תיקים רבים ומורכבים נגד פלסטינים תושבי אזור יהודה ושומרון בוצעו עברות שונות במטרה לפגוע בביטחון כוחות צה"ל ומדינת ישראל ולבצע כלפיהם פיגועי טרור קשים.

מבצע "שובו אחים" ומבצע "צוק איתן", אשר התנהלו בקיץ שנת 2014, חייבו את היערכותה המחודשת של התביעה הצבאית למתכונת חירום. מחד גיסא, הדבר הביא לתגבור מאמצי האכיפה באמצעות מבצעי מעצרים באיו"ש, ומאידך גיסא, הביא לתחקור פעילותם המבצעית של חיילי צה"ל, היכן שנדרש. כמו כן, המערכה חייבה הפעלה של מנגנוני תחקור עדכניים שמטרתם לסייע בבירור האמת באופן חד ומהיר, ולאפשר קבלתה של החלטה משפטית שקולה ומושכלת.

התביעה הצבאית המשיכה להתמודד עם אתגרים משפטיים מורכבים שנקרו בדרכה, ובהם דיון בזכויותיו של חשוד לצנעת הפרט ולקניינו בעת שהתבקש לאפשר לחוקריו חיפוש במכשיר הטלפון הנייד שלו לצרכים חקירתיים; איתור אפיקים משפטיים לייעול ההתמודדות עם נגע הסמים בצה"ל והפצתם של החומרים האסורים בהפצה; המשך עבודת המטה ליישום המלצות "ועדת טירקל" לבדיקת האירוע הימי מיום 31.5.10 (שחלקן כבר יושמו במהלך מבצע "צוק איתן" ובעקבותיו); ואתגרים רבים נוספים.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

א. **מבצעי "שובו אחים" ו"צוק איתן"** – במרוצת שנת 2014 חוותה מדינת ישראל הידרדרות ביטחונית במספר גזרות. תחילה באיו"ש, עם חטיפתם ורציחתם של שלושת הנערים גיל-עד שאער, נפתלי פרנקל ואייל יפרח ז"ל, אשר הובילו למבצע "שובו אחים", ובהמשך ברצועת עזה, עם פתיחתו של מבצע "צוק איתן". שני המבצעים העמידו אתגרים משמעותיים לתביעה הצבאית, אשר מוכנותה לחירום הועמדה למבחן בכמה חזיתות.

במסגרת מבצע "שובו אחים" נערך מבצע מעצרים נרחב באזור יהודה ושומרון, שחייב עבודה מסביב לשעון, לצורך בחינת ההתאמה למעצרים המנהלי או הפלילי של העצורים שנשקף מהם סיכון לביטחון האזור (בשנת 2014 הוצאו 660 צוויים חדשים לעומת 495 בקירוב בשנה הקודמת). בנוסף, חלק מן העצורים במסגרת המבצע היו פעילי טרור ששחררו במסגרת העסקה לשחרור החייל החטוף גלעד שליט, אשר הפרו את תנאי שחרורם והובאו בפני הוועדה לבחינת הפרת תנאי השחרור, אשר החליטה על ביטול ההקלה בעונשם של אלו שהוכח כי הפרו את תנאי שחרורם. עוד יצוין, כי במהלך המבצע ולאחריו ניכרה עלייה בכמות תיקי פעילות חבלנית עוינת (עלייה של 4% ביחס לשנת 2013, שלצידה עלייה בחומרת התיקים).

בנוסף למבצע "שובו אחים", התלקחה גם גזרת רצועת עזה ונפתח מבצע "צוק איתן". עוד בטרם המבצע, פעלה התביעה הצבאית ליישומן של המלצות ועדת טירקל, הנוגעות לאופן התחקור של חשדות לביצוע עברות בזמן לחימה ופעילות מבצעית. במסגרת יישום ההמלצות, הוקם, כבר במהלך המבצע, מנגנון בירור עובדתי מטכ"לי אשר בחן הפרות לכאורה של דיני הלחימה, וערך בירור ראשוני ביחס לחשדות אלו, על מנת לסייע לתביעה הצבאית להכריע בדבר המשך הטיפול. התביעה עמלה במהלך המבצע ועודנה פועלת לאחריו בליווי חקירות הקשורות לפעילות בזמן המבצע. במקביל, בגזרת איו"ש, נפתחו ב-2014 29 חקירות מצ"ח לבירור נסיבות מותם של 32 תושבי האזור באירועים מבצעיים שונים או במסגרת הפרות סדר אלימות.

ב. **טלפון נייד ככלי לביצוע עברה** – גם השנה החולפת הייתה בסימן התפתחויות טכנולוגיות שמצאו ביטוי הן בטיב העברות עמן נדרשה התביעה להתמודד, והן בכלים האכיפתיים שעמדו לרשותה ולרשות רשויות החקירה. במישור העברות, המשיכה

התביעה הצבאית להתמודד עם עברות של פגיעה בפרטיות שביצוען הפך שכיח באמצעות שימוש בטלפון נייד "חכם". תכונותיו של הטלפון "החכם", שיישומונים כגון מצלמה נהיו לחלק בלתי-נפרד ממנו, הפכו אותו לכלי זמין לכל עבריין פוטנציאלי המבקש לחדור לפרטיותם של חבריו ליחידה. בפרט, נתקלה התביעה הצבאית במקרים רבים של חדירה לפרטיות **על רקע מיני**, שנעשתה באמצעות טלפון נייד "חכם". לצד השימוש בטלפון ככלי לביצוע העברה, נמצאה לטלפון "החכם" חשיבות בפן האכיפתי לאור יכולתו לאגור מידע רב ולאחזר התקשרויות המלמדות על ביצוען של עברות. כך, למשל, בעברות סחר ושימוש בסמים. לשם כך, מבצעות רשויות האכיפה חיפוש בטלפונים "החכמים", בהנחיית התביעה הצבאית. פרקטיקה זו הולידה סוגיה משפטית סבוכה עמה התמודדה התביעה הצבאית בשנה החולפת, הנוגעת **לחיפוש בטלפונים ניידים בהסכמה**. במהלך השנה התקבלו מספר החלטות עקרוניות בנושא על-ידי בתי הדין הצבאיים, לרבות החלטת בית הדין הצבאי לערעורים בעניינו של ש"פ, אשר התקבלה בתחילת 2015, המאפשרות את פעולת החיפוש בנסיבות של הסכמה, והתביעה עדיין פועלת על מנת לעגנה באופן חד-משמעי, המאפשר לקיים את תכליות החיפוש מחד גיסא, ולהגן על זכות החשוד לפרטיות ולאוטונומיה מאידך גיסא.

ג. **הטיפול בתיקים שעניינם חשדות לביצוע עברות מין** – בשנת 2014 הוגשו לבתי הדין הצבאיים 35 כתבי אישום (לעומת 20 כתבי אישום שהוגשו אשתקד) וכן שישה ערעורים על פסקי דין של בתי הדין המחוזיים בגין זיכוי או קולת העונש. הפרקליטות הצבאית רואה בחומרה עברות מין המבוצעות במסגרת הצבאית, ובפרט כאשר מדובר בניצול יחסי מרות כלפי חיילים וחיילות הנדרשים לשרת בצה"ל על פי חוק. התביעה הצבאית עותרת לענישה מחמירה בעברות אלה, מתוך מטרה להרתיע את המשרתים בצה"ל מפני פגיעה בחיילים ובחיילות על רקע מיני, ובכלל. בהקשר זה ראוי לציין, כי הגם שחוק זכויות נפגעי עברה התשס"א-2011, אינו חל באופן ישיר על צה"ל, התביעה הצבאית פועלת על פי רוחו ודואגת לעדכן את נפגעי העברה בכלל שלבי ההליך המשפטי, תוך שמירה קפדנית על זכויותיהם. עמדתם של נפגעי העברה אף מקבלת משקל של ממש בבוא התביעה הצבאית להכריע אילו צעדים ראוי לנקוט בכל מקרה ומקרה לפי נסיבותיו.

- ד. **המשך ההתמודדות מול סוגיות של קנבינואידים סינתטיים (או "סמי פיצוציות")** – השנה החולפת הביאה עמה פיתוחים כימיים נוספים אשר אתגרו את אכיפת הדין מול המשתמשים והמפיצים של קנבינואידים סינתטיים, דבר שהתבטא בעלייה במספר התיקים שכללו שימושים בחומרים מסוג "נייס גאי" ודומיו, וכן בהחמרה בענישה בתיקים מסוג זה (ר' למשל ע/67/14 טור' שחר נ' התצ"ר, חא/מח/305/14 התצ"ר נ' עמוסי). לשם ייעול ההתמודדות עם התופעה, נכנס לתוקפו לקראת סוף שנת 2013 חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסוכנים, התשע"ג-2013, המכוון לטיפול בגורמים המפיצים חומרים סינתטיים מסוכנים שהשפעותיהם דומות לאלה של סמים מסוכנים. החוק קבע הליך מזורז המאפשר הכרזה על חומרים מסוג זה כחומרים האסורים בהפצה, ובשנה האחרונה עשתה התביעה הצבאית שימוש בכלים המוקנים בחוק לשם הגברת המאבק בהתפשטות התופעה בקרב חיילי צה"ל. בנוסף, במהלך השנה התחזק שיתוף הפעולה בין התביעה הצבאית לרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, ביום ובמסגרת זו נערך יום עיון משותף למערך התביעה הצבאית, שעסק בנושא "סמי הפיצוציות".
- ה. **עלייה ניכרת בתיקי סחר באמצעי לחימה** – במהלך השנה הוגשו מספר כתבי אישום נגד חיילי צה"ל אשר נטלו חלק בהוצאת אמצעי לחימה מרשות הצבא והעברתם לגורמים אזרחיים, ואף פליליים, עבור בצע כסף. בשנה הנוכחית הייתה עלייה של 60% במספר כתבי האישום שהוגשו בנושא זה ביחס לשנת 2013 (פירוט של חלק מתיקים אלו מצוי בפרק הבא).
- ו. **עבודת מטה לתיקון חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: "החש"ץ")** – במהלך השנה עסקו קציני המחלקה ומטה התביעה רבות בפרויקט יחידתי שעניינו תיקון מקיף לחש"ץ. חלק ניכר מקציני המחלקה נטלו חלק בצוותי עבודה שעמלו על בחינת פרקיו השונים של החש"ץ וגיבוש הצעות לתיקונו ולהתאמתו לשינויי העתים ולהתפתחויות המשפטיות מאז חקיקתו. רובם המכריע של הצוותים העבירו המלצותיהם לידי צוות ההיגוי, ותהליך העבודה צפוי להימשך בשנת העבודה 2015.

פסקי דין מרכזיים משנת העבודה 2014

תיקים מרכזיים בבתי המשפט הצבאיים באיו"ש:

- א. עד"י 1704,2934/14 בלאונה נ' התביעה הצבאית – הנאשמת הורשעה בהעברת כספי ארגון הטרור חמא"ס לידי פעילי הארגון וגורמים שונים המשויכים לו, בסך כולל של 100,000 ₪. זאת, לבקשת בנה, שהינו פעיל הארגון, ובעבור בצע כסף. בגין האמור הורשעה הנאשמת, על-פי הודאתה, בשתי עברות של הכנסת כספי אויב לאזור והחזקת רכוש השייך להתאחדות בלתי מותרת. בית המשפט הצבאי שומרון גזר על הנאשמת שנת מאסר בפועל, מאסר מותנה, וקנס בסך 24,000 ₪. לאחר ששני הצדדים ערערו על גזר הדין, קיבל בית המשפט הצבאי לערעורים את ערעור התביעה, וקבע, כי על בתי המשפט הצבאיים לראות בחומרה רבה כל פעילות של סיוע לארגוני טרור, ובכלל זה סיוע בגיוס כספים והזרמתם אל ארגוני הטרור. בית המשפט ציין, כי מסקנה זו נדרשת בראי הטרור המתגבר, ובראשו הפצת הטרור על-ידי ארגון החמאס. נקבע, כי שיבוש מימונו של הטרור באמצעות סנקציות כלכליות משמעותיות הינו אמצעי רב-חשיבות במאבק לסיכול הטרור, ובהרתעת בלדרים פוטנציאליים מלקחת חלק במאמץ הארגוני הכלכלי. בעניין דן נקבע, כי הסכום שהועבר הוא בהחלט כזה אשר מהווה תרומה מוחשית למאמצי הארגון, ומצדיק שינוי מדיניות המקדם את פני הסיכון שבצינורות המימון של הטרור. על כן, הוחמר רכיב הקנס שהוטל על הנאשמת לסך של 50,000 ₪.
- ב. תיק ביהמ"ש יהודה 6586/14 התביעה הצבאית נ' קואסמה – הנאשם הורשע בשלושה פרטי אישום שעניינם שותפות לגרימת מוות בכוונה, בחברות בקבוצה שגרמה מוות בכוונה, בביצוע שירות בעבור החמא"ס, בשני פרטי אישום של שיבוש מהלכי משפט, במתן מקלט למבוקשים נוספים ובעברות נוספות. זאת, בגין מעורבותו בחטיפתם וברציחתם של שלושת הנערים נפתלי פרנקל, איל יפרח וגיל-עד שער ז"ל ב-12 ביוני 2014. על הנאשם נגזרו שלושה מאסרי עולם מצטברים, וכן הוטל עליו לשלם פיצויים בגובה 250,000 ₪ לכל אחת ממשפחות הנערים.
- ג. ע' 2039/13 עואד נ' התביעה הצבאית – הנאשם הורשע בעברות של מתן מקלט, שיבוש הליכי משפט והחזקת אמל"ח, בגין מעורבות ברצח בני משפחת פוגל ז"ל ב-11 במרץ 2011, על-ידי אמג'ד וחכים עואד. כך, הנאשם העניק מחסה למרצחים לאחר ביצוע

הרצח, תדרך אותם באשר לשיטות החקירה של כוחות הביטחון הישראליים, והבטיח להם סיוע עתידי ככל שיידרש, אף באמצעות העברת כלי נשק. בית המשפט הצבאי בשומרון גזר על הנאשם 4 שנות מאסר בפועל. בית המשפט הצבאי לערעורים דחה את ערעור הנאשם על חומרת העונש, וקבע כי העונש הולם את חומרת המעשים אשר ביצע, שעניינם סיוע לאחר מעשה לרוצחים בדם קר של משפחה תמימה. עוד צוין, כי עברו הביטחוני הכבד של הנאשם הצדיק גם הוא את העונש שנגזר עליו, וכך גם העובדה כי כלל לא הביע חרטה על מעשיו.

ד. **תיק ביהמ"ש שומרון 4038,4039/13 התביעה הצבאית נ' בשיר ועודה חרוב** – שני הנאשמים הורשעו ברציחתו של שריה עופר ז"ל, על-ידי כך שדקרו אותו 41 פעמים באמצעות קרדומים שהיו ברשותם, עד אשר הביאו למותו. בנוסף, השניים הורשעו בניסיון חטיפה בכוונה לכליאה שלא כדין, לסחיטה ולאיומים, בגין ניסיונם לתפוס את אשת המנוח ולכובלה כדי שתכוון אותם למיקומם של הנשק, הכסף והזהב שברשותה. אשתו של המנוח הצליחה להימלט מהמקום והניסיון לא צלח. כמו כן, השניים הורשעו בשיבוש מהלכי משפט בגין כך שניקו את כלי הרצח והשליכו מלבושיהם על מנת להקשות על ההתחקות אחריהם. בית המשפט הצבאי בשומרון גזר על הנאשמים מאסר עולם ו-10 שנות מאסר נוספות, במצטבר. בית המשפט הביע את שאט הנפש וסלידתו מהמעשים האיומים, והביע תקווה כי השניים ירצו את מלוא עונשם.

תיקים מרכזיים בבתי הדין הצבאיים:

א. **תיק צפ/מח/402/13 התצ"ר נ' טור' מ"ג** – הנאשם הורשע במסגרת הסדר טיעון בקשירת קשר לביצוע פשע, בשוד בנסיבות מחמירות, בשתי עברות שעניינן הוצאת נשק מרשות הצבא, ובאיום על ממלא תפקיד. זאת, בגין כך שחדר יחד עם אזרח נוסף למחנה נפתלי בו שירת ותחת איומים בסכין ובנשקו האישי של החייל שנכפת, שדד מהחמ"ל ביחד עם האזרח 4 כלי נשק מסוג M-16. בנוסף, כחצי שנה לאחר האירוע האמור, מסר הנאשם את נשקו לידי שני אזרחים בעת ששמר בבסיס ואפשר להם לכפות אותו כדי ליצור מצג כאילו נשדד. על שותפו האזרח של הנאשם נגזרו בבית משפט המחוזי בנצרת 4.5 שנות מאסר. בית הדין הטיל על הנאשם 8 שנות מאסר, וכן קנס של 8,000 ₪. במסגרת גזר הדין, קיבל בית הדין הצבאי את טענת התביעה כי יש להבחין בין הנאשם החייל לבין האזרח לעניין העונש, וכי אין בעקרון אחדות הענישה כדי למנוע הטלת עונש

מאסר חמור יותר על החייל נוכח הפרת האמון המיוחדת הכרוכה בהוצאת נשק מהצבא בידי חייל.

ב. **תיק מט/10/1648 התצ"ר נ' רב"ט מ"ב-** נגד הנאשם הוגש כתב אישום בגין ארבע עברות של הריגה, בעקבות תאונת דרכים קטלנית לה גרם בעת שביצע עקיפה תוך התעלמות מפס הפרדה לבן, ואשר בעקבותיה נהרגו ארבעה בני משפחה שנסעו ברכב בנתיב הנגדי. לאחר ניהול משפט הוכחות ארוך, הרשיע בית הדין הצבאי את הנאשם במיוחס לו, ומצא להטיל עליו 9 שנות מאסר בפועל, 24 חודשי מאסר על תנאי, פסילת רישיונות לצמיתות והורדה לדרגת טוראי. בגזר הדין, שקל בית הדין, בין היתר, את עברו התעבורתי של הנאשם ואת העובדה כי לא נטל אחריות על חלקו בתאונה ולא הביע חרטה בפני משפחת הקורבנות על מנת להקל על סבלם. ההגנה הגישה ערעור על הכרעת הדין ועל גזר הדין, ואילו התביעה הצבאית ערערה על גזר הדין. הערעורים תלויים ועומדים בבית הדין הצבאי לערעורים.

ג. **תיקים דר/מח/14/131- התצ"ר נ' רס"ל א"י ו-דר/מח/14/133 התצ"ר נ' רס"ל מ"ח -** נגד הנאשמים הוגשו כתבי אישום אשר ייחסו להם עברות שעניינן הוצאת אמל"ח מרשות הצבא בהיקפים גדולים. רס"ל א"י נעצר על ידי כוח משותף של משטרת ישראל ומצ"ח, בדרכו לבצע עסקת נשק עם אזרחים, כשברכבו נמצאו 10 טילי לאו. כתב האישום בעניינו של רס"ל א"י, הכולל 23 פרטי אישום, כולל ניסיון לסחר בעשרת טילי הלאו, סחר ב-43 רימוני רסס, ב-79 לבנות חבלה, ב-4,850 כדורי אקדח מסוג 9 מ"מ, בהוצאת שש לבנות חבלה נוספות מרשות הצבא, וכן בהתפרצות לבונקרים, מתוכם גנב את רימוני הרסס ואת טילי הלאו שנתפסו בזמן מעצרו. מהחקירה עלה כי רס"ל מ"ח ביצע חלק ממעשי העברה בצוותא עם רס"ל א"י, ולפיכך יוחסו לו בכתב האישום תשעה פרטי אישום, ובכלל זה הניסיון לסחר בעשרת טילי הלאו. הנאשמים מצויים במעצר, ושני התיקים מתנהלים כעת בבית הדין.

ד. **ע/55,56 התצ"ר נ' סמ"ר א"מ -** נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו שלוש עברות של פגיעה בפרטיות ושידול לפגיעה בפרטיות. זאת, בגין צילום חיילות בעת שהתקלחו בבסיס והפצת הצילומים לאחרים באמצעות מכשיר הטלפון הנייד של הנאשם. בית הדין המחוזי זיכה את הנאשם ממרבית העברות המיוחסות לו, לאור המשקל הנמוך שייחס לעדות שותפו לעברה, לכאורה, של הנאשם. עוד נקבע, שהחיזוקים הראייתיים עליהם ביקשה התביעה להתבסס, ובין היתר הודעות שנמצאו במכשיר הטלפון של הנאשם

ועדויות המתלוננות, אינם מספקים לביסוס ההרשעה. בית הדין הצבאי לערעורים קיבל את ערעור התביעה על הכרעת הדין, והרשיע את הנאשם בעברות שיוחסו לו. עוד נקבע, כי לא היה מקום להסתמך על דברי הסגור ביחס לאמרות במשטרה הצבאית החוקרת שכלל לא הוגשו לבית הדין, ולא היה נכון לקבוע כי ישנן סתירות בלתי-מוסברות בדברי שותפו של הנאשם. התיק הוחזר לבית הדין המחוזי, אשר גזר על הנאשם 45 ימי מאסר בפועל, מאסר מותנה והורדה לדרגת טוראי. הצדדים הגישו ערעורים הדדיים על גזר הדין, ובסופו של יום, קיבל בית הדין הצבאי לערעורים את ערעור התביעה, והחמיר את עונשו של המשיב ל-75 ימי מאסר בפועל.

ה. **ע/13,19/14 התצ"ר נ' סא"ל ג"ק** – הנאשם הורשע, לאחר ניהול משפט הוכחות, בעברות של מעשה מגונה, הטרדה מינית, הדחה בחקירה, שיבוש מהלכי משפט והתנהגות שאינה הולמת. זאת, בגין מעשים והתבטאויות בעלי אופי מיני כלפי שתי חיילות מיחידתו. בנוסף, הנאשם הפעיל לחץ על אחת המתלוננות שלא להפלילו בעדותה והתקשר אליה במהלך החקירה בניסיון לקבל ממנה פרטים על אודות התנהלות החקירה. כתוצאה מכך, נמנעה אותה מתלוננת בתחילה מלמסור למשטרה הצבאית החוקרת את שאירע, ואף ביקשה מחברותיה להימנע מלמסור פרטים אודות הידוע להן על שאירע. בית הדין הצבאי המיוחד הטיל על הנאשם 60 ימי מאסר בעבודה צבאית, מאסר מותנה, הורדה לדרגת טוראי ו-1,500 ש"ח פיצוי לכל מתלוננת. התביעה ערערה על קולת העונש שנגזר, לנוכח חומרת המעשים, אשר בוצעו תוך ניצול מעמדו וסמכותו של הנאשם. מנגד, ההגנה הגישה ערעור על הכרעת הדין וביקשה לזכות את הנאשם. לאחר קיומו של הדין, ונוכח הערות בית הדין, התגבשה בין הצדדים הסכמה, שבמסגרתה חזר בו הנאשם מערעורו על הכרעת הדין ונטל אחריות על המעשים בהם הורשע. הצדדים ביקשו להעמיד את עונש המאסר בפועל על 5 חודשים לנשיאה בעבודה צבאית ואת שיעור הפיצויים על 6,000 ש"ח לכל מתלוננת (וללא התערבות ברכיב ההורדה בדרגה והמאסר המותנה). בית הדין הצבאי לערעורים קבע כי מדובר בתמהיל עונשי מאוזן בשים לב לעונש המאסר ולעונש ההורדה בדרגה שהוטלו על הנאשם. בית הדין ציין, כי מעשיו של הנאשם הם "מעשים חמורים, שיש להוקיעם ולהטיל בגינם ענישה משמעותית ומרתיעה", והדגיש את העובדה כי הנאשם "רמס את כבודן של המתלוננות ופגע בצנעת פרטיותן והפר, באופן גס, את כללי ההתנהגות המתחייבים בצבא".

- ו. **ע/69/14 טור' ז"ל נ' התצ"ר** - הנאשם הורשע בעברה של עריקה למשך כ-4.5 שנים משירותו הסדיר, בשעה שבעברו נרשמו לחובתו היעדרויות רבות, ואף מאסר מותנה בר הפעלה. בגזר הדין מצא בית הדין המחוזי להשית על הנאשם 18 חודשי מאסר בפועל, שכללו הפעלה מצטברת של חודשיים מהמאסר המותנה. הנאשם ערער על חומרת העונש וטען כי הוא מחמיר עמו באופן קיצוני, וכי פעילות הרשות לקתה ב"רשלנות תורמת" לאור כך שלא הביאה למעצרו המוקדם יותר. התביעה טענה שהנאשם גמר אומר שלא לשרת בצה"ל עוד מתחילת שירותו, ולא הוצגו נסיבות אישיות חריגות המצדיקות הקלה עמו. בית הדין הצבאי לערעורים דחה את ערעור ההגנה, וקבע כי העונש הולם את נסיבות המקרה, הגם שאינו קל. עוד קבע, כי "רשלנות תורמת" של גורמי הצבא אינה מהווה שיקול להקלה בעונש.
- ז. **תיק מט/מח/14 התצ"ר נ' רס"ן י"י** – נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עברות של לקיחת שוחד, חריגה מסמכות עד כדי סיכון ביטחון המדינה, סיוע לכניסה לישראל בניגוד לחוק, מרמה והפרת אמונים והתנהגות שאינה הולמת. זאת, בגין כך שבמסגרת תפקידו כקצין תיאום אזרחי במנהלת התיאום והקישור של בית לחם, הנפיק עשרות היתרי כניסה לישראל בניגוד לנהלים לפלסטינים שאינם עומדים בקריטריונים הנדרשים להנפקת היתר, לרבות כאלה שהייתה בעניינם מניעה בטחונית או אחרת. כעולה מכתב האישים המעודכן בעניינו של הנאשם, הלה ביצע את מעשיו תוך נטילת שוחד בסך למעלה מ-250,000 ₪ עבור הנפקת ההיתרים. הנאשם נתון במעצר וממתין למשפטו.
- ח. **ח"א 747/13 א"ק** – הנאשם הורשע בשורה ארוכה של עברות סחר בסם מסוכן מסוג קנאביס ובכדורי "ריטלין" (בלמעלה מ-260 הזדמנויות). על הנאשם נגזרו עונשים של 42 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, פסילת רישיונות נהיגה למשך 18 חודשים וקנס כספי בסך 50,000 ₪. ערעור ההגנה על גזר הדין תלוי ועומד לפני בית הדין הצבאי לערעורים.

תיקים נוספים

א. בג"ץ 1985/11 - בית-המשפט העליון דחה את דרישת העותר להורות על הקמת ועדת חקירה נוספת בנוגע ל"אסון השייטת", ולאפשר לו לעיין בחומרים הקשורים לוועדות החקירה הקודמות. פסק הדין עסק בהיקף זכותה של משפחה שכולה לעיין בחומרי תחקור פנימיים. העתירה טופלה על ידי הייעוץ המשפטי לחיל-הים.

ב. גיוס בני ישיבות - במהלך השנה החולפת, התמודדה התביעה הצבאית עם סוגיות עקרוניות שהוצפו בעקבות הדיון בגיוס בני הישיבות לצה"ל. כך, התמודדה התביעה עם שאלות סבוכות של חוקיות הגיוס, עילות המעצר ומדיניות האכיפה ביחס לבני ישיבות שנדרשו להתגייס לצה"ל. העיסוק בסוגיה חייב הפגנת רגישות לשיח הציבורי המורכב בנושא, וליחס המערכת הצבאית בכללותה לאוכלוסיה זו. עובדת מעצרים של מועמדים לשירות ביטחון במעמד "תורתו אומנותו" עומדת לא אחת במתח מול אורח חייהם הייחודי והמצוות בהן הם חייבים, והדבר מהווה מוקד למחלוקת ודיון מעמיקים (כך, למשל, בע"מ 41/14 **כהן נ' התצ"ר**, שם טען המערער כי אין באפשרותו לעמוד בחובותיו ההלכתיות בתקופת הכליאה, טענה אשר נדחתה פעמיים על-ידי בית הדין הצבאי לערעורים).

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015

- א. יישום מדיניות ודרכי פעולה ביחס לקיצור תקופות המעצר לצורכי חקירה של חיילי צה"ל הנחקרים במשטרה הצבאית החוקרת (ראה הרחבה בפרק "הסנגוריה הצבאית").
- ב. המשך מעורבות התביעה הצבאית בתהליך התיקון הכולל לחוק השיפוט הצבאי.
- ג. מיצוי הבדיקות והחקירות המתנהלות בצה"ל בפיקוח התביעה הצבאית בעקבות מבצעי "שובו אחים" ו"צוק איתן", ונקיטת הצעדים המשפטיים המתחייבים בעקבותיהן.
- ד. הבטחת היערכות התביעה הצבאית לחירום.
- ה. השלמת פרויקט אחזור ושימור הידע של התביעה הצבאית.

הסנגוריה הצבאית

דברי פתיחה

הסנגוריה הצבאית היא גוף ייחודי, בעל שני תפקידים מרכזיים. האחד, ייצוג משפטי, איכותי ומקצועי, לחשודים ולנאשמים נגדם מתנהלים הליכים פליליים במסגרת המערכת הצבאית; השני, "תפקיד ציבורי" בקידום ההגנה על זכויות החיילים הנתונים להליכים פליליים במערכת הצבאית. גם השנה, במילוי תפקידים אלו הוצבו בפני הסנגוריה הצבאית לא מעט אתגרים.

השנה, כבכל שנה, העניקה הסנגוריה הצבאית ייצוג משפטי לאלפי חיילים שנגדם הוגשו כתבי אישום לבתי הדין הצבאיים. על מלאכה זו ניצחו הסנגורים הצבאיים המשרתים בצה"ל בשירות סדיר, תוך הסתייעות במשרתי מילואים. כמו כן, העניקה הסנגוריה הצבאית ייעוץ בחקירות רבות, ובכלל זה בחקירות הנוגעות לאירועים מבצעיים, בהן נדרש ייעוץ מורכב הנוגע למספר היבטים, ובהם ההוראות החלות על פעילות החיילים – ובכללן הוראות הפתיחה באש, הדין הבינלאומי, סוגית התחקיר המבצעי וההבדל בינו לבין חקירה פלילית, ההיבטים העובדתיים המורכבים הנלווים לאירועים מבצעיים ועוד.

סוג אחר של חקירות בהן חל גידול משמעותי בייעוץ הניתן לנחקרים בשנת 2014 הוא עברות היעדרות משירות צבאי שלא ברשות. זאת, בעקבות שינוי משמעותי בנוסח האמרה הנגבית מחשודים בעברות אלו.

שנת 2014 הייתה שנה מרכזית אף בכל הנוגע לתפקידה ה"ציבורי" של הסנגוריה הצבאית הנזכר לעיל, כאשר מספר יוזמות מרכזיות אותן קידמה הסנגוריה במשך מספר שנים נסתיימו בהצלחה. בין יוזמת אלו ניתן למנות את קיצור תקופת המעצר הראשוני למי שנעצרו ע"י המשטרה הצבאית החוקרת מ-48 ל-24 שעות, החלת חובת התייעוד

החזותי על חקירות המתנהלות במשטרה הצבאית החוקרת ועוד. לצד זאת, המשיכה הסנגוריה הצבאית בקידומן של יוזמות נוספות, כגון שינוי ההוראות הנוגעות לחיפוש במכשירי הטלפון הניידים של חיילים, יצירת מוסד "שירות מבחן" בצה"ל, פרסום הנחיות התביעה הצבאית הראשית ועוד.

מגמות עיקריות ופסיקה מרכזית בשנת העבודה 2014

א. **רישום פלילי** – בשנת 2014, נידונו בבתי הדין הצבאיים שתי סוגיות מרכזיות הנוגעות ליישומן של תיקון 63 לחוק השיפוט הצבאי, אשר יצר את מוסד ה"רישום הפלילי המופחת".

הסוגיה הראשונה נוגעת לשיקול הדעת הנתון לבית הדין הצבאי לקבוע כי נאשם בהיעדרות משירות יוכם ברישום פלילי מלא, הגם שעונשו אינו עולה על שלושה חודשי מאסר. השאלה עלתה במספר תיקים בהם נידון עניינן של חיילות, אמהות לילדים, אשר נעדרו משירות לתקופה ארוכה ביותר, בת מספר שנים, שלא נידונו לעונשי מאסר בשל מדיניות התביעה שלא לעתור לעונש מאסר כאשר מדובר בחיילת המצויה בהריון או כאשר מדובר באם לילד. בתיקים אלו, קבעו בתי הדין הצבאיים המחוזיים כי אלמלא נסיבותיהן האישיות המיוחדות (שעיקרן היותן אמהות לילדים קטנים), היו נידונות הנאשמות לתקופות מאסר בפועל של חודשים ארוכים, ועל כן, נקבע כי על החיילות יושת רישום פלילי מלא. הסנגוריה הצבאית הגישה ערעורים על החלטות אלו, בטענה עקרונית כי אין זה ראוי לחרוג מברירת המחל שקבע המחוקק ולהכתים את הנאשמות, אמהות לילדים פעוטים, ברישום פלילי מלא. **בית הדין הצבאי לערעורים קיבל את ערעורי הסנגוריה הצבאית** (ע/125/13 ו-ע/137/13), וקבע כי אין טעמים כבדי משקל המצדיקים סטייה מברירת המחל שקבע החוק, לפיה חייל שנגזר עליו עונש שאינו עולה על שלושה חודשים בעברת היעדר משירות לא יוכם ברישום פלילי מלא. **עוד נקבע, כי גילן הצעיר של הנאשמות, והיותן אמהות לילדים, שטרם השתלמו במקצוע או בתפקיד כלשהם, מקהים את ההצדקה להטלת רישום פלילי מלא.** לאחר פרסום פסקי הדין הנ"ל על ידי בית הדין הצבאי לערעורים, נמנעו בתי הדין המחוזיים, ברובם המוחלט של המקרים, מסטייה מברירת המחל הקבועה בחוק.

הסוגיה השנייה היא השימוש בסעיף 491 לחוק השיפוט הצבאי המאפשר, שלא לכלול בתקופת עונש המאסר תקופה בה היה הנידון במעצר בקשר למשפט, על מנת שלא להכתים את החייל ברישום פלילי מלא. כך, במספר מקרים, גזרו בתי דין מחוזיים על נאשמים עונש מאסר בפועל לתקופה של 60 ימים (עונש המוביל לרישום פלילי מופחת), מבלי שניכו את ימי מעצרו של החייל עד למועד גזר הדין. סוגיה זו הובאה לפתחו של בית הדין הצבאי לערעורים ב-144/13/ע, כאשר התביעה הצבאית טענה, במסגרת הערעור שהוגש, כי לא ניתן לעשות שימוש בסעיף המאפשר שלא לנכות ימי מעצר כדי להימנע מהכתמתו של חייל ברישום פלילי מלא. בשל החשיבות הגבוהה שמייחסת הסגוריה הצבאית לסוגית הרישום הפלילי לחיילים הנשפטים בבתי הדין הצבאיים, נוכח ההשלכות מרחיקות הלכת הנובעות לרישום הפלילי על המשך חייו של החייל, ביקשה הסגוריה הצבאית להצטרף להליך המשפטי כ"ידיד בית הדין", ובית הדין הצבאי לערעורים, בהחלטה תקדימית, נעתר לבקשת הסגוריה. הסגוריה הצבאית הדגישה בטיעוניה, בכתב ובעל פה, כי הכלי של אי ניכוי ימי המעצר מאפשר לבית הדין הצבאי להימנע, במקרים המתאימים, מהכתמתם של חיילים צעירים ברישום פלילי מלא, המכביד מאוד על אפשרות השתלבותם בחיים האזרחיים לאחר שחרורם מצה"ל. החלטת בית הדין הצבאי לערעורים בתיק טרם ניתנה.

ב. **קנבינואידים סינתטיים** – בשנים האחרונות, נפוצה בצה"ל, כמו בחברה הישראלית כולה, תופעה של שימוש ב"סמי פיצוציות". המדובר בחומרים שלהם השפעה דומה לזו של סמים מסוכנים, אשר נכנסים לשוק במהירות, עוד לפני שעלה בידי הרשויות לאסור את השימוש בהם. בפרט, נפוץ השימוש בקנבינואידים סינתטיים, המכונים "נייס גאיי". על פי מדיניות התביעה הצבאית, חיילים הנחקרים בנושא במשטרה הצבאית החוקרת, ומציינים בחקירתם כי השתמשו ב"נייס גאיי", תוך שהם סבורים שמדובר בחומר בלתי חוקי, יועמדו לדין בגין עברה של ניסיון לשימוש בסם מסוכן, על אף שהחומר לא הוגדר כסם מסוכן בפקודת הסמים המסוכנים[נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: "פקודת הסמים המסוכנים"); לעומת זאת, חיילים המציינים כי השתמשו ב"נייס גאיי" וסברו כי מדובר בחומר חוקי, לא יועמדו לדין כלל.

הסגוריה הצבאית פנתה אל הפרקליט הצבאי הראשי, בבקשה לשנות מדיניות זו של העמדה לדין. במקביל, מדיניות זו הותקפה על ידי הסגוריה הצבאית אף בבית הדין הצבאי לערעורים. כך, בחודש אוגוסט 2014, הרשיע בית הדין הצבאי המחוזי חייל

בעברות של ניסיון לשימוש בסם מסוכן, וזאת בגין שימוש יומיומי, במשך שבעה חודשים, ב"נייס גאיי". על החייל נגזר עונש של חמישה חודשי מאסר בפועל. הסנגוריה הצבאית הגישה ערעור כנגד ההרשעה (ע/86/14), וטענה בערעור כי לא ניתן, מבחינה משפטית, להרשיע חייל בגין שימוש ב"נייס גאיי", כאשר מרבית "סמי הפיצוציות" המצויים בשוק אינם אסורים לפי פקודת הסמים המסוכנים. לאחר דיון בבית הדין הצבאי לערעורים, הורה בית הדין על שחרור החייל ממאסר עד למתן החלטה בערעור (לאחר שריצה פחות ממחצית עונשו), בקובעו כי מדובר בשאלה משפטית נכבדה המצריכה עיון ושקילה. פסק דינו של בית הדין הצבאי לערעורים טרם ניתן. הטיעון העקרוני הועלה על ידי הסנגוריה הצבאית אף בתיק המתנהל בבית דין מחוזי (ח"א 757/13). במקרה זה, בית הדין המחוזי קיבל את הטיעון לפיו שימוש ב"נייס גאיי", כאשר החייל חושב ש"נייס גאיי" אינו חוקי, אינו מהווה עברה, והורה על זיכויו של הנאשם.

עשייה ויוזמות בשנת העבודה 2014

א. **קיצור תקופת המעצר הראשוני לצורכי חקירה של חיילים הנחקרים במשטרה הצבאית החוקרת** – במשך תקופה ארוכה, פעלה הסנגוריה הצבאית בנושא קיצור תקופות המעצר הראשוני, כך שתקופות המעצר הראשוניות של חיילים הנעצרים יקוצרו מ-48 שעות ל-24 שעות עד להבאתם בפני שופט. במסגרת זו, פנתה הסנגוריה הצבאית אל רשויות הצבא ואלו נעתרו לפנייה והחלו לפעול באופן מיידי לקיצור תקופת המעצר הראשוני של עצורים הנחקרים במשטרה הצבאית החוקרת ל-24 שעות. עוד נקבע כי בשלב הראשון, במהלך שנת 2015, יתקיים ניסוי הרצה בן חצי שנה במסגרתו יופקו לקחים ומשמעויות מההחלטה על קיצור תקופות המעצר, ובמקביל, יקודם תיקון חקיקה לקיצור תקופת המעצר הראשוני כאמור.

ב. **תיעוד חזותי של חקירות המשטרה הצבאית החוקרת** – הסנגוריה הצבאית ביקשה להחיל את חובת התיעוד החזותי על חקירות המשטרה הצבאית החוקרת, בהתאם לקבוע בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002 (להלן: "חוק חקירת חשודים"), תוך השוואת מצבם של חיילים הנחקרים על ידי המשטרה הצבאית החוקרת

לזה של אזרחים הנחקרים במשטרת ישראל. בעקבות פניית הסנגוריה הצבאית, **חתם שר הביטחון על צו המורה על החלת חוק חקירת חשודים לגבי חקירות הנערכות במשטרה הצבאית החוקרת. הצו ייכנס לתוקף בחודש אפריל 2015.** בהתאם לצו, תחול חובה לתעד בתיעוד חזותי חקירה על כל עברה שעונשה מעל 10 שנות מאסר, למעט עברת עריקה, לפי סעיף 92 לחוק השיפוט הצבאי.

ג. **אמרות עריקים** – עם מעצרים של נעדרים משירות, המשטרה הצבאית גובה מהם אמרה, במסגרתה הם נדרשים להתייחס לחשדות כנגדם. בטופס האמרה בו נעשה שימוש עד לאחרונה, לא היה מקום מספק להעלאת טענות מהותיות, ועיקר האמרה התמצה בהקפת המילים "כן" או "לא" לאחר השאלה האם החשוד מודה בעברה; כמו כן, הטופס לא כלל הבהרה כי לנחקר עומדת זכות ההיוועצות בסנגור צבאי, 24 שעות ביממה, ללא עלות. נוכח האמור, פנתה הסנגוריה הצבאית לפרקליטות הצבאית, בבקשה להכנסת שינויים בנוסחו של טופס האמרה. בעקבות פניות הסנגוריה הצבאית, נערכה עבודת מטה בעניין, ובסיומה, **גובש נוסח חדש לטופס האמרה, במסגרתו מיידעים את החשודים על כלל זכויותיהם ומאפשרים לחשודים להתייחס מהותית לחשדות כנגדם.** מאז תחילת השימוש בטופס החדש, חלה עליה דרמתית בכמות הייעוצים הניתנים לחשודים בעברה של היעדר מהשירות שלא ברשות.

ד. **תסקירי מבחן** – במערכת הצבאית לא קיים גוף המקביל לשירות המבחן הקיים במערכת האזרחית, קרי, גוף שתכליתו לפרוש יריעה רחבה ומהימנה ביחס לנסיבותיו האישיות של נאשם העומד בפני בית הדין הצבאי, בטרם גזירת דינו, והמלצה לבית הדין על עונש בו גלום מירב הסיכוי לשיקומו של נאשם. בעקבות כך, פנתה הסנגוריה הצבאית אל הפרקליטות הצבאית, בבקשה לנקיטת צעדים הנדרשים לצורך מענה לסוגיה זו. בעקבות הפנייה הנ"ל, נערכה עבודת מטה בראשות סגן הפצ"ר לבחינת הסוגיה, והפרקליטות הצבאית אף פנתה אל אגף כוח אדם בבקשה לקיים עבודת מטה בנושא זה, והוחלט על הקמת צוות עבודה לבחינת ההיבטים השונים של הנושא.

ה. **הסדרים מותנים** – תיקון מס' 66 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, עיגן את מנגנון "סגירת תיק בהסדר", המאפשר, במקרים המתאימים, דרך חלופית להעמדת חשוד לדין פלילי בבית משפט, וזאת על ידי סגירת התיק לאחר שהחשוד מילא אחר תנאים מסוימים. הדבר מאפשר לרשויות התביעה להימנע מההשלכות הקשות של הגשת כתב אישום, וביניהן ענישה פלילית ותיוג בסטיגמה

פלילית, בכפוף לכך שהחשוד יקיים את התנאים שייקבעו בהסדר המוצע. תיקון זה לא הוחל על מערכת המשפט הצבאית. בעקבות זאת, **פנתה הסנגוריה הצבאית אל הפרקליטות הצבאית, בבקשה להחיל את התיקון לחוק בצה"ל, מטעמים של צדק, שוויון, הגינות משפטית ומדיניות משפטית ראויה.** בעקבות הפנייה, מונה צוות מטעם התביעה הצבאית הדין בנושא בימים אלה ממש.

1. **חיפוש במכשירי טלפון ניידים** – מזה תקופה ארוכה, נוהגת המשטרה הצבאית החוקרת לבצע חיפוש במכשירי הטלפון הניידים של חיילים הנחקרים אצלה על בסיס הסכמתם, מבלי לפנות אל בתי המשפט לצורך קבלת צו חיפוש. בחיפושים אלו, מופק כלל המידע השמור במכשיר. במסגרת הטיפול בסוגיה, גילתה הסנגוריה הצבאית כי קיים פער בנהלים בין המערכת הצבאית למערכת האזרחית. בהתאם להוראות משטרת ישראל, בחקירות הנערכות במשטרה נערך חיפוש במכשיר טלפון נייד רק על בסיס צו שיפוטי, "באופן שלא יפגע בפרטיותו של האדם מעבר לנדרש". על כן, פנתה הסנגוריה הצבאית לתובע הצבאי הראשי, לפרקליט הצבאי הראשי ואל היועץ המשפטי לממשלה, וביקשה להביא להשוואה מלאה בין מצבם של חיילים לזה של אזרחים (וזאת בלא קשר לטיעון המשפטי לפיו החוק אינו מאפשר ביצוע חיפוש בלא צו שיפוטי, כפי שפורט לעיל). לאחרונה, בעקבות בקשת ביה"ד הצבאי לערעורים במסגרת דיון שנערך בתיק ע/78/14 טורי ש"פ נ' התצ"ר, התקבלה עמדתו של פרקליט המדינה, אשר קבע כי **ניתן לבצע חיפוש בחומר מחשב על בסיס הסכמה מדעת של המחזיק במכשיר.** בנוסף קבע פרקליט המדינה, כי **על משטרת ישראל ועל מצ"ח לעבוד בהתאם לעקרונות אחידים,** אשר נקבעו בהצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – המצאה חיפוש ותפיסה), התשע"ד-2014. על פי הכללים הקבועים בהצעת החוק, לשם ביצוע חיפוש יש צורך בחשד סביר לכך שנעברה עברה. כמו כן, יש להבהיר לנחקר את הזכות שלא להסכים לחיפוש בלא צו בית משפט, את הזכות לחזור מההסכמה בכל עת ואת הזכות להתנות את ההסכמה (למשל, הסכמה לחיפוש בחלק מהמידע בלבד: חיפוש רק בתיבת הדואר אלקטרוני, חיפוש רק בתמונות, חיפוש רק במסרונים וכיוצא בזה). מיד עם קבלת תשובת פרקליט המדינה, פנתה הסנגוריה הצבאית אל גורמי הפרקליטות הצבאית על מנת להבטיח שהשינוי ייכנס לתוקפו באופן מיידי.

לצד הפניות אל הפרקליט הצבאי הראשי והיועץ המשפטי לממשלה, טענה הסנגוריה בהליכים פליליים, בפני בית הדין הצבאיים, כי על פי לשון החוק (סעיף 23א(ב) לפקודת

סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969), חיפוש במכשיר טלפון נייד חכם (המהווה "מחשב" כהגדרתו בחוק), חייב להיעשות על פי צו שיפוטי, ולא ניתן לראות בהסכמה כמקור סמכות לביצוע החיפוש. טענה זו הועלתה במספר תיקים בבתי הדין המחוזיים, וכן בפני בית הדין הצבאי לערעורים (ע/78/14), במסגרת ערעור שהגישה הסנגוריה הצבאית. בתיק זה, התייחסה הסנגוריה הצבאית באריכות, בעל פה ובכתב, לסוגיית החיפוש במכשירי טלפון ניידים בית הדין הצבאי לערעורים קבע כי ניתן לבצע חיפוש בטלפון נייד על יסוד הסכמה מדעת של המחזיק במכשיר בנוכחותו של המחזיק והשאיר בצריך עיון את השאלה בעניין חיפוש שנערך במעבדה.

ז. **פרסום הנחיות התביעה הצבאית** – הסנגוריה הצבאית פנתה אל הפרקליט הצבאי הראשי, בבקשה כי יורה לתביעה הצבאית לפרסם באופן מיידי את מדיניותה ואת הנחיותיה באתר המרשתת של הפרקליטות הצבאית. בפניית הסנגוריה, נטען כי על פי חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 והפסיקה, התביעה הצבאית מחויבת לפרסם את מדיניותה באופן פומבי, בדומה להנחיות היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015

- א. המשך מיצוב הסנגוריה הצבאית כגוף חזק ומשפיע על זכויות החיילים במשפט הפלילי הצבאי, בין היתר, באמצעות חשיפת יוזמות הסנגוריה הצבאית לציבור הרחב, פעולה בשיתוף פעולה עם הסנגוריה הציבורית, הגברת הפרסום בדף הסנגוריה הצבאית, הנמצא באתר המרשתת של הפרקליטות הצבאית ועוד.
- ב. קידום הטיפול בסוגיית שיקום נאשמים במסגרת ההליך הפלילי הצבאי בכלל, וקידום יוזמת החלת תסקירי מבחן במערכת הצבאית בפרט.
- ג. קידום סוגיית קיצור תקופת המעצר הראשוני של החיילים, והמשך מתן שירות מיטבי ללקוחות, אשר יובאו בפני שופט תוך 24 שעות מרגע מעצרים.
- ד. מתן ייעוץ משפטי לנחקרים הנחשדים בפעילות פלילית בגין מעורבותם במבצע "צוק איתן", וכן ייצוג בהליכים משפטיים בתיקים אלו, ככל שיוגשו כתבי אישום.

מחלקת הייעוץ והחקיקה

דברי פתיחה

מחלקת הייעוץ והחקיקה אמונה על מתן יעוץ משפטי לכלל גופי הצבא. עבודת המחלקה נעשית, בין היתר, בדרך של גיבוש חוות דעת משפטיות, השתלבות בעבודות מטה, ייצוג עמדת צה"ל בפני רשויות המדינה ובפני חלק מן הערכאות. המחלקה אף עוסקת בייזום הליכי חקיקה הנוגעים לצבא או מובלים על-ידו וליוויים בוועדת השרים לענייני חקיקה ובוועדות הכנסת. בין היתר, עסקה המחלקה בליווי החקיקה בעניין השוויון בנטל הגיוס, וליווי משפטי למפקדים לצורך כינון הסדרים שנועדו לתמוך ולקדם אוכלוסיות הנושאות בנטל השירות – הן בשירות בסדיר והן שירות מילואים. בנוסף, עוסקת המחלקה בשמירה על זכויות המשרתים בצה"ל – בקבע, בחובה ובמילואים. בד בבד, מסייעת המחלקה בביצוע שינויים ארגוניים עמוקים ומחויבים בתחום כוח האדם בצה"ל, וליווי מהלך כואב של היפרדות ממשרתי קבע.

כחלק מהמאמץ להתייעלות כלכלית ולחסכון תקציבי, הגבירה המחלקה את מעורבותה והעמיקה את הידע בתחום החוזים וההתקשרויות ובתחום ההיטלים והארנונה, תוך השגת חסכון כספי ניכר לגופי הצבא. כמו כן, פעלה השנה המחלקה לקידום עבודת מטה בנושא הגשת תביעות כספיות כנגד חיילים שהורשעו בפלילים בבתי דין צבאיים, בגין גרימת נזק כלכלי לצבא. זאת, במטרה להשיב לצה"ל כספים שנאלץ להוציא שלא לצורך. במסגרת זו, החל השנה ניסוי הרצה להגשת תביעות מסוג זה.

במהלך מבצע "צוק איתן" הובילה המחלקה את הטיפול המשפטי בעצורים ובכלל זה בהפעלת מנגנון הכליאה של לוחמים בלתי חוקיים, ונתנה ייעוץ משפטי בתחומים מגוונים, לכלל הגופים שנדרשו לכך. כך, בין היתר, ניתן ייעוץ בתהליכי גיוס אנשי מילואים ושמירה על זכויות המגוייסיים; ייעוץ משפטי בנושא גיוס ציוד; ייעוץ בסוגיות הקשורות להיקף ולאופן הפעלת סמכויותיו של מפקד פיקוד העורף בעיתות חירום ולמשקים עם גופים אזרחיים; סיוע בטיפול בעתירות בנושאי מיגון אוכלוסיות שונות; טיפול במשפחות פצועים וחללים; והפעלת מרפאה לטיפול הומניטרי.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

ענף ייעוץ, כוח אדם ופרט

הענף עוסק במגוון נושאים משפטיים הנוגעים לכוח האדם בצה"ל, ושם תמיד לנגד עיניו את הצורך בביצור מעמד המשרתים בצה"ל. השנה היה הענף שותף לתיקון חקיקה בנושא שירות המילואים ולהגברת ההגנה על משרתי המילואים, וכן המשיך בפיתוח דיני שירות הקבע, באמצעות מתן ייעוץ משפטי, וניהול עשרות הליכים בפני ערכאות שונות בעניינם של משרתי הקבע, ובייחוד בפני ועדת הערר. דגש מיוחד הושם בליווי משפטי ביישום תוכנית הצמצומים המטכ"לית המונהגת בימים אלה בצה"ל. כל זאת לצד ייעוץ משפטי שוטף בענייני שכר וגימלאות, יעוץ משפטי לקבוצת "חבר", ועיסוק בסוגיות מורכבות ורגישות הקשורות בקבורה, בהנצחה ובזיהוי חללים. כמו כן, לקח הענף חלק מרכזי בגיבוש עמדת צה"ל ומשרד הביטחון בעניין יישום המלצות ועדת גורן אשר המליצה על צמצום היקף הליווי השיקומי הניתן כיום למשרתים בצה"ל.

גם השנה עסק הענף בסוגיות משפטיות הנגזרות ממגמת השחיקה במעמד משרתי הקבע ובזכויותיהם, בין השאר על רקע העובדה שהגשמת מודל הקבע החדש (העלאת גיל הפרישה ויצירת הסדרי פרישה דיפרנציאליים בהתאם לסוג ולטיבי השירות) ויישום הסכמי שכר, מתעכבים מזה זמן רב.

ענף חקיקה, משאבים ותשתיות

מדור חקיקה טיפל השנה ב-151 הצעות חוק פרטיות וב-49 תזכירי חוק ממשלתיים, לצד יוזמות חקיקה מטעם צה"ל. כך, למשל, התיקון לחוק השיפוט הצבאי לקיצור תקופות המעצר הראשוני של עצורי המשטרה הצבאית החוקרת מ-48 שעות ל-24 שעות. כמו כן אושרו בקריאה שנייה ושלישית תיקונים שמקורם ביוזמות חקיקה מטעם צה"ל. לעניין זה ניתן להזכיר למשל, את התיקון לחוק שירות ביטחון (תיקון מס' 20), התשע"ה-2014 לעניין תקופה בלתי נמנית לעצור ולנעדר מן השירות, (תיקון מס' 60 לחוק השיפוט הצבאי בנושא חקירת סיבות מוות) ותיקון מס' 67 לחוק השיפוט הצבאי בנושא מועד להגשת בקשה לפיצוי נאשם שזוכה.

הייעוץ המשפטי למבקר צה"ל ליווה השנה את הגדרת אופן פעילותה של היחידה בשעת חירום, את סוגיית הקמת ענף בקרה מטכ"לי ואת הסדרת יחסי הגומלין בין מבקר מערכת הביטחון לבין מבקר צה"ל.

בייעוץ המשפטי לאגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה נמשך הטיפול במגמת הכפפת צה"ל בחקיקה לפיקוח אזרחי. במסגרת זו, טופל תיקון לחוק הגז (בטיחות ורישוי), התשע"ב-2012. בנוסף, פורסמה פקודה המנחה כיצד לערוך תכנית בטיחות בעבודה וגובש נוהל עבודה משותף עם הרשות הארצית לכבאות ולהצלה. כמו כן, לוותה עבודת המטה למתן מענה תזונתי הולם לאוכלוסיות מיוחדות כגון טבעונים וחולי הצליאק ולחידוש מסירת עודפי מזון ממטבחים צבאיים לעמותות התומכות בנזקקים. במסגרת **הייעוץ המשפטי לתחום החירום וההסתייעות במשק האזרחי** נכתבה פקודה המגדירה את תחומי האחריות בנושא ריתוק מפעלים חיוניים במשק בהתאם לצרכי צה"ל, בשגרה, בחירום ובמלחמה. **תחום המיסוי המוניציפאלי**: במסגרת ההתמודדות עם מגמת הרשויות המקומיות לנסות ולהרחיב את גבולות החבות של מחנות צה"ל במיסוי מוניציפאלי, נבחן משפטית נושא חבות בארנונה בגין מחנות נטושים, מבנים ריקים והרוסים, שטחים מגודרים שאינם בשימוש וכו', וכן החבות העקרונית באגרות והיטלים עירוניים. **הייעוץ המשפטי למנהל הגנת הסביבה** טיפל השנה בפניות בנושא מפגעי פסולת, שפכים וזיהום קרקע, היה מעורב בחקיקה בתחום הפסולת ומחזוריה, בתיקון תקנות האסבסט ובתיקון חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים). כמו כן, נכתבו ועודכנו פקודות בתחום האסבסט, בתחום הבוטאני ושמירת הטבע בצה"ל והאכיפה הסביבתית.

הייעוץ המשפטי לגלי צה"ל עסק בהסדרת היבטים בתחום הקניין הרוחני בעקבות הפעילות המתגברת בתחום הניו-מדיה (אינטרנט, יישומים וכו'), בין היתר, בדרך של הסדרת רישיונות לשימוש מול אגודות הגבייה השונות (אקו"ם, פדרציה, אשכולות) וסוכנויות חדשותיות כמו רויטרס. כמו כן, עסק בסוגיות לשון הרע.

הייעוץ המשפטי למשטרה הצבאית עסק בליווי דיונים בוועדת הכנסת בעניין תנאי כליאתם של חיילים; בליווי ההליכים המשפטיים הנוגעים להעברת כלואים מכלא צבאי לאזרחי; במענה לפניות בנושא זכויות כלואים; ובגיבוש הצעה לתיקון תקנות השיפוט הצבאי (בתי סוהר צבאיים), התשמ"ז-1987.

ענף רפואה, תקשוב והתקשרויות

תחום חוזים והתקשרויות יישם השנה נהלים לטיפול במקרי חריגה מסמכות של אנשי צבא במגע עם ספקים. כמו כן, לוו השנה מספר התקשרויות משמעותיות עבור צה"ל, כגון מכרז הליסינג, מכרז הדלק ומכרז הרכב השכור.

הייעוץ המשפטי לחיל הרפואה הוביל השנה תיקון לתקנות שירות ביטחון לגיוס חיילים הסובלים מצליאק ותיקון פקודה העוסקת במניעת פגיעות אקלים בקרב לוחמים, לאור לקחי העבר. כמו כן, ניתן ליווי משפטי להצעות חוק בעלות השלכות על הטיפול הרפואי בחיילי צה"ל ובכלל זה בנושאים הבאים: מידע גנטי; הסדרת מקצוע הפרמדיקים; הטיפול הרפואי בקטינים; ותיקון לחוק זכויות החולה בנושא נוכחות מלווה בטיפול רפואי. בנוסף, נכתבה סקירה משפטית על אודות שובתי רעב וסמכות ועדת האתיקה בהקשר זה, בהתייחס למחקר משווה. סקירה זו פורסמה בכתב העת "הרפואה הצבאית" (Journal of Israeli Military Medicine). עוד פעל הייעוץ המשפטי לחיל הרפואה להטמעת הוראת פיקוד עליון 2.0716 "מחקרים רפואיים בצה"ל", הקובעת הגנות לחייל המשתתף במחקר רפואי. כן יזם הייעוץ המשפטי לחיל הרפואה עדכון על חוזר מנכ"ל משרד הבריאות בנושא מחקר רפואי, בנוגע לאיסוף מידע רפואי על אודות מטופלים חסרי הכרה; בנוסף, בשנת 2014 נחתם הסכם אופק, המאפשר העברת מידע רפואי מסוים בין מוסדות רפואיים אזרחיים וחיל הרפואה לטובת טיפול רפואי מיטבי בחייל.

הייעוץ המשפטי לאגף התקשוב ליווה מספר רב של התקשרויות אסטרטגיות באגף התקשוב. כן סייע הייעוץ המשפטי בכתיבת פקודות במטרה לייעל את מנגנוני הרכש הקיימים וליצור "יתרון לגודל" בקנייה צה"לית מרוכזת. כמו כן, נכתבה חוות דעת עקרונית בנושא שימוש בתוכנות קוד פתוח בצה"ל, והותוו עקרונות ותנאים לשימוש צה"ל בתוכנות אלו. הייעוץ המשפטי לאגף התקשוב פעל, בשיתוף הגורמים הצבאיים הרלבנטיים, להשגת ההכרה במערכת "מפלי בזלת" הצבאית כחתימה אלקטרונית מאושרת. אין ספק, כי בכך תרם תרומה משמעותית לחסכון הכספי ולפעילותו היעילה של צה"ל כ"צבא ללא נייר".

הייעוץ המשפטי לזרועות

ייעוץ בתחום הסייבר – השנה התאפיינה בהעמקה נוספת בעיסוק של צה"ל בתחום הסייבר, ובהתאם הוחלט במחלקה לרכז את הייעוץ בתחום תחת גוף אחד, אשר יהיה אחראי על פיתוח הדין בתחום ועל הייעוץ המשפטי השוטף לגופים העוסקים בו – ובראשם אמ"ן ואגף התקשוב. בתוך כך, נכתבה חוות דעת המתווה את הדרך המשפטית להסדרת הסמכויות הייחודיות הדרושות למימוש יעדי אגף התקשוב בתחום הסייבר, ומספקת תשתית רחבה להמשך פעילות אופרטיבית של צה"ל בתחום. זאת, בין היתר, באמצעות הסדרת פקודות הצבא הרלוונטיות, שילוב סעיפים הנוגעים למימד הסייבר בהתקשרויות האגף עם ספקים אזרחיים ובחינת אפשרויות לתיקוני חקיקה. כמו כן, נערכה עבודת מטה להסדרה משפטית של היחסים בין הגורמים העוסקים בתחום.

הייעוץ המשפטי לאגף המודיעין הוסיף לעסוק בייעוץ משפטי לגורמי האיסוף, העמיק את העיסוק בתחום החקירות הביטחוניות וגיבש דרכי מניעה ואכיפה של עברות בטחון מידע; הייעוץ המשפטי עסק רבות בהסדרת תחומי העיסוק של הצנזורה, ובכלל זה בתשתית המשפטית להפעלת הצנזורה על פרסומים במרשתת.

הייעוץ המשפטי לחטיבת דובר צה"ל עסק בסוגיות הנוגעות לאתיקה עיתונאית, זכויות יוצרים וסוגיות הנוגעות להשתתפות גורמי צה"ל באירועים אזרחיים. כמו כן, ניתן ליווי משפטי להיבטים הנוגעים לשמירה על הזכות לפרטיות בצה"ל ויישום חוק הגנת הפרטיות, בפרט בנוגע להעברת מידע מצה"ל ואליו מצד רשויות מדינתיות אחרות. בנוסף, ניתן ליווי משפטי בנושא יישום הוראות חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 בצה"ל.

הייעוץ המשפטי לזרוע האוויר והחלל ליווה את נושא הסדרת האחריות של צה"ל בענייני רישוי, אישורי הטסה וכשירות אווירית של כלי הטיס הצבאיים. כך, למשל, נמצאה הדרך המשפטית לקיים ניסוי אווירי חיוני, בחסכון של מיליוני ש"ח. הייעוץ המשפטי עסק בשיתוף הפעולה עם רשות התעופה האזרחית ורשות שדות התעופה. כמו כן, ניתן ליווי משפטי לצוות שעדכן את מודל האקדמיה לטיס, ולנושא טיסות נשים בחופשת לידה. בנוסף, טופלו תביעות שיפוי בגין פינוי אווירי של יחידת 669, יחד עם תחום תביעות במשרד הביטחון.

הייעוץ המשפטי לזרוע היבשה ולחטיבת המבצעים עסק בהוראות ובפקודות העוסקות בבטיחות. בין היתר, עסק במעמד המשפטי של פעילות המשרתים לשיפור כושרם הגופני והקרבי והשתלב בעבודת מטה בנושא זה. במסגרת הייעוץ לחטיבת המבצעים, טופלו סוגיות הקשורות להפעלת סמכויות חיילים בתוך גבולות מדינת ישראל.

הייעוץ המשפטי לפיקוד העורף עסק בהסדרת תחומי האחריות בין פיקוד העורף למשרד הביטחון, לאחר ההחלטה על סגירת המשרד להגנת העורף; ליווה את הרפורמה בתחום התכנון והבנייה שכללה נהלי שיתוף פעולה עם מנהל התכנון במשרד הפנים; סייע בפיתוח דיני מיגון של חומרים מסוכנים, לרבות פרסום תקנות חדשות בנושא דרכי אחסנת חומרים מסוכנים ויבואם לישראל במצבי חירום; ליווה את ההליך המשפטי להוצאת צווי אלוף להריסת בתי מחבלים המתגוררים במזרח ירושלים, ולסגירת שטחים ולהרחקה לצורכי בטחון; וסייע במענה להשגות ולעתירות שהוגשו.

הייעוץ המשפטי לחיל הים ליווה, יחד עם מחלקת הדין הבינלאומי, את החרמת האנייה "אסטל", שניסתה להפר סגר ימי על רצועת עזה וסייע בניהול ההליך בביהמ"ש לימאות ובגיבוש ערעור על החלטתו. בנוסף, לווה מבצע תפיסת האניה Klos c שנשאה אמצעי לחימה שיועדו לרצועת עזה. הייעוץ המשפטי עסק בביסוס התשתית המשפטית לפעילות חיל הים, נוכח התפתחות הפעילות הכלכלית בתחום האנרגיה בים התיכון, והמשימה שהוטלה על החיל בסוף שנת 2013, להגן על המרחב הימי-הכלכלי המתרחב של ישראל. במסגרת זו, ליווה את בנייתו של מערך רגולטורי ראשון מסוגו, להנחיית חברות אנרגיה פרטיות הפועלות במרחב, בתחום האבטחה הימית. בנוסף, הוביל תהליך לשיפור התמודדות עם הסתננות דרך הים, בדגש על הטיפול הפלילי.

[פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2014](#)

ענף ייעוץ, כח אדם ופרט

א. בית-המשפט העליון קיבל, פה אחד, את הערעור שהוגש מטעם צה"ל על החלטת בית המשפט לעניינים מנהליים, בעניין הוצאתם של קצינים מסוימים מתוכנית "אופק". בכך

אושרו, הלכה למעשה, כל הטענות המשפטיות שהועלו ע"י נציגי המדינה, כמו גם דרך הפעולה שאותה נקט צה"ל בעניינים שנדונו בהליך המשפטי. יודגש, כי פסק הדין הינו בעל השלכות כלכליות משמעותיות עבור צה"ל.

ב. במהלך שנת 2014 ניתנו 18 פסקי דין מטעם ועדת הערר למשרתי הקבע, ובהם מספר פסקי דין עקרוניים שתרמו לפיתוח דיני שירות הקבע. בכלל אלו ניתן למנות את ו"ע 33/13 י"א נ' ר' אכ"א בו אישרה ועדת הערר, באופן עקרוני, את מדיניות שחרור משרתי הקבע בעילת צמצום הכוחות הסדירים במסגרת תכנית הצמצומים שנכפתה על צה"ל, וכן את ו"ע 2/13 ז"ט נ' ר' אכ"א, בו אישרה ועדת הערר את מדיניות הצבא בעניין קביעת מועד הפרישה לגמלאות, והתייחסה לייחודיות הסדרי הפרישה מצה"ל, ולאופן שבו יש לקחת בחשבון שאיפה של משרת קבע להשיא את זכויות הפרישה שלו.

ג. בית המשפט העליון קיבל את עמדת רשויות הצבא, בעתירה שהגישה משפחתו של חלל צה"ל, אשר נפל בקרב במוצב החרמון במלחמת יום הכיפורים, והובא לקבורה בהר הרצל. בעתירה דרשה המשפחה כי קברו של החייל ייפתח, על מנת לוודא את זהותו באמצעות בדיקת DNA. בית המשפט קבע כי בהיעדר ספק בדבר זיהוי החלל, ומטעמי שמירת כבוד המת, של החלל ושל חללים אחרים, לא נפל פגם בהחלטת רשויות הצבא שלא להורות על פתיחת הקבר.

ענף חקיקה, משאבים ותשתיות

ד. עת"מ 41334-04-12 משרד הביטחון נ' מועצה מקומית באר יעקב - בית המשפט דחה את תביעת המועצה המקומית באר יעקב לתשלום היטל סלילת רחובות בסך 132 מיליון ₪ עבור שטחי מחנה "צריפין" שבתחומה. חוות דעת עקרונית בנושא, שנכתבה על ידי הייעוץ המשפטי, סייעה בגיבוש עמדת צה"ל ומערכת הביטחון להתנגד לתשלום ההיטל, לאחר שהגענו למסקנה כי עומדות לזכות מערכת הביטחון שורת טענות הגנה שבכוחן להביא לביטול החיוב בהיטל.

ה. בג"ץ 4076/14 ע.ק. נ' צה"ל ואח' - העותר פנה לבג"ץ בעתירה ובבקשה לצו ביניים לעיכוב ביצוע החלטתה של הוועדה להעברת כלואים, הפועלת מכח הוראת פיקוד עליון 6.0204 (להלן: "ועדה 210"), להעביר את העותר להמשך ריצוי עונשו בשירות בתי הסוהר. הבקשה לצו ארעי נדחתה, ומשכך משך העותר את עתירתו.

ו. בג"ץ 7432/14 ד.ק. נ' צה"ל ואח' - העותר פנה לבג"ץ בעתירה ובבקשה לצו ביניים לעיכוב ביצוע החלטתה של "ועדה 210", להעבירו להמשך ריצוי עונשו בשירות בתי הסוהר. לטענת העותר, נוכח התנהגותו הטובה בכלא הצבאי, נפל פגם ממשי בהחלטת הוועדה להעבירו לכלא אזרחי, שכן הדבר יפגע בסיכויי שיקומו. בג"ץ לעותר אמנם הוציא צו ביניים, אך לאחר קיומו של דיון, נדחתה העתירה.

הייעוץ המשפטי לחיל הרפואה

ז. ת"צ 33354-11-13 קפלן נ' מ"י (בימ"ש לעניינים מנהליים מרכז) - ניהול תביעה ייצוגית בה נטען נגד הסמכות לגביית תשלום בגין הפקת העתק רשומה רפואית של חיילים. בראשית 2015 קיבל בית המשפט את טענות המדינה ודחה את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית. בית המשפט קבע, בין היתר, כי למדינה יש סמכות לגבות תשלום עבור העתקי רשומות רפואיות וזאת בהתאם לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996.

הייעוץ המשפטי לזרועות

ט. ת"א 41876-01-12 ד' ז' נ' מדינת ישראל – בית המשפט המחוזי בתל אביב דחה מחמת התיישנות את תביעתו של ד' ז' לקבלת פיצוי בגין סיום שירותו בצה"ל. התובע, שימש כחוקר באגף המודיעין והיה מעורב בחקירתו של מוסטפא דיראני, וטען כי כתוצאה משחרורו מצה"ל נגרמו לו נזקים כספיים ונפשיים. ערעורו של התובע על דחיית התביעה, תלוי ועומד בימים אלה בפני בית המשפט העליון. העתירה מטופלת על ידי הייעוץ המשפטי לחיל המודיעין.

י. ת"א 19398-07-12 אלדר נ' מדינת ישראל – בית המשפט השלום דחה את תביעתו של התובע לקבלת פיצוי כספי בסך 1.5 מיליון ₪ בגין נזקים שנגרמו לו, לטענתו, בגין החלטת גורמי המערכת השונים למנוע פרסום ספריו בשנת 1996. בפסק הדין נקבע כי כל הגורמים שטיפלו בספרי התובע פעלו בצורה מקצועית, שקולה ועניינית למניעת חשיפת סודות ביטחוניים. העתירה טופלה על ידי הייעוץ המשפטי לחיל המודיעין.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015

- א. הצורך להמשיך ולהבטיח את זכויותיהם של משרתי הקבע והסדרת מעמדם המשפטי.
- ב. עיסוק נרחב בהטמעת חוק השוויון בנטל בצה"ל, ובליווי משפטי של עבודת המטה ליישום השינויים במשך שירות החובה – קיצור שירות החובה לגברים, ובחינת האפשרות להאריך את שירות החובה לנשים, לקראת שנת 2016.
- ג. קיום עבודת מטה שמטרתה לחזק את עקרון השוויון בנשיאה בנטל, בדרך של נקיטת צעדים מנהליים כנגד משתמטים משירות צבאי.
- ד. המשך הסיוע לצה"ל במאמציו להתייעלות כלכלית, ובכלל זה, ליווי התקשרויות מרכזיות, הרחבת הייעוץ המשפטי בתחום זה לגופים נוספים, וכן סיוע בהשגת חסכון כספי בתחום המיסוי המוניציפאלי והאגרות השונות.
- ה. המשך קידום יוזמות חקיקה מטעם צה"ל, ובהן תיקון מקיף לחוק השיפוט הצבאי במקביל לעבודות חקיקה משמעותיות בתחומים שונים. כך, למשל, קידום מודל שירות הקבע החדש על כלל המשמעויות שלו.
- ו. עיסוק בשילוב צה"ל בקידום ההיערכות הלאומית להגנה בסייבר, בראי הקמת הרשות הלאומית להגנה בסייבר והסדרת שיתוף הפעולה בין הגופים. בכלל זאת, ליווי הליכי חקיקה עתידיים בתחום הגנת מרחב הסייבר.
- ז. המשך מתן ייעוץ משפטי לצוות התייעלות ייעודי (IPT) בנושא ארנונה והיטלים, ייעוץ שהניב בשנת 2014 חסכון כלכלי משמעותי.

מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

דברי פתיחה

שנת העבודה 2014 התאפיינה בעשייה רבה וחשובה של המחלקה. בולט במיוחד היה מבצע "שובו אחים", אשר תחילתו בניסיון להשיב את שלושת הנערים החטופים, גיל-עד שאער ז"ל, נפתלי פרנקל ז"ל ואייל יפרח ז"ל, והמשכו בפגיעה קשה בתשתיות החמא"ס באזור יהודה ושומרון ובאיתור המרצחים. מבצע זה זכה לליווי משפטי צמוד מצד קציני המחלקה וחייליה, ובהמשך לו ולמבצע "צוק איתן", נערכה המחלקה למערכה המשפטית-מדינית.

בצד העשייה הביטחונית והיערכות להסלמה אפשרית במצב הביטחוני, קודמו השנה עבודות מטה רבות בתחום האזרחי, אשר הניבו דברי חקיקה, שינוי נהלים וחוות דעת עקרוניות בנושאי מקרקעין, תכנון ובנייה, חובות הומניטאריות בתרחישי חירום ועוד.

עוד יצוין, כי במהלך השנה האחרונה ניתנו מספר פסקי דין חשובים ע"י ביהמ"ש העליון בתחום המקרקעין ובתחום התכנון והבנייה, שחידדו את חובת המפקד הצבאי לממש את אחריותו לשמור על מקרקעין פרטיים של התושבים המוגנים ולמנוע השתלטות עליהם. דומה, כי ההבנה בנושא זה הוטמעה על ידי כלל הרשויות ומצאה ביטוי בתשובות המדינה לבג"ץ כמו גם ביישום המדיניות הלכה למעשה.

בנוסף וכמדי שנה, נדרשה המחלקה להתמודד עם מאות הליכים משפטיים, בתחומים רבים ומגוונים, אשר במרביתם המכרעת התקבלה עמדת המדינה ע"י בתי המשפט.

בתחום האזרחי קידמו קציני היחידה הצעות חקיקה רבות. הבולטות שביניהן נגעו להחלת הסדרים בתחום דיני העבודה באזור, אשר מקרבות עד מאד את המצב החוקי באזור לזה הקיים בישראל. כמו כן, קודמו דברי חקיקה בתחום הגנת הסביבה, מרשם המקרקעין באזור, עיקולים אלקטרוניים ועוד.

לבסוף, נבקש להזכיר, את מעורבותנו בהתמודדות עם תופעות עבריינות אידיאולוגית לאומנית, אשר ראויה לכל גינוי. במסגרת זאת ליוותה המחלקה את מפקד הפיקוד ואת צוות אכיפת החוק בפרקליטות המדינה. ניכר, כי המאמץ של כלל הגופים נשא פרי ובכלל זה הוגשו כתבי אישום בהיקף נרחב יותר בנושא וניכרת ירידה במספר האירועים.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

- א. **ייעוץ משפטי אופרטיבי** - במהלך השנה החולפת, המשיכה המחלקה ללוות את הפעילות המבצעית של כוחות צה"ל הפועלים באזור יהודה ושומרון - החל מפיקוד המרכז, המשך באוגדת איו"ש וכלה בחטיבות המרחביות. הדברים בלטו במיוחד במבצע "שובו אחים", במהלכו הוענק ייעוץ משפטי במגוון סוגיות.
- ב. **אכיפת החוק באזור יהודה ושומרון** - גם בשנה זו, הושם בעבודת המחלקה דגש משמעותי על אכיפת החוק, ובפרט ביחס לעבריינות על הרקע האידיאולוגי בקרב האוכלוסייה הישראלית באזור. קציני המחלקה פעלו בשיתוף פעולה עם כוחות פיקוד המרכז ועם הגורמים האמונים על אכיפת החוק בפרקליטות המדינה ובמשטרת ישראל.
- ג. **חופש התנועה באזור יהודה ושומרון** - נמשך העיסוק המשפטי הרב בעניינים הנוגעים לחופש התנועה ולהגבלות על גישת תושבים פלסטינים וישראלים לכבישים ולקרקות באזור, כמו גם בייעוץ הנוגע לחובות המפקד הצבאי בעניין זה, תוך מציאת איזון ראוי בין הצרכים הביטחוניים לזכויות הפרט.
- ד. **שימוש בכלים מנהליים במלחמה בטרור** - בשנת 2014, ובמיוחד בחציון השני של השנה, בעקבות מבצע "שובו אחים", ניכרה מגמה של עלייה משמעותית של שימוש בכלים מנהליים למלחמה בטרור. הדבר התבטא בהכרזות על התאחדויות בלתי מותרות (הן של חמא"ס והן של גופי ג'יהאד עולמי); סגירת מקומות; הוצאת צווי איסור כניסה והגבלות מקום מגורים; והחרמת כספי טרור וחילוטם. בהקשר זה, ניתן ייעוץ משפטי נרחב בזמן אמת בנושא החרמות וחילוט של כספים ורכוש השייכים לארגוני טרור או לחברות שבעלותם או לכספים ורכוש המשמשים למטרות טרור.

- ה. **מעורבות קטינים בהליכים פליליים** - בשנים האחרונות מתבצעת עבודת מטה מקיפה לבחינה ולתיקון של תחיקת הביטחון ונהלי פיקוד המרכז, הנוגעים להתמודדות עם קטינים פלסטינים המעורבים בהליכים פליליים באזור ולשיפור זכויותיהם במסגרת ההליכים. נושא זה נמצא בליבת העיסוק של המחלקה והעשייה בו נמשכת ביתר שאת.
- ו. **תכנון ובנייה** - בשנה האחרונה, המשיכה המחלקה במתן ייעוץ משפטי לגורמי הפיקוח והאכיפה בתחום התכנון והבנייה, תוך ליווי מאות עתירות במגזרים הישראלי והפלסטיני כאחד. **במגזר הישראלי**, ניתנו בשנה החולפת מספר פסקי דין של בית המשפט העליון אשר הדגישו את חובת הרשויות לאכוף בנייה בלתי חוקית על קרקע פרטית.
- בנוסף, ליוותה המחלקה את הליכי התכנון במגזר הישראלי ובמגזר הפלסטיני, ובפרט - עבור המגזר **הבדואי**.
- ז. **תיקוני חקיקה בתחום הביטחוני ובתחום האזרחי** - השנה האחרונה אופיינה בקידום משמעותי של דברי חקיקה בתחומי ההתיישבות הישראלית באזור יהודה ושומרון, כשהבולט בהם הוא תיקון מקיף בתחום דיני העבודה. בנוסף, קודמו מספר תיקוני חקיקה בתחום הפלילי והאזרחי אשר חלקם הבשילו לידי חתימה, כמפורט בנספחים.
- ח. **עתירות בנושאי תנועות אוכלוסין** - בשנה החולפת טיפלה המחלקה במאות עתירות, במגוון נושאים. כך, למשל, בסוגיית תושבות ומעמד באיו"ש, בכניסת זרים לאזור, ביציאה לחו"ל, במעבר מן האזור לרצועת עזה, ובכניסה לישראל לצרכים שונים (תעסוקה, ביקורי כלואים, איחוד משפחות, צרכים רפואיים, צרכים משפטיים ועוד). יצוין, כי השנה נמשך המאמץ המשותף עם גורמי המנהל האזרחי לצמצם את מספר העתירות, וכתוצאה מכך ניכרת ירידה של כ-25 אחוז במספר העתירות (מ-430 עתירות בשנת 2013 ל-323 בשנת 2014).
- ט. **חופש מידע** - במהלך השנה, גדל מאוד העיסוק בבקשות ועתירות המתבססות על חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, אשר הצריכו בחינה מדוקדקת והשקעת משאבים מרובים. המחלקה מלווה את הטיפול בנושא זה - הן לגופן של בקשות והן במתן הנחיה מקצועית לגופים באופן טיפולם במידע המבוקש בבקשות.
- י. **זכויות במקרקעין** - כמידי שנה, נדרש הייעוץ המשפטי לשלל סוגיות הקשורות בקביעת זכויות במקרקעין כגון ליווי הטיפול בסכסוכי קרקעות; מתן המלצות ביחס לרישיונות

עסקה ולהיתרי עסקאות; סוגיות העולות ממרשם המקרקעין; וקביעת סיווגם של מקרקעין. עוד, ניכר עיסוק רב בענייני רכוש ממשלתי, על כל נגזרותיו, לרבות, קביעת מעמדו וקידום הליכי סקר.

יא. **הליכים משפטיים אזרחיים** - במהלך השנה האחרונה המשיך העיסוק הנרחב של המחלקה בהליכים משפטיים אזרחיים, מרביתם תביעות כספיות המוגשות נגד רשויות האזור בנושאים מגוונים ובסכומים שמצטברים כדי מאות מיליוני שקלים.

יב. **גדר הביטחון, תפר ומעברים** – גם בשנת 2014 נמשך טיפולה של המחלקה בעבודות המטה להקמת תוואי גדר הביטחון ולהשלמתו, וניתן ייעוץ שוטף הנוגע לתפעול המעברים בהתאם להתחייבויות המדינה. עוד ליווינו את הטיפול בתביעות כספיות הנוגעות להשלכות של שינוי תוואי הגדר וסייענו בקידום פשרה. פרט לכך, בראשית 2014, נכנס לתוקף קובץ פקודות קבע מרחב התפר החדש, אשר הביא עימו שינויים ושיפורים רבים בתהליך הטיפול בבקשות לקבלת היתרי כניסה ל"מרחב התפר". במסגרת זו, הוחל בהפעלתה של ועדת ערר, שתפקידה לבקר את פעילות מתקני התיאום והקישור בנושא ולשפר את המענה לפרט.

יג. **מעמד המנהל האזרחי** - בשנה האחרונה התמודדה המחלקה עם סוגיות שונות, שהמשותף להן, הוא מעמדו של מפקד האזור, ובפרט של המנהל האזרחי. בהקשר זה, נבחנה השאלה העקרונית הנוגעת לתחולתם של חוקים, החלים על רשויות או גופים ציבוריים בישראל, על המפקד הצבאי באזור יהודה ושומרון. לשאלה זו השלכות בהקשר של דיני הפרטיות, חופש המידע, זכויות עבודה, דיני מיסים, תובענות ייצוגיות וכו'.

יד. גם השנה הושקעו מאמצים רבים לקידום תחום **הגנת הסביבה**, ובכלל זה הטיפול במפגעים והסדרת השימוש באנרגיות מתחדשות.

[פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2014](#)

א. **בג"ץ 1315/12 חושיה נ' שר הביטחון** - במרכז העתירה עמדה טענת העותרים, כי גישתם למקרקעין החקלאיים שבבעלותם, בסמוך ליישוב סוסיא, נמנעת מהם שלא כדין. בית המשפט העליון אימץ את עמדת המדינה, בכל הנוגע לאופן הטיפול הפרטני

בסכסוך הקרקעות במרחב, ואשרר את עמדתו באשר לחשיבות הכלי של "צו שימוש מפריע", כפי שנקבעה בבג"ץ 5439/09 **עבדאלקאדר נ' ועדת העררים הצבאית**.

באשר לסגירת שטח, חזר בית המשפט וקבע, כי תכליתו של **צו סגירת שטח** היא תכלית ביטחונית, וכי אין מטרתו לפתור סכסוכי מקרקעין במישור הקנייני.

ב. בג"ץ 8759/11 **מימון נ' מפקד כוחות צה"ל באזור ו-ע"ם 6234/13 רמ"א נ' רגבים -**

הליכים אלה נוגעים בשאלת חיסיון מרשם המקרקעין באזור. במהלך הטיפול בעתירה הושלמה עבודת מטה בשיתוף משרד הביטחון ומשרד המשפטים, ובעקבותיה חתם מפקד כוחות צה"ל באזור על הצו בדבר מקרקעין (עיון במרשמים) (יהודה והשומרון) (מס' 1737), התשע"ד-2014, אשר בהתאם להוראותיו, עיון במרשמים יתאפשר אך למי שהוכיח, כי הוא בעל זכות במקרקעין, בהם התבקש העיון או עמד בתנאים הקבועים לכך בצו. החתימה על הצו עיגנה את הנוהל שהיה קיים באזור מימים ימימה ומנעה את העברת פרטי המידע. בעקבות האמור ובהמלצת בית המשפט נמחקו העתירות.

ג. בג"ץ 7891/07 **שלום עכשיו נגד שהב"ט** (עניין "המאחזים המתוחמים") - עתירה זו,

אשר הוגשה לפני שבע שנים, הסתיימה השנה. עניינה של העתירה בדרישה לפנות את הבינוי ממספר מאחזים שתוחמו בצו של המפקד הצבאי. בפסק הדין הורה בית המשפט העליון על הריסת כלל הבינוי המצוי בתחומי מאחזים, אשר המדינה לא הצהירה כי בכוונתה לפעול להסדרתם ושהבינוי בהם מצוי במקרקעין פרטיים. ביחס למאחזים שיש כוונה להסדירם, קבע בית המשפט, כי אין מקום, לעת הזו, לקבוע סדי זמנים להסדרה או להריסה של הבינוי שהוקם בתחומם.

ד. בג"ץ 9949/08 **חמאד נגד שהב"ט** - עניינה של עתירה זו בדרישה של העותרים לפינוי

המאחז "עמונה" המצוי בסמוך ליישוב עופרה. בפסק הדין קיבל בית המשפט העליון את העתירה במלואה תוך חיוב המשיבים להרוס את הבינוי בתוך שנתיים ממועד מתן פסק הדין בעתירה. במסגרת זו דחה בית המשפט את כלל טענות המשיבים ובפרט את העובדה, כי בסדרי העדיפות יש להתחשב בהיעדרם של עותרים קונקרטיים לגבי חלק מן החלקות עליהן הוקם המאחז או כי יש להתחשב בקיומם של הליכים אזרחיים הנוגעים לטענות בדבר רכישת חלקים בלתי מסויימים של החלקות במאחז על ידי ישראלים.

ה. בג"ץ 9669/10 **קאסם נגד שהב"ט** - עתירה להריסת שני שלדי מבנים בתחום המועצה

המקומית בית אל, המצויים בתחום צו תפיסה צבאי. לאחר ניהול ההליך במשך כ-4

שנים, ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון, אשר הורה, בדעת רוב, על הריסת הבינוי תוך שישה חודשים לנוכח אי הסדרתו כדין ממועד תחילת בנייתו ועד מועד פסק הדין. המיעוט גרסה, כי יש להעניק פרק זמן של שנה לצורך הסדרת הבינוי בהיותו מצוי בתחום צו תפיסה צבאי שנחתם לצורך הקמת הישוב בית-אל ושעה שאין במבנים כדי הקמה של יישוב או שכונה חדשה.

ו. בג"ץ 5667/11 **דיראת רפעייה נגד שהב"ט** - עניינה של עתירה זו בדרישתם של תושבי האזור להקמה מחודשת של רשויות תכנון מקומיות ומחוזיות שינוהלו על ידי תושבי האזור. דיון ראשון בעתירה זו נערך בחודש מאי 2014, לאחריו ובהמלצת בית המשפט העליון, נקבע על ידי רשויות האזור נוהל שיתוף אוכלוסייה פלסטינית בהליכי תכנון שנערכים עבור אוכלוסייה זו. העתירה עודנה תלויה ועומדת בפני בית המשפט.

ז. תע"א 2727/09 **טארק סעדאת מחסין נ' המנהל האזרחי** - השנה ניתן פסק הדין של בית הדין האזורי לעבודה בירושלים, בתביעות שהוגשו על ידי למעלה מ-100 עובדי המינהל האזרחי, בהווה ובעבר, ועיקרן דרישה לתשלום שכר מינימום ודמי הבראה בהתאם לדין החל בישראל, בהיקף כולל של כ-80 מיליון ₪. המחלוקת המרכזית שעמדה בלב פסק הדין היא האם יש להחיל על העובדים את דיני מדינת ישראל או את הדין הירדני אשר היה קיים באזור ערב כניסת כוחות צה"ל, בצירוף השינויים שנעשו בו בתחיקת הביטחון. בית המשפט קיבל את טענות המנהל האזרחי ודחה את התביעה. עם זאת, על פסק הדין הוגש ערעור לבית הדין הארצי לעבודה.

ח. בג"ץ Wattan TV 6569/12 **נ' מפקד כוחות צה"ל באזור** - עניינה של העתירה בפעולה מבצעית לתפיסת משדרים של תחנת הטלוויזיה Wattan TV, אשר בוצעה ברמאללה בשנת 2012, נוכח הפרעות למערכות התקשורת באזור, תוך פגיעה ממשית בביטחון האזור. העותרים עתרו להחזרת הטובין שהוחרמו. בית המשפט העליון קיבל את עמדת המדינה, לפיה לא נפל פגם בהחלטת מפקד כוחות צה"ל באזור, שעה שהורה על החרמה מנהלית מכוח סעיף 61 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009, מבלי שהתקיימו הליכים פליליים ואף לא חקירה פלילית.

ט. בג"ץ 5473/13 **פארס נ' מ"י** - בית המשפט התבקש בעתירה לבטל תעודה של מפקד כוחות צה"ל באזור, המכריזה על אירועים שאירעו בשנים 2002-3 **כעל פעולה צבאית שבוצעה מתוך צורך צבאי**, על-פי סמכותו של המפקד מכוח סעיף 2(ג) לצו בדבר תובענות

(יהודה והשומרון) (מס' 271), תשכ"ח-1968, ובכך למנוע בפועל מתן פיצוי. בג"ץ דחה את העתירה וקבע, כי העותרים לא הראו פגם בהחלטת המפקד הצבאי.

י. בג"ץ 7612/12; 8716/12 מועצת הכפר בתיר נ' מפקד כוחות צה"ל באזור (תוואי גדר הביטחון הסמוך לכפר בתיר) - המקרקעין מושא העתירה נתפסו לשם בניית תוואי גדר הביטחון בחלקו הדרום-מערבי של מרחב "עוטף ירושלים" והם מצויים ברובם בשטח מדינת ישראל. התוואי נבחר עם סיומה של עבודת מטה נרחבת ועבר גלגולים שונים במטרה לצמצם ככל הניתן את הפגיעה בערכי טבע ובזכויות העותרים. יצוין, כי במרחב התוואי קיימות טרסות עתיקות, המושקות בצורה ייחודית, שזכו במהלך שנת 2014 להכרה כאתר מורשת עולמי ע"י ועדת המורשת של ארגון אונסק"ו. בית המשפט העליון מחק את העתירה, נוכח עמדת המדינה העדכנית שהוגשה לבית המשפט ולפיה אין כוונה להשלים את בניית התוואי במהלך שנת 2015. זאת, תוך שמירת טענות המדינה והעותרים ככל שהמדינה תבקש להשלים את בניית הגדר בעתיד.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015

א. **היערכות להתפתחויות המדיניות והביטחוניות בזירה הפלסטינית ולהשלכותיהן** - גם בשנה הקרובה ימשיך העיסוק בהתפתחויות המדיניות והביטחוניות, השלובות זו בזו, לתפוס משקל משמעותי בשלל עיסוקיה של המחלקה. בהתאם לכך, המחלקה תמשיך ותלווה את היערכותו של פיקוד המרכז להשלכות הביטחוניות, שעלולות לנבוע משינויים מדיניים המתחוללים באזור ומהתפתחויות במערכה המשפטית הבין-לאומית והפעילות ליצירת דה-לגיטימציה לפעילות צה"ל באזור יהודה ושומרון ולפעילות מדינת ישראל בכלל.

ב. **אכיפת החוק באזור יהודה ושומרון** - גם בשנה הקרובה תמשיך המחלקה לפעול לקידומו של שלטון החוק באזור ולחיזוק האכיפה בשיתוף פעולה של צה"ל ושל גופים נוספים במערכת הביטחון ובמשרד המשפטים. תחום זה מחייב התמודדות רציפה ויצירתית עם אתגרים מורכבים, הן מול האוכלוסייה הפלסטינית והן מול האוכלוסייה הישראלית. ההתמודדות עם תחום מאתגר זה כרוכה במאמץ בין-ארגוני משולב עם כלל הרשויות, הנושאות באחריות לאכיפת החוק באזור.

- ג. **מעורבות קטינים בהליכים פליליים** - נושא הטיפול בזכויות קטינים פלסטינים בהליכים פליליים ביהודה ושומרון מצוי בליבת הטיפול של המחלקה ושל התביעה הצבאית. המחלקה תמשיך בקידום הליכי חקיקה לגבי קטינים בראי המצב הייחודי באזור.
- ד. **הגברת השימוש בכלים מנהליים ופיתוח דוקטרינות חדשות** - כחלק מהליווי המשפטי וקידום פעולות אכיפת החוק באזור וכמענה לבעיות שעולות בעקבות ההסלמה בשטח, בדגש על המערכה בארגוני הטרור.
- ה. **תכנון ובנייה** - להערכתנו, בשנה הקרובה ימשיך העיסוק האינטנסיבי בעתירות, העוסקות בתחום הבנייה הבלתי חוקית במגזר הפלסטיני ובמגזר הישראלי, תוך מתן דגש בנושאי האכיפה לאור פסקי הדין שניתנו בשנה האחרונה והמחייבים לנקוט הליכי אכיפה כלפי בינוי מאוכלס במהלך שנת העבודה הנוכחית.
- ו. **חקיקה בתחום הביטחוני ובתחום האזרחי** - דומה, שמגמת הפניות להחלת חקיקה אזרחית ישראלית בנושאים שונים בתחום המועצות הישראליות באזור תמשיך ותגבר במהלך השנים הקרובות. זאת, לצד המשך עיסוק נרחב בתחיקת הביטחון בתחומים הביטחוני והאזרחי כאחד נוכח הצרכים המשתנים.
- ז. להערכתנו, יהיה עיסוק מוגבר בבחינת כשרותן של **עסקאות במקרקעין**, לרבות בחינת דרכים להבטיח את אותנטיות העסקאות ואת אמינות ואמיתות המרשם.
- ח. **גדר הביטחון, מעברים ומרחב התפר** - גם בשנת העבודה הקרבה, צפויה המחלקה להמשיך את הליווי המשפטי של תוואי גדר הביטחון, שמאז הקמתה מעלה שאלות משפטיות יום יומיות המגיעות לפתחו של בג"ץ. להערכתנו, גם השנה יימשך הטיפול המשפטי בכל הנוגע לתנועה במעברים, בדגש על אכיפה נגד העברת סחורות שלא בהתאם לכללים המשפטיים המחייבים. לצד זאת, נידרש להמשיך ללוות את תהליכי הטמעת קובץ פקודות הקבע החדש של מרחב התפר ואף שיפורו על בסיס תובנות השנה שחלפה תוך מתן מענה לשאלות משפטיות שתתעוררנה בהקשר זה.

מחלקת הדין הבין-לאומי

דברי פתיחה

ייעודה של מחלקת הדין הבין-לאומי (דבל"א) הוא לסייע לצה"ל להשיג את יעדיו בהתאם לדין, באמצעות מתן ייעוץ משפטי מקצועי, זמין ורלוונטי, שעיקרו בתחומי הדין הבין-לאומי, לפעול להטמעת כללי הדין הבין-לאומי המחייבים בצה"ל, לפעול כדי להשפיע על פרשנותם והתפתחותם של כללי הדין הבין-לאומי הרלוונטיים לפעילות צה"ל ולעסוק בהסברה משפטית.

מחלקת הדין הבין-לאומי אמונה על הליווי המשפטי להיערכות המבצעית של צה"ל בגזרות השונות. בתוך כך, נותנים קציני המחלקה ייעוץ משפטי לאגפי המטה הכללי השונים ולפיקודים. קציני המחלקה משתתפים בתרגילים המתקיימים במסגרות אלה, בתהליכי התכנון ובייעוץ במהלך הלחימה עצמה. כמו כן, אמונה המחלקה על פעילותו של מערך הייעוץ המשפטי האופרטיבי של הפרקליטות, הנפרש בחירום עד לדרג האוגדה, באמצעות אנשי מילואים וקצינים במינוי משנה מיתר מחלקות הפרקליטות הצבאית.

שנת 2014 התאפיינה בפעילות מבצעית משמעותית בצה"ל, אשר נתמכה בידי קציני המחלקה, ובעיקרה עמדו שלושה מבצעים מרכזיים אשר זכו לליווי משפטי מקיף – מבצע "חשיפה מלאה", ללכידת האונייה Klos C שהובילה מאיראן אמצעי לחימה שיועדו לארגוני הטרור בעזה; מבצע "שובו אחים", שנערך באזור יהודה ושומרון בעקבות חטיפתם ורציחתם של שלושת הנערים; וכמובן מבצע "צוק איתן", לאורכו נתנו קציני המחלקה ומערך הייעוץ המשפטי האופרטיבי של הפרקליטות ייעוץ משפטי מדרג המטה הכללי ועד האוגדות.

הפעילות המבצעית הענפה לוותה בהתמודדות מורכבת של קציני המחלקה עם אתגרים בחזית המשפטית המתנהלת בזירה הבין-לאומית, במסגרתה נעשו ניסיונות לפגוע בלגיטימיות פעילות מדינת ישראל וצה"ל, תוך שימוש בכלים משפטיים או מעין-

משפטיים. לעניין זה ניתן להזכיר, לדוגמא, את המהלכים הפלסטיניים בזירה הבין-לאומית להכרה בהם כמדינה ולהצטרפותם למספר אמנות; ההתמודדות עם טענות שהועלו ע"י ארגוני זכויות אדם ביחס להפרות דיני החימה; המענה לוועדות שהוקמו לבחינת פעילות מבצעית של צה"ל (לרבות ביחס לפעילות צה"ל במבצעי "שובו אחים" ו-"צוק איתן"); ניסיונות להעמדה לדין של קצינים ישראלים בערכאות משפטיות מדינתיות בחו"ל ועוד.

בד בבד, המשיכו קציני המחלקה לספק ייעוץ משפטי לגופי צה"ל השונים בתחומים נוספים הנוגעים לדין הבין-לאומי, לרבות בזירה הפלסטינית ובזירה האזורית, וכן בתחום שיתוף הפעולה של צה"ל עם צבאות זרים.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

- א. שנת 2014 התאפיינה בעיסוק אופרטיבי נרחב אשר ביטא את המשך מגמת ההשתלבות של הייעוץ המשפטי בפעילות המבצעית. לאורך השנה סיפקו קציני המחלקה ייעוץ משפטי שוטף בתחום המבצעי לאגפי המטה הכללי השונים, לפיקודים ולחלק מהאוגדות המרחביות, באופן שוטף – הן במסגרת תהליכי התכנון בנוהל הקרב והן בזמן אמת.
- ב. במהלך השנה קציני המחלקה נטלו חלק בעבודות המטה לגיבוש תוכניות אופרטיביות, פקודות מבצעיות, כללי פתיחה באש, הוראות והנחיות מקצועיות, והתייחסו להיבטים המשפטיים הנוגעים לעניין, בדגש על הוראות הדין הבין-לאומי הרלבנטיות.
- ג. בתוך כך, שנה זו התאפיינה בדינאמיות ובשינויים מהירים באופים ובהיקפם של האיומים הביטחוניים בגבולותיה השונים של מדינת ישראל, עניין שחייב עדכון והתאמה של הייעוץ המשפטי לשינויים אלה. כך, שלושת המבצעים הצבאיים העיקריים אשר בהם ניתן ייעוץ משפטי, מדגימים יפה את המורכבות, הייחודיות והאתגרים הייחודיים העומדים בפני הייעוץ המשפטי:

1. מבצע "חשיפה מלאה" - במסגרתו תפס חיל-הים אמצעי-לחימה מתקדמים על גבי האונייה "Klos C". המבצע לווה בייעוץ משפטי מקיף שניתן על-ידי קציני המחלקה, בשיתוף הייעוץ המשפטי לחיל הים, בסוגיות הנוגעות לדיני הים וכן

עיסוק **בהחלטות מועצת הביטחון** הרלוונטיות המסדירות את אמברגו הנשק על איראן.

2. **מבצע "שובו אחים"** - במסגרתו נדרשו קציני המחלקה, בשיתוף מחלקת הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, לסוגיות הנוגעות להפעלת צעדים ביטחוניים שונים באזור יהודה ושומרון ובכלל זה, לסוגיות רבות הנוגעות **לדיני התפיסה הלוחמתית**.

3. **מבצע "צוק איתן"** - המבצע היווה את גולת הכותרת של מאמץ פעילות הייעוץ המשפטי האופרטיבי, כלל עיסוק רב **בדיני הלחימה**, ובכללם **דיני המטרות** והיבטים נוספים הנוגעים לזירה המשפטית הבין-לאומית. כחלק מן ההיערכות למבצע "צוק איתן", שולבו קציני המחלקה בתהליכי תכנון שונים שבמסגרתם נתנו מענה משפטי מראש בתחומים רלבנטיים. במהלך המבצע, אשר ארך כ-50 ימים, עסקה המחלקה כולה, תוך הפעלת חלק ניכר מקציני מערך הייעוץ האופרטיבי, במתן ייעוץ משפטי לאגפי המטה הכללי השונים, לפיקוד הדרום ולאוגדות שפעלו בגזרתו. הייעוץ המשפטי שניתן נגע במגוון רחב של תחומים וסוגיות משפטיות, אשר התעוררו במהלך המבצע, ושחלק ניכר מהן נבע מאופי הלחימה למול ארגוני טרור הפועלים מתוך אוכלוסייה אזרחית.

בנוסף, לאורך המבצע ליוו קציני המחלקה את גורמי מתאם פעולות הממשלה בשטחים ומנהלת התיאום והקישור בעזה בתחומים מגוונים, כגון היקף החובות ההומניטאריות בלחימה; תנועת סחורות ואנשים; סוגיות הנוגעות לתיקון ולתפעול תשתיות מים, חשמל ותקשורת; תיאום ברמות השונות אל מול ארגונים בין-לאומיים; ועוד.

עם תום מבצע "צוק איתן" ובהמשך לתהליכים שהתרחשו לאורך המבצע, מקיימת המחלקה תהליכי תחקור והפקת לקחים, בין השאר ביחס לפעילות מערך הייעוץ המשפטי האופרטיבי, היקפו ופריסתו.

בנוסף להליכי התחקור הפנימיים, משולבים קציני המחלקה בתהליכי הפקת הלקחים מהמבצע וביישומם, כמו גם בתהליכי עדכון התוכניות המבצעיות הרלבנטיות.

- ד. על רקע תוצאות המבצע, עסקו קציני המחלקה, ועודם עוסקים, בליווי משפטי של הקמה ומיסוד של מנגנוני השיקום והפיקוח על רצועת עזה בהיבט האזרחי-הביטחוני, ובהתאמת המדיניות האזרחית-הכלכלית למציאות המשתנה, בהתאם להנחיות הדרג המדיני.
- ה. היקף פעילות המחלקה לאורך השנה, והליווי המשפטי שניתן לפעולות מבצעיות אשר עוררו מגוון תכנים משפטיים חדשים, ביטאו את המשך מגמת השילוב של המחלקה בפעילותו המבצעית של צה"ל.
- ו. מלבד העיסוקים המרכזיים המתוארים לעיל, במהלך השנה עסקו קציני המחלקה בסוגיות משפטיות נוספות שהתעוררו על רקע המשך הפעילות הביטחונית, ובכללו – המשך אכיפת הסגר הימי על רצועת עזה, מתן מענה להתפתחויות המבצעיות בקרב גורמי הטרור הפועלים ברצועת עזה, בגבולות סוריה, לבנון ומצרים, וכן בנוגע להתפתחויות המבצעיות בצה"ל בתחומי אמצעי הלחימה ושיטות הלחימה ועוד.
- ז. קציני מערך הייעוץ האופרטיבי-המשפטי של הפרקליטות הצבאית, בשירות סדיר ובשירות מילואים, השתתפו בתרגילים וליוו את תהליכי ההיערכות לחירום בכלל היחידות הרלבנטיות, מרמת האוגדה ומעלה. בנוסף, הושם דגש בהכשרתם המקצועית של קציני המערך ועל ביסוס פעילותו של המערך. במסגרת זו, השתתפו קציני המערך בקורס מרוכז, בן חמישה ימים, אשר כלל תכנים תיאורטיים במשפט בין-לאומי, בדגש על דיני הלחימה, לצד תכנים פרקטיים הנוגעים למאפייני פעילות צה"ל, וכן תרגולים שונים. זאת, על מנת להעניק לקציני המערך כלים שיאפשרו להם ליתן ייעוץ משפטי אפקטיבי, אשר יסייע לצה"ל לעמוד במשימותיו בהתאם לדין.
- ח. **בגזרת פיקוד הדרום** התמודדו בשנת 2014 הגורמים הרלוונטיים בפיקוד עם תופעת ההברחות, הנושאות לעתים אופי אלים, ועם ניסיונות לביצוע פעילות חבלנית לאורך הגבול הבין-לאומי עם מצריים, בהמשך להשלמת בניית הגדר בגבול זה. קציני המחלקה נתנו ייעוץ משפטי שוטף בעניין זה לכוחות צה"ל בפיקוד הדרום.
- ט. לאורך שנת 2014 נמשך הסיוע לפיקוד הדרום ולפיקוד הצפון בטיפול בסוגיות הנוגעות למסתננים ולמבקשי טיפול רפואי על רקע הומניטארי.
- י. **בזירה הפלסטינית** סיפקו קציני המחלקה ייעוץ משפטי במגוון רחב של נושאים. כך, ליוו קציני המחלקה את גורמי מתאם פעולות הממשלה בשטחים ומנהלת התיאום והקישור בעזה בקביעתה וביישומה של המדיניות בדבר תנועת סחורות ואנשים בין רצועת עזה

וישראל, בשים לב למעמדה המשפטי של הרצועה; סיפקו ייעוץ משפטי בתחומים הקשורים למסגרת ההסכמית בין ישראל והפלסטינים (בדגש על הוועדות המשותפות מכוח הסכם הביניים); ונדרשו להתייחסות ולניתוח של ההיבטים הצבאיים-המשפטיים של הצטרפות הפלסטינים לשורת אמנות בין-לאומיות במהלך השנה.

יא. **בזירה האזורית**, העניקו קציני המחלקה ייעוץ משפטי בנוגע ליישום הסכמי השלום עם מצריים ועם ירדן, הסכם הפרדת הכוחות עם סוריה, והחלטת מועצת הביטחון 1701 בעניין לבנון, וכן ייעוץ משפטי הנוגע לאופן ההתנהלות מול כוחות שמירת השלום השונים הפרושים באזור.

יב. בתחום שיתוף הפעולה של צה"ל עם צבאות זרים, קציני המחלקה היו מעורבים בגיבוש וביישום הסכמים רבים המסדירים פריסות, אימונים, תרגילים משותפים ופעילויות נוספות בארץ ובחו"ל.

יג. במהלך שנת 2014 ניתן דגש בפיתוח **תחום הסייבר** בהיבטי המשפט הבין-לאומי, בדגש על מיסוד וחיזוק הקשר עם הגופים הנועצים הרלבנטיים בצה"ל, עמיתים ממשרדי ממשלה מקבילים ואנשי אקדמיה בתחום.

בין היתר, נבחנו יוזמות בין-לאומיות לפיתוח הדין בהקשר פעילויות מדינתיות בסייבר והשלכותיהן האפשריות של יוזמות אלה על פעילות צה"ל, ונכתבו סקירות משפטיות על תהליכים מרכזיים בתחום בזירה הבין-לאומית.

כמו כן, יזמה המחלקה פורום לתחום משפט הסייבר, בהשתתפות נציגי כלל מחלקות הפרקליטות הצבאית. הפורום נועד למפגשים עם משפטנים מהאקדמיה ועם גורמים מקצועיים בתחום הסייבר, וכן לשיתוף ידע בין גורמי הפרקליטות הצבאית העוסקים בתחום על היבטיו המשפטיים המגוונים.

יד. השנה החולפת התאפיינה בהמשך **המערכה המשפטית** בזירה הבין-לאומית, אשר מתנהלת נגד מדינת ישראל ונציגיה זה מספר שנים, וביתר שאת מאז מבצע "עופרת יצוקה" (27/12/2008 – 18/1/2009) ואירוע המשט (31/5/2010).

בתוך כך, במהלך השנה נעשה שימוש בכלים משפטיים או מעין-משפטיים על מנת לפגוע בלגיטימציה של הפעילות המבצעית של צה"ל, וכפועל יוצא מכך להגביל את יכולתו לממש באופן אפקטיבי את אחריותו להגן על ביטחון מדינת ישראל ואזרחיה.

- טו. בשנת 2014 עמד מבצע "צוק איתן" במוקד המערכה המשפטית. בעקבות המבצע, פועלים גורמים שונים על מנת ליזום הליכים משפטיים פליליים ואזרחיים נגד קציני צה"ל ובכירים ישראלים, בטענה שצה"ל הפר את הדין הבין-לאומי במהלך המבצע. כמו כן, במישור המדיני-הדיפלומטי הבין-לאומי התחוללו מספר תהליכים הנוגעים ליישום הדין הבין-לאומי בהקשר הישראלי, לרבות הקמת ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם לעניין מבצע "צוק איתן" ומבצע "שובו אחים". יחד עם משרדי הממשלה הרלבנטיים, קציני המחלקה נוטלים חלק פעיל בהתמודדות עם תהליכים אלה.
- טז. בנוסף, בסמוך לאחר תום מבצע "צוק איתן" ומבצע "שובו אחים" לפניו, השתתף ראש המחלקה במשלחת של מדינת ישראל שהופיעה בפני ועדת זכויות האדם האמונה על פיקוח אחר היישום של האמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1966 (ICCPR). במסגרת זו, השיב ראש המחלקה על שאלות שונות הנוגעות לפעילות הישראלית הנוגעת לאזור יהודה ושומרון ולרצועת עזה, כמו גם לשאלות שנגעו במישרין לשני מבצעים אלו.
- יז. במסגרת המאמצים לקדם את האינטרס והעמדות של מדינת ישראל בתחום דיני הלחימה, ולהשפיע על הפרשנות וההתפתחות של דינים אלה, קציני המחלקה השתתפו במספר כנסים ומפגשים בין-לאומיים, לרבות במפגשים שכונסו ביוזמת ארגון הצלב האדום הבין-לאומי, שמטרתם קידום מנגנוני ציות לדיני הלחימה וחיזוק דיני הלחימה בתחום העצורים בעימות מזוין שמעורבת בו ישות לא-מדינית.
- יח. מעבר לאמור, בראשית שנת 2013 התפרסם חלקו השני של דו"ח "הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010" ("ועדת טירקל"), הבוחן את התאמתו של מנגנון הבדיקה והחקירה בישראל ביחס לתלונות ולטענות המועלות בדבר הפרות של דיני הלחימה. קציני המחלקה, בשיתוף התביעה הצבאית וקצינים נוספים בפרקליטות הצבאית, נטלו חלק בתהליך לימוד הדו"ח ובחינת יישומו.

פסקי דין, מסמכים וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2014

במסגרת קשת הנושאים המגוונת שנמצאת תחת טיפול המחלקה, מרבית ההליכים שנדונו בפני בתי המשפט בישראל במהלך השנה עסקו בתנועת אנשים בין ישראל ורצועת עזה,

ובתי המשפט חזרו ואשררו את המדיניות הישראלית בעניין זה. להלן העיקריים והחשובים שבהם:

- א. בג"ץ 1104/14 **בכר חאפי נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש** - בעתירה נדונה בקשתו של תושב רצועת עזה להיכנס לישראל כדי לבקר את בנו, שאושפז במצב קריטי בבית החולים "אל מקאסד" בירושלים. זאת, לאחר שכניסתו של העותר לישראל נמנעה בשל מניעה ביטחונית חמורה. לאור הנסיבות ההומניטאריות החריגות ביותר שהתקיימו במקרה זה, פעלו רשויות המדינה בניסיון למצוא פיתרון פרקטי לעניין. מכל מקום, משהוברר כי בנו של העותר הועבר לטיפול בבית חולים בטול כרם, ולאור המניעה הביטחונית הקיימת, מחק בית המשפט את העתירה.
- ב. בג"ץ 2486/14 **נאדר מצרי נ' שר הביטחון** - בעתירה נדונה בקשתו של אצן פלסטיני תושב רצועת עזה, להתיר את מעברו לאזור יהודה ושומרון דרך ישראל לשם השתתפות ב"מרתון פלסטין השני" בעיר בית-לחם. הבקשה נדחתה משום שלא עמדה בקריטריונים שנקבעו למתן היתרי כניסה מהרצועה לישראל. בית המשפט העליון דחה את העתירה, תוך שהוא קובע כי הרשויות הישראליות פעלו בגדרי שיקול הדעת המסור להן, ותחום ההתערבות בשיקול דעתן בתחום זה מצומצם ביותר.
- ג. בג"ץ 7042/12 **אבו דקה נ' שר הפנים ואח'** - בעתירה נדונה תוקפה של המדיניות בנוגע לכניסת פלסטינים תושבי רצועת עזה לישראל לצורך ניהול הליכים בבתי משפט בישראל. בית המשפט העליון דחה את העתירה, ולא מצא לקבל טענות עקרוניות נגד המדיניות הנוהגת, לפיה תתאפשר כניסתו של תושב רצועת עזה לישראל לצורך ניהול הליכים משפטיים רק אם הוכח קיומן של נסיבות הומניטאריות חריגות, חשש לסיכול ההליך והיעדר מניעה ביטחונית או פלילית פרטנית. בית המשפט העליון ציין כי על המבקשים להיכנס לישראל לצורך ניהול הליכים משפטיים לפעול לפי נהלי הרשות, ולמצוא אפשרויותיהם להשיג על התוצאות בכל מקרה פרטני ככל שימצאו לנכון.
- ד. ת"א 61365-01-12 **השאם עבדו נ' יואב דוד ואח'**, ת"א 36368-05-13 **ריאד חמדונה נ' החברה הכלכלית לשירותי בניה בע"מ ואח'** - בהליכים אלו ניתנו החלטות של בתי משפט השלום בקשר לכניסתם של תובעים תושבי רצועת עזה לשם ניהול הליכים נזיקיים-אזרחיים בבתי משפט בישראל. בשני המקרים, הורה בית משפט השלום על מחיקת

החלטתו הקודמת שנגעה לכניסתם של התובעים, והכיר בסמכותה של הרשות המנהלית שלא להתיר כניסתו של תושב רצועת עזה לצרכים משפטיים, אלא בהתאם למדיניות שנקבעה. בתיק השני שהוזכר לעיל אף נימק בית המשפט את החלטתו זו, וקבע כי הסמכות לדון בבקשות כניסה לישראל לצרכים משפטיים נתונה לבית המשפט לעניינים מנהליים, וכי במסגרת הליכים אזרחיים על התובע להראות כי הגיש בקשה מתאימה להיכנס לישראל על פי נהלי הרשות המנהלית.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015

- א. הדיו של מבצע "צוק איתן" מהדהדים עדיין בזירה הבין-לאומית, ואלו ימשיכו לאתגר את קציני המחלקה בשנת 2015, לאור פעילותן של ועדות בדיקה וחקירה בין-לאומיות העוסקות במבצע זה ופעילות נוספת בזירה המשפטית הבין-לאומית.
- ב. יימשך הייעוץ המשפטי הניתן לגורמים המבצעיים השונים בצה"ל ביחס להיבטי הדין הבין לאומי הנוגעים לכלל הזירות ולתרחישים עתידיים אפשריים. בתוך כך, קציני המחלקה ימשיכו ללוות את הטמעת דיני הלחימה בפעילות המבצעית ובפקודות הצבא, וכן את פעילותו של מערך הייעוץ המשפטי האופרטיבי.
- ג. קציני המחלקה ימשיכו להשתתף בתהליכים בין-לאומיים המשפיעים על התפתחות דיני הלחימה ועל התפתחות ענפי המשפט הבין-לאומי האחרים הרלבנטיים לפעילותו של צה"ל. בפרט, בשנים הקרובות מתוכנן להתרחב הדיאלוג המשפטי בנוגע לפעילות במרחב הקיברנטי (סייבר) והיבטי הדין הבין-לאומי הנוגעים אליו, וקציני המחלקה צפויים ליטול בו חלק פעיל.
- ד. בתוך כך, קציני המחלקה ימשיכו ללוות את הפעילות הנעשית בתחום שיקום רצועת עזה, לרבות עדכון והתאמת המדיניות האזרחית-הכלכלית לאתגרים ולמציאות שנוצרו לאחר מבצע "צוק איתן".
- ה. קציני המחלקה ימשיכו ללוות את היערכות צה"ל לצעדים חד-צדדיים של הרשות הפלסטינית בזירה הבין-לאומית, אשר עשויים להשפיע על פעילות צה"ל.

בית הספר למשפט צבאי

דברי פתיחה

בית הספר למשפט צבאי הוא המרכז המקצועי בצה"ל להדרכה ולמחקר בתחום המשפט הצבאי, עבור כלל המשרתים בצבא ועבור קציני הפרקליטות הצבאית. בשנת 2014 בוצע בבית הספר תהליך אסטרטגי שתכליתו גיבוש ייעוד וחזון, והתאמת מבנה ארגוני מיטבי להגשמתם. לאחר אישור התהליך, פעל בית הספר להטמעת תוצריו. כך, למשל, הוקם תחום אקדמיה ומשפט מנהלי וחוקתי, תחת פיקוד סגנית מפקדת בית הספר; הועברה האחריות לתחום החנינות אל מדור הדין המשמעותי; רוכזה האחריות לתחום הכשרות המפקדים במדור מפקדים ודין בין-לאומי; הועבר תפקיד המדריך הראשי לראש המדור למשפט פלילי. במהלך שנת 2014, הוחל בביצוע הסדרה של הרכיב המשפטי בכל ההכשרות הרלוונטיות בצה"ל (בה"ד 1, קורס מפקדי פלוגות ומפקדי גדודים במילואים, קורס פיקוד ומטה אפק, קורס פיקוד ומטה כללי, המכללה לביטחון לאומי, המכללה לפיקוד טקטי, קורס חובלים, בית הספר לתיאום ולקישור ובית הספר לתקשורת), וגובשה עבודת המטה עם מפקדת זרוע היבשה בתחום ההכשרות. בנוסף, פותח רכיב "המקצוע הצבאי" בהכשרות הפרקליטות הצבאית שמטרתו מתן כלים וידע לקציני היחידה לביצוע תפקידים במסגרת הצבאית. בתחום האקדמיה, חודש כתב העת "משפט וצבא" במתכונת אקדמית.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

א. **תפיסת "הערכה המלאה"** – השנה הוטמעה תפיסת "הערכה המלאה" כתפיסת יסוד בהכשרות המפקדים בצה"ל, כתפיסה המקנה לחניך ידע משפטי נרחב בדיני הלחימה, המותאם למקצועו ולייעודו, ובנוסף ידע משפטי נרחב בתחומים נוספים, האמורים לסייע בידו לפקד על יחידתו, בשגרה ובחירום.

- ב. **הכשרות מפקדים בדיני לחימה** – במהלך השנה פעל מדור מפקדים ודין בין-לאומי להטמעת דיני הלחימה בצה"ל. כך, הותאמו תוכן ההכשרה ואופייה לקהל היעד; הורחב היקף ההכשרה בשעות הרצאה או במקראות ומבחנים; שודרגה מתודת הלימוד באמצעות הוספת ניתוח אירועים מבצעיים אמיתיים, סדנאות ותרגול; והועברו שני קורסים אקדמיים בפיקוח אוניברסיטאי בקורס חובלים ובמכללה לפיקוד טקטי.
- ג. **הפעלת מנהלת התרגילים המשפטית** – מנהלת התרגילים המשפטית מהווה המשך ישיר להכשרת המפקדים בדין הבין-לאומי, וכן בהכשרת מערך הייעוץ האופרטיבי להתמודדות עם היבטים משפטיים בפעילות מבצעית. בשנת 2014 הורחבה פעילות המנהלת בתרגילים המנוהלים על ידי המרכז לאימון ולתרגול מפקדות ראשיות, וכן הוגבר שיתוף המנהלת המשפטית בתרגילי האוגדות המנוהלים על ידי המרכז לאימוני מפקדות והמרכז ללוחמה יבשתית.
- ד. **תחום קשרי החוץ** – מדור מפקדים ודין בין-לאומי חיזק את הקשרים עם הנספחים הצבאיים הזרים, יזם מפגשי בכירים וערך שני כנסי נספחים זרים: הראשון, בנושא "אכיפת הדין באזור יהודה ושומרון", והשני, בנושא "האתגרים המשפטיים בלחימה בשטח אורבאני", שנערך לאחר מבצע "צוק איתן". כמו כן, במסגרת הכשרה לנספחי צה"ל היוצאים ניתנה הרצאתו של סגן הפרקליט הצבאי הראשי. בנוסף, הוביל המדור את הכשרת קציני היחידה על ידי שליחתם לקורסים משפטיים בחו"ל.
- ה. **תרגול מערך הייעוץ האופרטיבי** – מדור מפקדים ודין בין-לאומי היה שותף בבניית השתלמות מסמיכה למערך הייעוץ האופרטיבי שהתקיימה השנה, העביר תכנים, ובנה תרגול פעיל בן יומיים, שהיה בעל ערך רב להטמעת החומר ולהיערכות למצב חירום.
- ו. **פיתוח הידע במשפט מינהלי וחוקתי** – פיתוח תחום זה נעשה בשני מישורים. הראשון, "פורומי למידה" שמטרתם עידוד שיתוף ידע בין-מחלקתי על ידי בחירת נושא חוצה-מחלקות מתחום המשפט המנהלי או החוקתי ויצירת פאנלים בין-מחלקתיים המעודדים שיח הידודי וביקורתי. והשני, עדכון עיקרי תוכנית הלימודים והפצת כתבי עת במשפט מנהלי הכוללים פסיקה, ספרות וחוות דעת עדכניות, וכתבי פרק מנהלי במקראות קורס קציני המשפטים.
- ז. **השתלמות לקציני ייעוץ חדשים** – בית הספר יזם סדנה לקציני ייעוץ חדשים בנושא "תזכיר חוק סדרי מנהל", אשר עימתה את הקצינים עם נושאים מרכזיים ועדכניים

מתחום המשפט המנהלי ודרשה העמקה וניתוח מקצועי של סוגיות מתחום זה. הסדנה יצרה חוויית למידה חדשה, יעילה, הידודית וביקורתית.

ח. **עדכון פקודת הדין המשמעתי** – מאז עדכונה האחרון של פקודת הדין המשמעתי בשנת 2010, עלו במהלך העבודה השוטפת במדור הדין המשמעתי קשיים וסוגיות המצריכים את תיקון הפקודה. בשנת 2014 התבצעה עבודה פנימית לתיקון הפקודה בהתאם לצרכים שעלו, וזו תושלם בתחילת שנת 2015 ולאחר מכן תופץ לסבב הערות כלל צה"לי.

ט. **"חדש בדמ"ש"** – השנה יוסד עלון מקוון "חדש בדמ"ש" ובו עדכונים חמים מתחום הדין המשמעתי. במהלך השנה הופצו 4 גיליונות של העלון. העלון הופץ לקציני בית הספר ולקציני המילואים של מדור הדין המשמעתי, ולאחרונה הוחלט להפיצו אף לנגדי המשמעת בצה"ל.

י. **רשתות חברתיות** – השנה ניתן ייעוץ הולך וגובר בתחום הדין המשמעתי, בכל הנוגע להיבטים שונים של שימוש שנעשה על ידי חיילי צה"ל ברשתות החברתיות. לאור הפניות הרבות בתחום, פעל המדור למתן ייעוץ אחיד לכלל צה"ל, והדגשת הנושא בהשתלמויות הדין המשמעתי המועברות בבית הספר.

יא. **בחינת ההסדר לטיפול בבקשות חנינה** – בשנת 2013 נבחן אופן הטיפול בהליך החנינה כפי שנקבע בפקודת מטכ"ל 33.0314. לאחר בחינת הנושא, הומלץ לעגן פוזיטיבית את סמכותו של שר הביטחון בהליך החנינה, וכן להותיר את "שרשרת האישורים" על כנה.

יב. **פיתוח ההדרכה** – בית הספר משמש כמוקד ידע בתחום ההדרכה המשפטית. מעבר לסדנת הדרכה לסגל בית הספר, גובש קובץ הנחיות מתכלל לתכנון, לבנייה ולביצוע של סדנאות. בנוסף, ניתן דגש בקורס קציני המשפטים ובקורס עוזרים משפטיים, על מתן כלים הדרכתיים, כגון התאמה לקהל היעד; עקרונות לבניית מצגת; ועמידה מול קהל. כמו כן, הופץ לקציני היחידה מסמך המפרט עקרונות לבניית מצגת נכונה, במטרה לסייע למשתמשים במצגות, להמחיש את המסר ולהעלות את רמת הקשב והריכוז של הקהל לרמה מיטבית.

הכשרות ופרסומים מרכזיים משנת העבודה 2014

- א. **הכשרות לקציני הפרקליטות** – בשנת 2014, כבכל שנה, התקיים בבית הספר קורס קציני המשפטים (קמ"שים), שהינו השלמת הקצונה של הקצינים המשפטיים. הקורס נועד להכשיר את הצוערים, משפטנים בהכשרתם, בכל תחומי העיסוק של היחידה ולחשפם לסוגיות משפטיות שעל סדר יומה של הפרקליטות הצבאית. בקורס הושם דגש הן על לימוד כלל התכנים המשפטיים הנוגעים לתחומי העיסוק של היחידה – משפט פלילי, משפט מנהלי, משפט בינלאומי ועוד- והן על מיומנויות ליטיגציה וייעוץ משפטי.
- ב. **הכשרות לחוגרים** – בשנת 2014 התקיימו שני קורסים של עוזרים משפטיים, בהם ניתן בסיס ידע רחב לחניכים בכלל תחומי המשפט הרלוונטיים לעיסוק הפרקליטות וניתן דגש במיומנויות כתיבה, תוכנות מחשב וניתוח משפטי. בנוסף, התקיימו שני קורסים של רשמות משפטיות עבור יחידת בתי הדין הצבאיים ובתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון.
- ג. **השתלמויות וימי עיון לקציני הפרקליטות הצבאית** – לצורך הגברת הידע ושיתוף הפעולה בין מחלקות הפרקליטות, הוביל בית הספר כנסים בין-מחלקתיים, בהם נדונו נושאים "חוצי מחלקות", למשל, בנושא "עקרון השוויון" ו"מעגלי צדק בהליך הפלילי". בכנסים נעשה שימוש במתודות הדרכה שונות (הרצאות ופאנלים מעוררי שיח). בנוסף, כמידי שנה, קיים בית הספר השתלמויות לקציני הפרקליטות, לשם הענקת ידע משפטי נרחב, בפרט בסוגיות משפטיות עדכניות. כך, נערכה השתלמות בנושא המשפט הפלילי בצבא, שנועדה לקצינים חדשים במערכי התביעה והסנגוריה ויום עיון בנושא תסקיר שירות המבחן. כמו כן, פיתח בית הספר סדנה מעשית לפיתוח כישורי ליטיגציה לקציני משפטים בעלי ותק של שנה בתחום הפלילי, שמימושה נחל הצלחה. לצורך חיזוק מיומנויות הקצינים, התקיימו שתי השתלמויות בכתיבה משפטית אפקטיבית ליועצים ולתובעים.
- ד. **הכשרות והרצאות המיועדות למפקדים ולחיילים בצה"ל** – כחלק מליבת עיסוקו, פועל בית הספר להנחלת שלטון החוק בצה"ל, באמצעות הרצאות למפקדים ולחיילים ביחידות צה"ל השונות. במהלך שנת 2014 ניכרה מגמת עלייה בביקוש להרצאות בתחום המשפט הפלילי בכלל, ולהרצאות בנושא "אחריות מפקדים" בפרט.

- ה. **הכשרות לקצינים ולחיילים מחיל המשטרה הצבאית** – כמדי שנה, נערכו בבית הספר הכשרות של קצינים וחיילים מהמשטרה הצבאית. במסגרת זו, הוכשרו צוערי המשטרה הצבאית, חניכי קורסי משטרה צבאית חוקרת, חניכי קורס חוקרי תאונות דרכים, וכן חיילים ונגדים במערך הכליאה, שתפקידם לגבות אמרות של חיילים שנעדרו מהשירות שלא ברשות. כמו כן, הועברו ימי העשרה לאוכלוסיות נוספות של המשטרה הצבאית. במסגרת ההסמכות, הוקנו לחניכים הכלים המשפטיים להם יזדקקו במילוי תפקידם, תוך דיון בסוגיות עדכניות שהתעוררו בפסיקה, בדגש על החשיבות שבשמירה על זכויות החיילים הנחקרים והשפעתה על קבילות הראיות שייאספו בהליך הפלילי.
- ו. **פרסומים המיועדים למפקדים ולחיילים בצה"ל** – בשנת 2014, פורסמו ע"י מדור הדין המשמעתי שלוש איגרות בנושאים כדלקמן: סמכויות הענישה בדין המשמעתי, שיפוט משמעתי בגין עברות תעבורה, והודעה לנידון בהליך משמעתי כי הוא נתון למחבוש. האגרות הופצו במנהלן הראשי, ומטרתן להבהיר ולרענן למפקדים ולחיילים סוגיות שונות בדין המשמעתי.
- ז. **פרסומים אקדמיים** – בשנת 2014 חודש כתב העת "משפט וצבא" במתכונת אקדמית. בתוך כך, גובשה מחדש הוועדה המייעצת האקדמית והוקמה מערכת כתב-עת. כמו כן, בוצעו מהלכים לאיתור ולעידוד כותבים מתוך הפרקליטות הצבאית החוץ ומחוצה לה, לכתובה ולפרסום מאמרים משפטיים. בנוסף, התבצעה פעילות יזומה לקידום שיתוף הפעולה עם גופים צבאיים כדוגמת יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים, היועץ הכספי לרמטכ"ל, מחלקת מדעי ההתנהגות, הצנזורית הצבאית הראשית ומבקר צה"ל, לכתובת מאמרים בין-תחומיים עבור משפט וצבא. הגיליון הראשון של כתב העת עתיד לצאת במהלך שנת 2015. במקביל, פועלת המערכת להפקת שלושה גיליונות נוספים במהלך שנת 2015, וביניהם גיליון ייעודי לרגל פרישת הפרקליט הצבאי הראשי. במקביל, חודשה העבודה על עריכת ספרו של ד"ר זיו בורר, בנושא "הגנת הצידוק ופקודה בלתי חוקית בעליל", שנכתב בהיותו קצין בבית הספר. הספר עתיד להתפרסם במהלך שנת 2015.
- ח. **סמינר כתיבת מחקר ומאמר אקדמי** – במהלך שנת 2014 התקיימו בבית הספר שני מפגשים של סמינר כתיבת מחקר ומאמר אקדמי, במטרה להכשיר ולעודד את קציני הפרקליטות לעסוק גם בפיתוח מחקר משפטי, בדגש על כלים לכתובה אקדמית

ומתודולוגיות למחקר משפטי. בנוסף, מעניקים עורכי כתב העת "משפט וצבא" ליווי מקצועי לקציני הפרקליטות שעורכים מחקר אקדמי לצורך כתיבת מאמר.

ט. **פיתוח קשרים עם האקדמיה** – תחום האקדמיה שם לו למטרה לבסס שיתופי פעולה עם מוסדות משפט אקדמיים. במסגרת זו, מתבצעת פעילות יזומה לגיבוש כנסים אקדמיים בנושאים משפטיים מגוונים הרלוונטיים לעיסוק השוטף של הפרקליטות הצבאית. הכנסים צפויים לקרום עור וגידים בשנת 2015. כמו כן, מקדם תחום אקדמיה שיתוף פעולה בין קציני הפרקליטות הצבאית לחוקרים באקדמיה למטרת כתיבת מאמרים משותפים.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015

א. **עבודת מטה בנושא הכשרות המפקדים בצה"ל** – בעקבות מבצע "צוק איתן", התבקש בית הספר לערוך עבודת מטה לבחינת שינוי שיטת ההכשרות למפקדים בדיני לחימה ולבחינת עיגון כמסמיכות בתפקידים מסוימים. במהלך שנת 2015 תמשיך הפרקליטות הצבאית, בהנחיית העומדים בראשה, לבחון סוגיה זו ולהטמיעה בפקודות הצבא.

ב. **הרחבת ההכשרות האקדמיות** – מדור מפקדים ודין בין-לאומי שואף להרחיב את ההכשרות האקדמיות למסגרות נוספות לאלו הניתנות על ידו כיום בקורס חובלים ובמכללה לפיקוד טקטי.

ג. **השתלבות בתרגילי המרכז לאימון מפקדות** – בשנת 2015 יעמיק מדור מפקדים ודין בין-לאומי מאמציו להסדרת אופן הפעלת מנהלת תרגילים משפטית בתרגילים המנוהלים על ידי המרכז לאימון מפקדות.

ד. **המשך פיתוח הידע בתחום המשפט המנהלי** – בשנת 2015 נמשיך לאתר נושאים בתחום המשפט המנהלי ולקיים פורומי למידה בנושאים אלו לקציני הפרקליטות הצבאית. לצד זאת, נפיץ פסיקה עדכנית באמצעות כתב העת למשפט מנהלי. כמו כן, נפיץ את "מבט למשפט", עלון עתי המרכז את המגמות במשפט הפלילי, המנהלי והבינלאומי לצד ציון אירועים משפטיים מרכזיים. כמו כן, נקיים סדנה ליועצים חדשים. בנוסף, תיערך עבודת מטה למיפוי יחידות צה"ל להן דרושה הכשרה בתחום קבלת החלטות והפעלת סמכויות בהתאם לעקרונות המשפט המנהלי.

- ה. **עדכון פקודת הדין המשמעתי וחוברת הדין המשמעתי** – בשנת 2015 תושלם העבודה שנעשתה בנוגע לעדכון פקודת מטכ"ל 33.0302 "דין משמעתי". חוברת הדין המשמעתי פורסמה בחודש מאי 2011 ונועדה להדריך את קציני השיפוט, לשם הבטחת ניהול ההליכים המשמעתיים המנוהלים על ידם כדין. בשנת 2015 תעודכן החוברת.
- ו. **השתלמות מסמיכה לאל"מים לשיפוט בדין משמעתי בתיקי הטרדה מינית** – בראשית שנת 2015, תיערך השתלמות ייעודית לקציני שיפוט בדרגת אלוף-משנה ומעלה לשיפוט בעברות שעניינן הטרדה מינית. ההשתלמות תיערך על מנת להסמיק קצינים חדשים לטובת מאגר קציני השיפוט בתחום.
- ז. **בחינת אמות המידה לטיפול בבקשות חנינה** – בשנת 2012 גובשו אמות המידה לטיפול בבקשות חנינה. אלה תיבחנה בשנית בשנת 2015, ותינתן במסגרתן התייחסות ל"שיקולי החסד" הרלוונטיים בבקשות חנינה להשבת דרגות שנלקחו בעקבות הרשעה צבאית.
- ח. **פרסום ועדת קצין חינוך ראשי** – בשנת 2015 תושלם הבחינה באשר לאופן פרסום ועדת קצין חינוך ראשי הממליצה על מחיקת רישום פלילי לאוכלוסיית המלש"בים. זאת, נוכח מיעוט הבקשות המוגשות, ומיעוט החיילים המצליחים לעמוד בתנאים המקדמיים להעלאת עניינם בפני הוועדה.
- ט. **השתלמויות מקצועיות בתחום הליטיגציה** – בשנת 2015 עתידות להיערך שתי סדנאות בתחום הליטיגציה לתובעים ולסנגורים.
- י. **הכשרות בלשי חיל משטרה צבאית כגובי אמרה** – בשנת 2015 יתקיים ניסוי הרצה בן שנה במסגרתו תיבחן הכשרה חדשה לבלשי חיל משטרה צבאית כגובי אמרה.
- יא. **כתיבת ספרים במשפט הפלילי** – כחלק ממוקד ההשפעה הנוגע לאקדמיה, תחל בשנת 2015 כתיבתם של שני ספרים בתחום המשפט הפלילי-צבאי.
- יב. **יצירה ובחינה של מערכי הדרכה** – המדור למשפט פלילי יבחן את אופן העברת תכני הדרכה ייעודיים לסגלי בסיסי טירונים. כך, תבוצע עבודת מטה לבחינת תכני ההדרכה המועברים למפקדים בתחום המשפט הפלילי.
- יג. **פיתוח ההדרכה** – בית הספר ימשיך לחתור לשמש כמוקד ידע בתחום ההדרכה המשפטית עבור קציני הפרקליטות ויפתח את מקצוע ההדרכה בקרב קציני בית הספר. בשנת 2015 יושם דגש בפיתוח הזיכרון הארגוני בתחום ההדרכה, בניהול הידע ההדרכתי

באמצעות הטמעת מערכת ממוחשבת ובכתיבת והטמעת אוגדן נהלים ברוח תקן לאיכות בהדרכה (תל"ב).

יד. **הכשרות לקציני הפרקליטות הצבאית** – כחלק ממסלול ההכשרה בפיקוד ובניהול לקציני הפרקליטות הצבאית, עתידות לצאת אל הפועל בשנת 2015 שלוש השתלמויות בפיקוד ובניהול - אחת לסרנים ושתיים לרס"נים. כמו כן, לצורך חיזוק מיומנויות קציני הפרקליטות הצבאית, צפויות להתקיים השתלמויות כתיבה משפטית אפקטיבית, אנגלית למשפטנים וגישור.

טו. **פיתוח המקצוע הצבאי בהכשרת המשפטן** – בהמשך לעבודת המטה שנערכה בשנת 2014, ימשיך בית הספר להטמיע את רכיב המקצוע הצבאי בהכשרת המשפטן לאורך כל מסלול שירותו בפרקליטות הצבאית, במטרה להעלות את רמת הידע בנושאי הליבה של המקצוע הצבאי, ולחבר את קצין המשפטים למערכת הצבאית ולתפיסתה.

קשרי חוץ אקדמיים – במהלך שנת 2015 תיערך עבודת מטה לבחינת שיתופי פעולה אקדמיים אפשריים בארץ ובחו"ל עם מוסדות אקדמיים-צבאיים. לצד זאת, נסכם את המלצות הקצינים שנסעו להכשרות בחו"ל בשנים האחרונות כדי לגבש תובנות להעשרת ההכשרות וקשרי החוץ. בנוסף, נעדכן את "ערכת ההסברה המשפטית לנוסע" ונכין "ערכת מידע לשוהה הארוך", עימו נעמוד בקשר מקצועי רציף. לבסוף, נערוך השנה עבודת מטה לבחינת הקמת מאגר ידע בתחום מערכות משפט צבאיות זרות.

מדור דוברות וקשרי הציבור

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

- א. במסגרת תפקידו של מדור דוברות וקשרי הציבור כגורם האמון על דברור פעילות הפרקליטות הצבאית, קישר המדור בין הפרקליטות הצבאית לבין חטיבת דובר צה"ל ושימש כיועץ התוכן לגבי פניות שונות אשר הופנו לדובר צה"ל מכלי תקשורת שונים. בנוסף, ניהל המדור את אתר המרשתת של הפרקליטות הצבאית והפיץ עלון עיתי מקוון על פועלה של הפרקליטות הצבאית.
- ב. במסגרת הקשר עם חטיבת דובר צה"ל, סייע המדור במענה לשאלות ולפניות מכלי תקשורת שונים, בסוגיות הנוגעות לעשייתה של הפרקליטות הצבאית או בסוגיות העוסקות בתחומים אשר לגביהם מעניקה הפרקליטות הצבאית ייעוץ משפטי לגופי צה"ל השונים, בשגרה ובחירום. במסגרת זו, במהלך שנת 2014, טיפל המדור בשאלות, בבקשות לראיונות, בשיחות רקע, בהרצאות, בבקשות לפי חוק חופש המידע ובפניות מסוגים שונים.
- ג. מניתוח נתוני הפעילות של המדור ניתן לזהות עלייה של כ-12% בכמות השאלות שטופלו במדור בשנת 2014, לעומת שנת 2013, ועלייה של כ-25% לעומת שנת 2012. ההתעניינות התקשורתית התמקדה במספר נושאים במהלך שנת 2014:
1. בתחום הפלילי ניכרה התעניינות תקשורתית בחקירות פליליות של אירועים מבצעיים, בשגרה ובחירום, ובפרט באירועים מבצעיים במהלך מבצע "צוק איתן". כן התעניינה התקשורת בהליכים משפטיים מרכזיים שהתנהלו בבתי המשפט הצבאיים באיו"ש (בין היתר, נגד אחד המעורבים בחטיפתם וברציחתם של שלושת הנערים גיל-עד שעאר, נפתלי פרנקל ואייל יפרח ז"ל, נגד רוצחי החיילים תומר חזן ז"ל ועדן אטיאס ז"ל, נגד רוצחי אל"ם (מיל') שריה עופר ז"ל ונגד הקטינים שיידו אבנים וגרמו לפציעתה הקשה של הפעוטה אדל ביטון). לעניין תקשורת רב זכו גם כתבי אישום שהוגשו נגד קצינים, נגדים וחיילים שהואשמו בעברות מין או בעברות חמורות אחרות.

2. אשר ליעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, התעניינו כלי התקשורת בסוגיות שונות ובהן: העיכוב, המעצר וההעמדה לדין של קטינים באיו"ש; הוראות הפתיחה באש על רקע ההידרדרות במצב הביטחוני באזור יהודה ושומרון; טיפול בבנייה בלתי חוקית באזור; וההליכים המשפטיים והליווי המשפטי של הריסת בתי מחבלים באזור.

3. בהתייחס ליעוץ המשפטי בעבודתם של שאר גופי הצבא, ניכרה התעניינות רבה בהליכים המשפטיים ובליווי המשפטי של הריסת בתי מחבלים במזרח ירושלים, נמשך הסיקור התקשורתי של סוגית גיוס החרדים לצה"ל, ובפרט סיקור עבודתה של ועדת שקד, וכן הסיקור התקשורתי בנושא תקציב הביטחון, ובפרט סוגית הגמלה של אנשי הקבע. נוסף על כך, ניתן לזהות עלייה בהתעניינות התקשורת בנושאים הקשורים להגנת הסביבה ולטיפול במפגעים סביבתיים בצה"ל.

4. אשר לעיסוק במשפט הבין-לאומי, בשנת 2014, ובעקבות מבצע "צוק איתן", ניכרה התעניינות תקשורתית רבה בסוגיות הקשורות לחוקיות הלחימה והליווי המשפטי הניתן למפקדים בעת לחימה.

ד. במהלך שנת 2014 ניכרה עלייה משמעותית של כ-25% בכמות הבקשות שהתקבלו מכלי התקשורת השונים לקיים ראיונות ושיחות עם גורמי הפרקליטות הצבאית, וכן בבקשות להרצאות של קציני הפרקליטות בפני קהלי יעד מגוונים, וזאת ביחס לבקשות שהתקבלו בשנת 2013, ועליה של כ-270% ביחס לבקשות שהתקבלו בשנת 2012. חלק ניכר מן הבקשות נגע לליווי המשפטי הניתן למפקדים בהיבט של דיני הלחימה, למערכה המשפטית-המדינית אגב פעילות צה"ל במבצעים "שובו אחים" ו"צוק איתן" ולשיפור זכויות קטינים פלסטינים בהליכים פלילים באזור יהודה ושומרון.

ה. גם השנה, נמשך שיתוף הפעולה עם חטיבת דובר צה"ל בתחום ההכשרות בנושאי משפט לחטיבה. במסגרת זו, הועברו הרצאות ע"י קציני הפרקליטות הצבאית בנושאים משפטיים במסגרת קורסי ההכשרה השונים המתקיימים בחטיבה, בקורס מש"קי הדוברות, בהשלמה החילית של קציני הדוברות ועוד.

ו. במהלך השנה, עסק המדור בטיפול בבקשות מכוח חוק חופש המידע הנוגעות לעשייתן של הפרקליטות הצבאית, או בבקשות העוסקות בתחומים אשר לגביהם מעניקה הפרקליטות הצבאית ייעוץ משפטי לגופי צה"ל השונים. עיקר הבקשות עסקו בתחומים הרלוונטיים לפעילות צה"ל באיו"ש - הליכים משפטיים נגד פלסטינים באיו"ש, מעצר

ועיכוב של קטינים פלסטינים, אכיפת החוק בצה"ל כלפי חיילים העוברים עברות נגד פלסטינים ורכושם והפרות חוק של ישראלים באיו"ש.

ז. בנוסף, קיים השנה מדור דוברות וקשרי הציבור יום עיון בנושא "משפט, דוברות ותקשורת" לקציני הפרקליטות הצבאית. מטרת יום העיון הייתה להציג בפני הקצינים את הקשר שבין עשייתה של הפרקליטות הצבאית לתקשורת ולהעשיר את ידיעותיהם בתחום.

ח. גם השנה, טיפלו קציני המדור וחייליו בפניות הציבור השונות שהופנו אל הפרקליטות הצבאית בדרכים שונות. הפניות שטופלו נגעו לכלל גופי הפרקליטות ועסקו בתחומים מגוונים, ובכלל זה בדין המשמעתי בצה"ל, בטיפול בכוח אדם ובענייני פרט, באכיפת הדין בצה"ל ועוד.

אתר המרשתת של הפרקליטות הצבאית (www.mag.idf.il) והעלון המקוון

א. מאז הקמתו בשלהי 2008, משמש אתר המרשתת האזרחי של הפרקליטות הצבאית ככלי לשיתוף הציבור במידע על אודות העשייה הענפה של הפרקליטות הצבאית, וכמאגר משפטי מקורי, ייחודי ומקיף בתחומי העיסוק והמומחיות המשפטית של הפרקליטות הצבאית.

ב. על מנת לשמר את האתר רלוונטי ועדכני, עודכנו תכניו באופן שוטף ויומיומי בנושאים שונים ומגוונים. בסך הכל, במהלך שנת 2014 הועלו לאתר המרשתת 368 עדכונים חדשותיים וסקירות משפטיות. במסגרת זו הועלו לאתר, בין היתר, סקירות משפטיות בנושאים עכשוויים, פורסמו עדכונים על אודות החלטות שיפוטיות, ועודכנו חדשות מעניינות ועכשוויות בזמן אמת. כך, למשל, באתר מתפרסמות החלטות הפרקליט הצבאי הראשי באשר לאירועים חריגים שאירעו במבצע "צוק איתן" ומתפרסמת תחיקת הביטחון באזור יהודה ושומרון.

ג. לאורך השנה, נוכחנו שוב ושוב לגלות כי האתר משמש מסגרת משמעותית לשיתוף הציבור בעשייתה של הפרקליטות הצבאית. כך, עדכונים רבים אשר הועלו לאתר מצאו את דרכם לתקשורת והתפרסמו בכלי התקשורת השונים, ארגוני זכויות אדם עשו שימוש בסקירות ובעדכונים שהתפרסמו באתר, וכן התקבלו פניות רבות של אזרחים וחיילים באמצעות האתר.

ד. כחלק מרצון הפרקליטות הצבאית להפוך את המידע הרב המצוי באתר לזמין עוד יותר לציבור הרחב, ועל מנת לפרסם את עשייתה הענפה של היחידה, החל המדור להפיץ בשלהי שנת 2014 [עלון עיתי מקוון](#), הנשלח באופן קבוע לכל המעוניין, ובו מידע שוטף על עשייתה של הפרקליטות הצבאית.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015

פעילות מדור דוברות וקשרי ציבור

- א. לאור תחומי העיסוק של המדור, מאופיינת עבודתו במשימות אותן נדרש לבצע בלוחות זמנים קצרים. אתגר מרכזי ובעל חשיבות רבה הינו **המשך מתן מענה מקצועי ומלא לפניית השונות בקבועי הזמן הקצרים**, התואמים את דרישות עולם התקשורת, בסיועם של גופי הפרקליטות הצבאית.
- ב. אתגר נוסף הינו מתן פומבי לעשייתה של הפרקליטות הצבאית באמצעות כלי התקשורת השונים, על מנת להביא את פועלה של הפרקליטות הצבאית בפני קהל יעד רחב ככל הניתן ולמצב את הפרקליטות הצבאית כגוף מוביל בתחום העשייה המשפטית.
- ג. אתגר משמעותי, שימשיך להעסיק את המדור גם בשנה הבאה, הינו **חשיפת עולם התקשורת והדוברות לקציני הפרקליטות הצבאית** והרחבת היכרותם עם עולם זה.
- ד. בכוונת המדור לפעול לחיזוק ממשקי העבודה עם חטיבת דובר צה"ל.

אתר המרשתת של הפרקליטות הצבאית

בשנה הקרובה עומדים בפני המדור מספר אתגרים ומטרות להמשך:

- א. **בנייה ועיצוב של אתר מרשתת חדש לפרקליטות הצבאית** – על מנת לשפר את חוויית המשתמש של הגולשים באתר, ולהפוך את המידע הרב המצוי בו לזמין, יפעל המדור להקמת אתר חדש במרשתת. במסגרת זו, אנו מתעתדים לשפר ואף להרחיב את אפשרויות החיפוש באתר, על מנת שתוצאות החיפוש המתקבלות יענו בצורה המיטבית על המבוקש.

- ב. המשך עדכון תוכנו של האתר לשם חיזוק מעמדו כמאגר מידע משפטי עדכני, ייחודי ומקיף, תוך שמירה על האטרקטיביות והדינאמיות של האתר, באופן מתמיד ולאורך זמן.
- ג. חיזוקו של אתר המרשתת בשפה האנגלית ועדכון תכניו בהתאם לקהלי היעד הזרים.

ענף הארגון וכוח האדם

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

1. **במהלך שנת 2014 ערך הענף מספר אירועים, כנסים ופעילויות חינוך כדלקמן :**
 - א. נערכו טקסי הענקת דרגות ותעודות הערכה לקציני הפרקליטות וחיילים בשירות סדיר ומילואים, בסמוך ליום העצמאות ובסמוך לראש השנה;
 - ב. בסמוך לחג הפסח ולראש השנה, נערכו טקסים לחיילים הבודדים המשרתים ביחידה בראשות הפצ"ר;
 - ג. במהלך חודש אוקטובר התקיים טקס סיום קורס קציני משפטים;
 - ד. מספר קצינים וחיילים המשרתים בפרקליטות הצבאית לקחו חלק בפרויקט "תגלית";
 - ה. התקיים ערב פורשים לקציני היחידה; .
 - ו. התקיים יום ספורט לכלל משרתי הפרקליטות הצבאית;
 - ז. התקיים טיול קצינים ונגדים בצפון הארץ.
2. **תחום כוח האדם – מילואים :**
 - א. במסגרת מבצע "שובו אחים", גויסו באופן מוגבר משרתי מילואים אשר סייעו לתביעה הצבאית ולייעוץ המשפטי באזור יהודה ושומרון.
 - ב. במסגרת מבצע "צוק איתן", בוצע גיוס חירום (בצו 8) של אנשי מערך הייעוץ האופרטיבי.
 - ג. כן גויסו משרתי המערך האופרטיבי לשם השתתפותם בקורס יעודי, בתחום המשפט האופרטיבי.
3. **תחום סגל וכוח אדם סדיר :**
 - א. בשנת 2014 נוהל תהליך דיוני שיבוצים סדור.
 - ב. השנה חזרו לשירות, לאחר סיום לימודיהם, 30 עתודאים אשר עברו בהצלחה את קורס קציני המשפטים .

ג. השנה החלו את לימודיהם במסלול עתודת המשפטים 39 עתודאים, לאחר שעברו מיונים חיליים קפדניים.

יעדים מרכזיים לשנת העבודה 2015

- א. טיפוח ופיתוח כלל אוכלוסיית הפרקליטות הצבאית.
- ב. המשך הטמעת תהליך דיוני השיבוצים תוך הקפדה על שקיפות, גיוון תפקידים ומשכי קדנציות.
- ג. עדכון מסלול שרות המשפטן, התאמתו למודל הקבע, וסיכום עבודת המטה מול מחלקת הסגל ואגף התכנון.
- ד. מימוש תוכנית רב שנתית "תעוזה" לשנים 2012-2015.
- ה. המשך עידוד ההרשמה לעתודה במשפטים והקפדה על נתונים אישיים גבוהים של המתקבלים.
- ו. אישור מקצוע המזכיר המשפטי.
- ז. המשך העלאת רמת המשמעת ביחידה, תוך מעורבות מפקדים, הדרכה ואכיפת המשמעת.
- ח. סיכום תוכניות החירום ועדכון פקודת החירום הענפית, בעקבות לקחי מבצעי "שובו אחים" ו"צוק איתן".
- ט. טיפוח גאוות היחידה וקיום פעולות העשרה.
- י. שיפור סביבת העבודה בגופי הפרקליטות השונים.
- יא. המשך עיסוק בקריה המשפטית העתידית - "נווה צדק".
- יב. המשך עבודת המטה בנושא מעבר ביה"ס למשפט צבאי למחנה "גדעונים" במסגרת פרויקט "צה"ל דרומה".
- יג. הסדרת מערך הייעוץ האופרטיבי - הכשרת עוזרים משפטיים לחירום והכנסתם לשיבוץ הקרבי לזמן לחימה והזנת מינויי משנה לקצינים הסדירים של המערך.

תחום המחשוב

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

- א. הטמעת שינויים ושיפורים במערכת המחשוב "מגן צדק".
- ב. המשך עבודה למימוש פרויקט המחשוב "חוק וצדק".
- ג. שדרוג מתקני תקשורת של חלק מבסיסי היחידה.
- ד. ניתן מענה תקשובי כנגזרת ממהלכי בינוי ושינויי מיקומים של גופי היחידה.
- ה. תחום מחשוב נטל חלק במהלך מבצעי "שובו אחים" ו"צוק איתן", במהלכם ניתן מענה תקשובי לגזרות השונות.

יעדים מרכזיים לשנת העבודה 2015

- א. סיום פיתוח התחום הפלילי במערכת "חוק וצדק" בשילוב תחום הייעוץ.
- ב. המשך שדרוג תשתיות התקשורת של היחידה.
- ג. שימור ושיפור הכשירות התקשובית לזמן חרום.
- ד. שדרוג סביבת העבודה התקשובית בהתאם למתווה אגף התקשוב ולחזון היחידה.

הייעוץ הארגוני

דברי פתיחה

תחום הייעוץ הארגוני בפרקליטות הצבאית הינו תחום צעיר יחסית אשר הוקם ביחידה בשנת 2006 ומאז מספק למפקדי היחידה ייעוץ בתחומים עליהם אמון מערך מדעי ההתנהגות בצה"ל. כך, בין היתר, ניתן ייעוץ בפיתוח ארגוני, בהערכה, במיון ואף בשימוש במחקרים בנושאי מדעי ההתנהגות הרלוונטיים לחיי היחידה.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2014

- א. **פיתוח ארגוני** - לשם שיפור הפיתוח והיעילות הארגונית התקיים ליווי וייעוץ למפקדים הבכירים ביחידה בתהליכים אסטרטגיים ושינויים ארגוניים במחלקות, בענפים ובחוליות השונות. זאת, בדגש על הטמעת תוצרי התהליכים האסטרטגיים שהתקיימו בשנת 2013.
- ב. **פיתוח והכשרת מפקדים** - כחלק מהאחריות לסיוע למפקדי היחידה בפיתוח המשאב האנושי בהיבטי מדעי ההתנהגות, התקיים פיתוח וליווי הסגל הפיקודי בהכשרת הפיקוד והניהול שהתקיימה לקציני היחידה בדרגת הסרן; ליווי וייעוץ הסגל הפיקודי בקורס קציני המשפטים וכן פיתוח תכנים והובלתם בקורס; בנייה והובלת קבוצות עמיתים ככלי ללמידה ולפיתוח אישי לקצינים בדרגת הסרן באחת ממחלקות היחידה; נבחנה האפשרות לעיסוק בגיבוש תפיסת המנהיגות בפרקליטות הצבאית ופיתוח ידע ייחודי בנושא.
- ג. **פיתוח ושיפור תהליכי ההערכה, מיון ופיתוח המשא"ן ביחידה** - גם בשנת 2014 הוביל תחום הייעוץ הארגוני את מיון העתודה המשפטית בהיבט המקצועי. זאת, באמצעות גיוס והכשרת ממיינים מתאימים בשירות סדיר ובשירות מילואים למשימה וכתיבת חוות דעת והמלצה בנוגע לכל אחד מהמועמדים. מתוך כ-100 משתתפים במיון קיבלנו למסלול העתודה המשפטית 39 עתודאים; בנוסף, השנה התקיים מיון גם למועמדים לחזרה לשירות הקבע אשר הודיעו כי ברצונם לחזור לשורותיו של צה"ל כמשפטנים.

במסגרת זו, התקיימו בשנת 2014 כ-50 ראיונות ע"י היועצת הארגונית וסא"לים מהיחידה שהוכשרו לשם כך; בנוסף, הופעלו כלי הערכת קצינים, תוך המשך בחינת הכלים ושיפורם (כלי הסוציומטרי להערכת עמיתים וכלי הדירוג החילי); עוד התקיימה בשנת 2014 הכנת קצינים למרכזי הערכה לסא"ל ולא"ים, ניתן משוב על אלו ונעשה בהם שימוש לשם למידה ופיתוח הקצינים.

ד. **קידום תרבות של ארגון לומד** - ליווי מפקדים בתהליכי כניסה וסיכום תפקיד; ליווי צוותי למידה ושינוי ארגוני (חשיבה מחוץ לקופסה; התייעלות כלכלית; "צוות אדום"; ועוד).

מוכנות לחירום - תרומת הייעוץ הארגוני לפעילות הפרקליטות הצבאית במבצע "צוק איתן" התקיימה במספר שלבים:

1. בהכנות למבצע - למשל, באמצעות גיבוש מודל ללמידה תוך כדי לחימה.
2. במהלך המבצע - למשל, באמצעות ליווי המפקדים בהתמודדות עם דילמות פיקודיות וארגוניות, גיבוש תובנות והמלצות בהיבטי מד"ה, השפעה על קיום פורום למידה בין-מחלקתי תוך כדי לחימה, השתתפות בהערכות המצב ועוד.
3. בסיכום המבצע והפקת הלקחים – למשל, באמצעות יצירת כלי לסיוע בקיום שיחות סגירה בכלל חוליות המערך האופרטיבי, ליווי הסיכום הפנימי של המערך וליווי צוותיו, קיום סקר ארגוני בקרב אנשי המערך, ניתוחו וגיבוש המלצות לאורו, ליווי ומתן ייעוץ בתהליכי הסיכום היחידתיים ועוד.

יעדים מרכזיים לשנת העבודה 2015

א. **פיתוח ארגוני** - באמצעות ליווי וייעוץ למפקדים בתהליכים ארגוניים, סקר עמדות משרתי הקבע ביחידה.

ב. **פיתוח והכשרת מפקדים** - פיתוח שלוש ההכשרות בפיקוד ובניהול העתידות להתקיים בשנת 2015 (השתלמות לסרנים, לרס"נים צעירים, והיבטים מתקדמים בפיקוד וניהול לרס"נים) וליווי הסגל הפיקודי בהכשרות אלו; ליווי וייעוץ לסגל הפיקודי בקורס קציני המשפטים; בנייה והובלת קבוצות עמיתים ככלי ללמידה ולפיתוח אישי לקצינים בדרגות סרן ורס"ן בכלל המחלקות; הפצת ידע בנושאי ניהול ומנהיגות למפקדים;

המשך בחינת האפשרות לעיסוק בגיבוש תפיסת המנהיגות בפרקליטות הצבאית ופיתוח ידע ייחודי בנושא.

ג. **פיתוח ושיפור תהליכי ההערכה, מיון ופיתוח משאבי האנוש ביחידה - הובלת מיון** העתודה המשפטית בהיבט המקצועי; הובלת מיון מועמדים לחזרה לשירות הקבע; הפעלת כלי הערכת קצינים, תוך המשך בחינתם; הכנת קצינים למרכזי הערכה לסא"ל ולא"ים, ומתן משוב על אלו תוך שימוש בנתונים לשם למידה ופיתוח הקצינים.

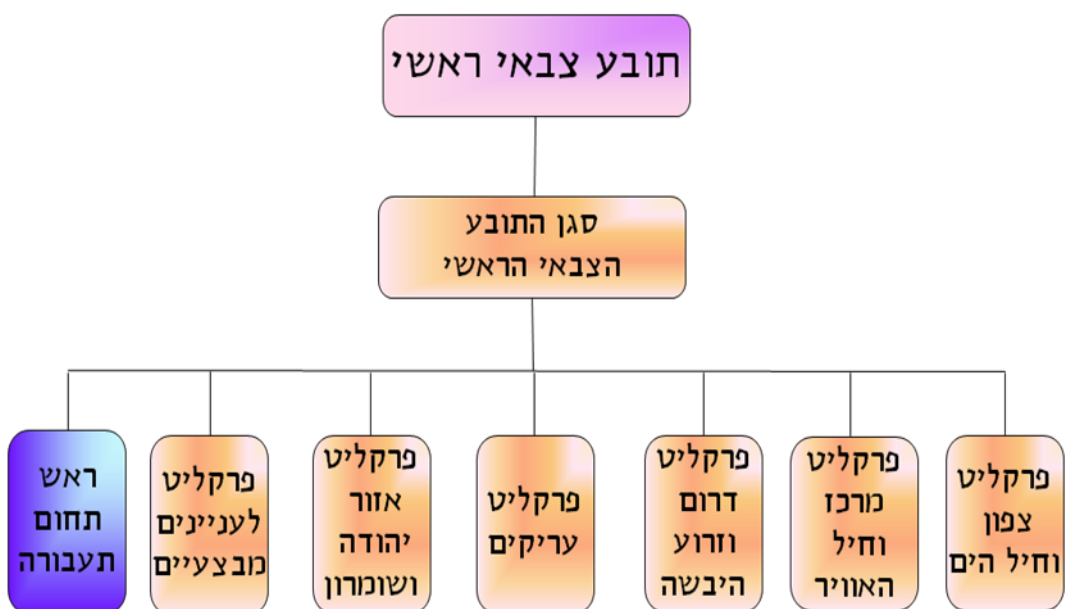
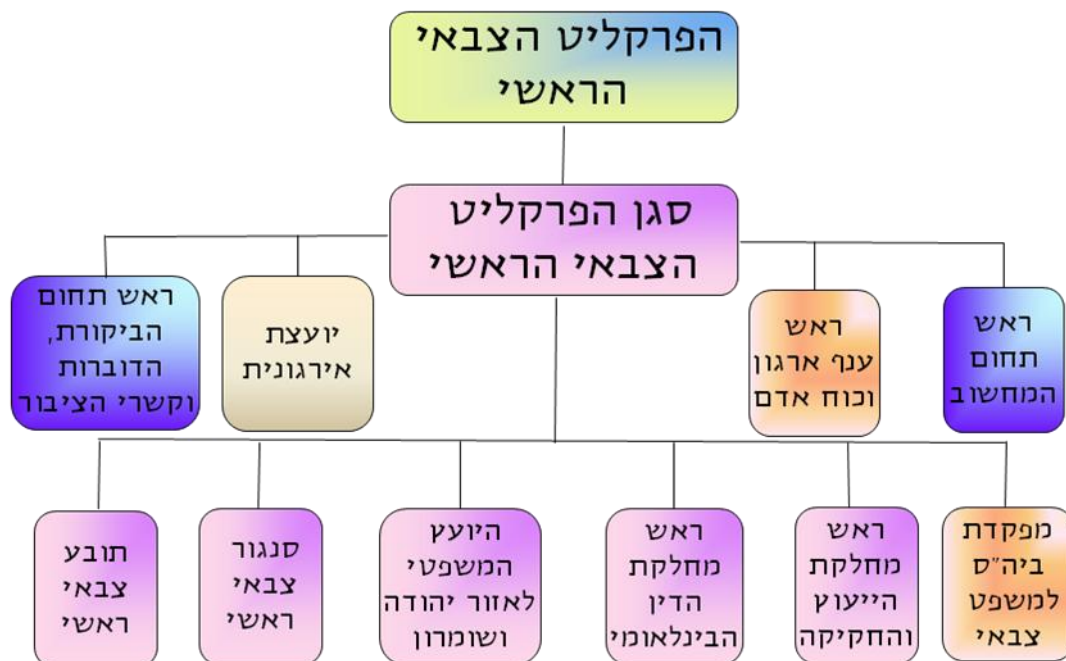
ד. **קידום תרבות של ארגון לומד - ליווי מפקדים בתהליכי כניסה וסיכום תפקיד; ליווי** צוותי למידה ושינוי ארגוני.

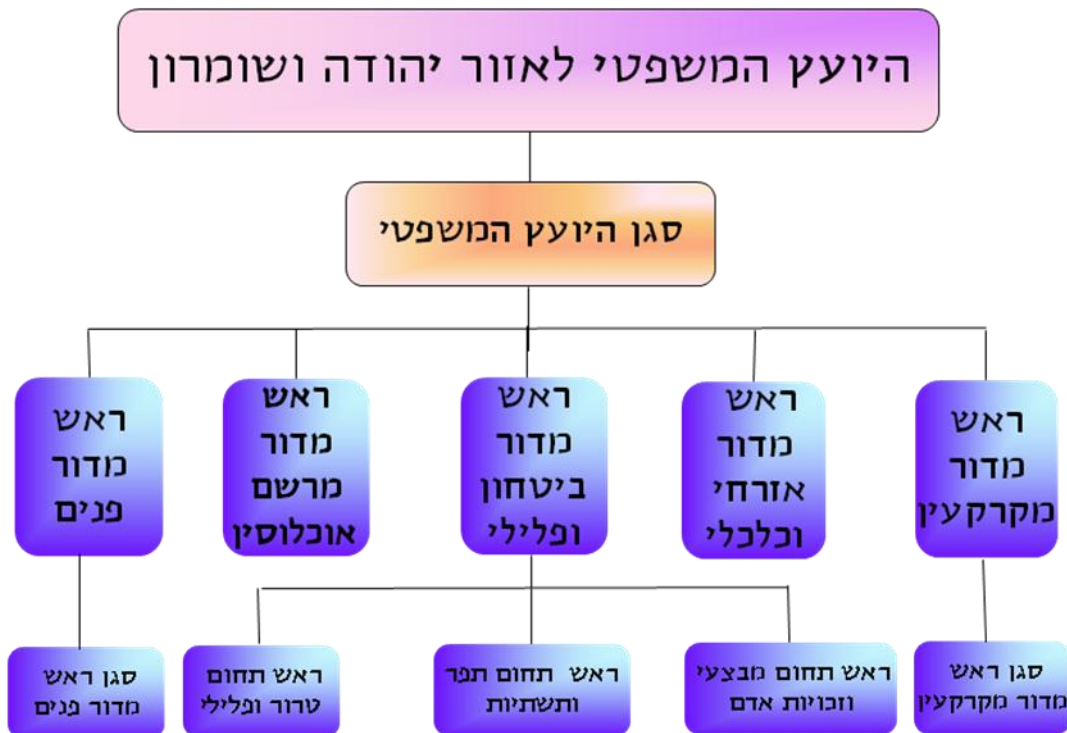
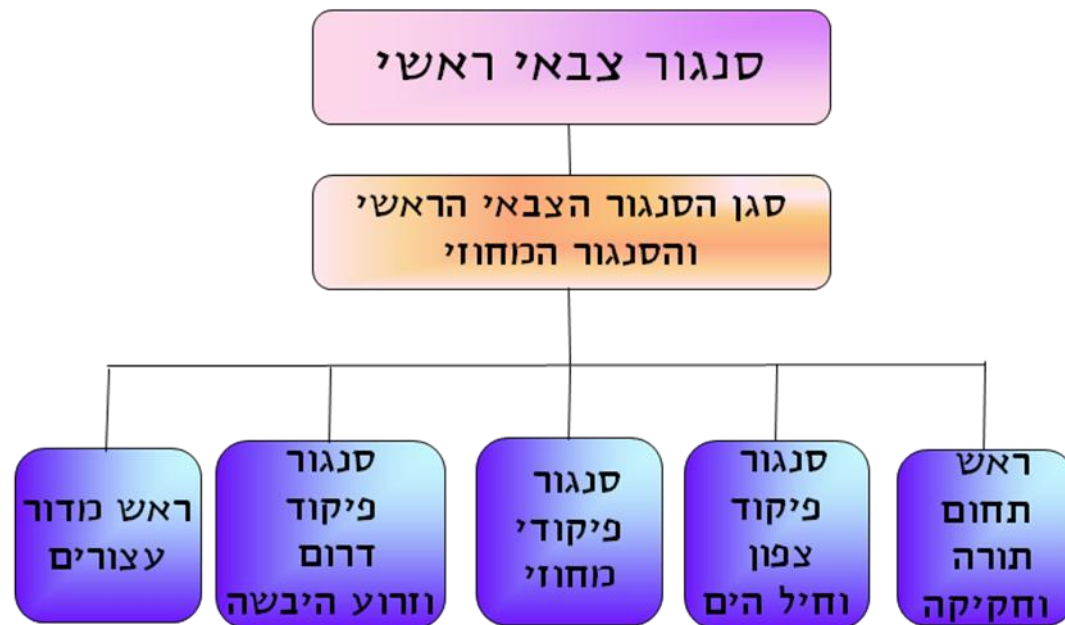
ה. **מוכנות לחירום - סיוע בפיתוח ובשיפור תהליכי התחקור והלמידה בחירום ובתרגילים,** תוך פיתוח מודלים מותאמים ללמידה תוך כדי לחימה וסיוע בהטמעת המודלים בגופים ובנהלים.

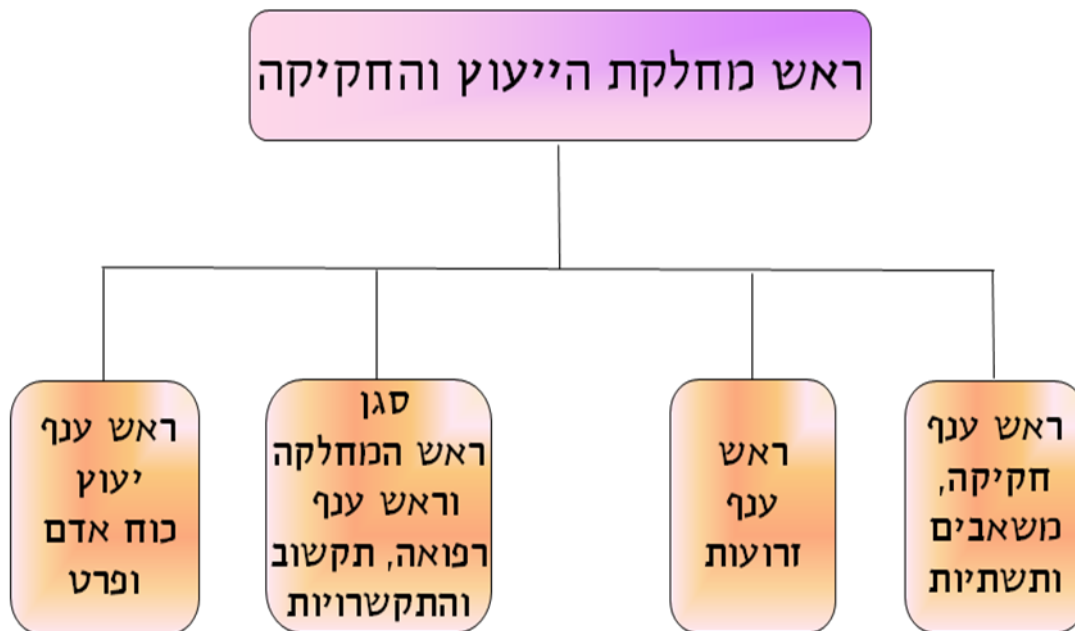
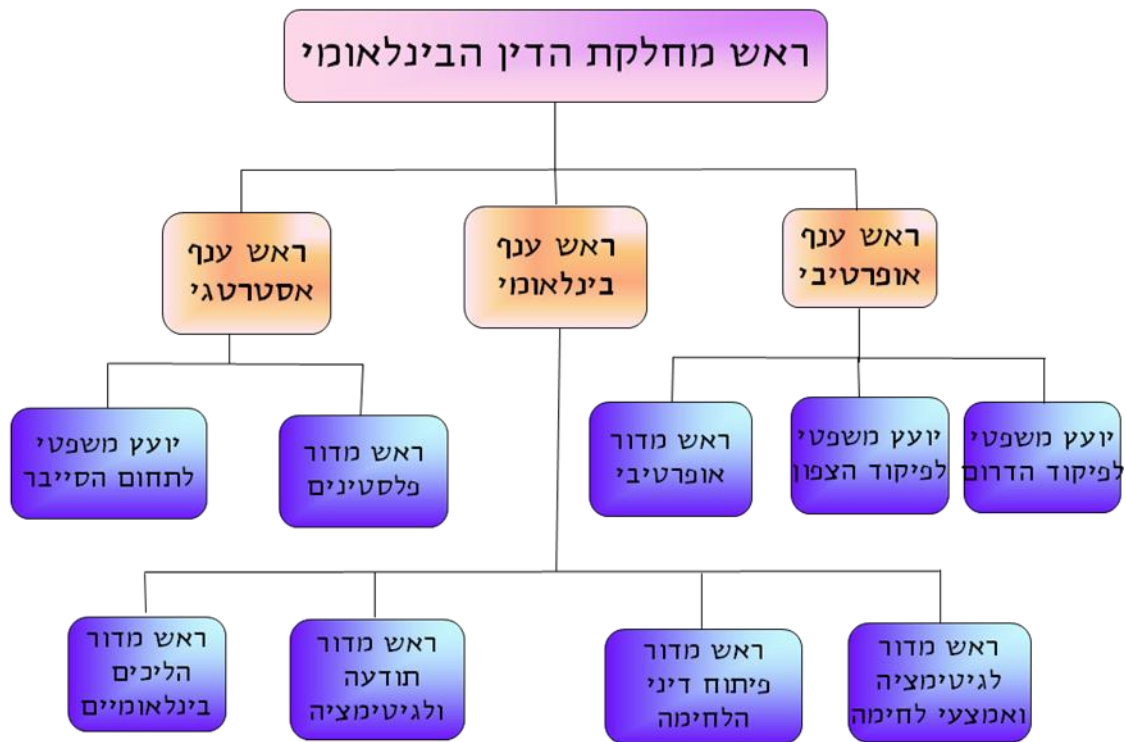

נספחים

מבנה הפרקליטות הצבאית

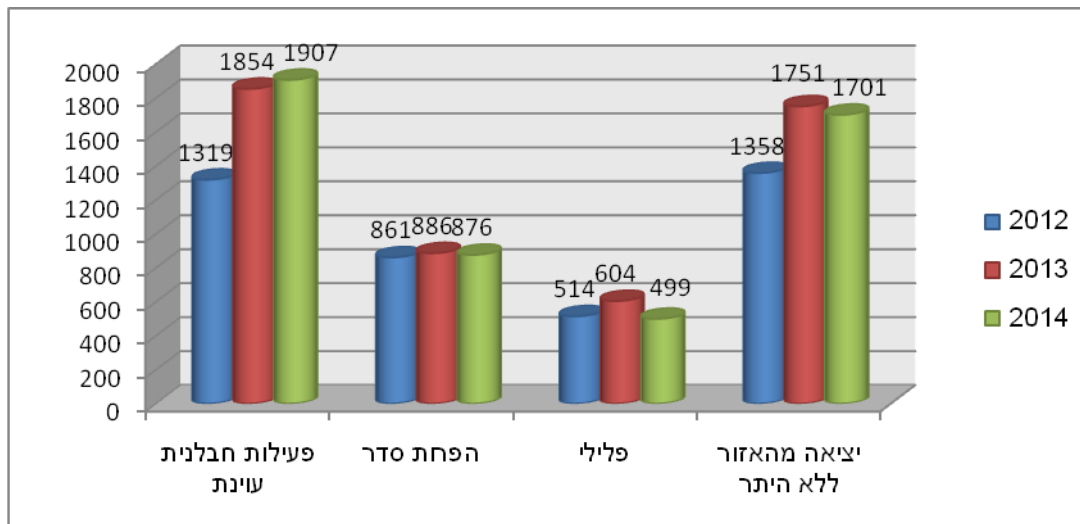

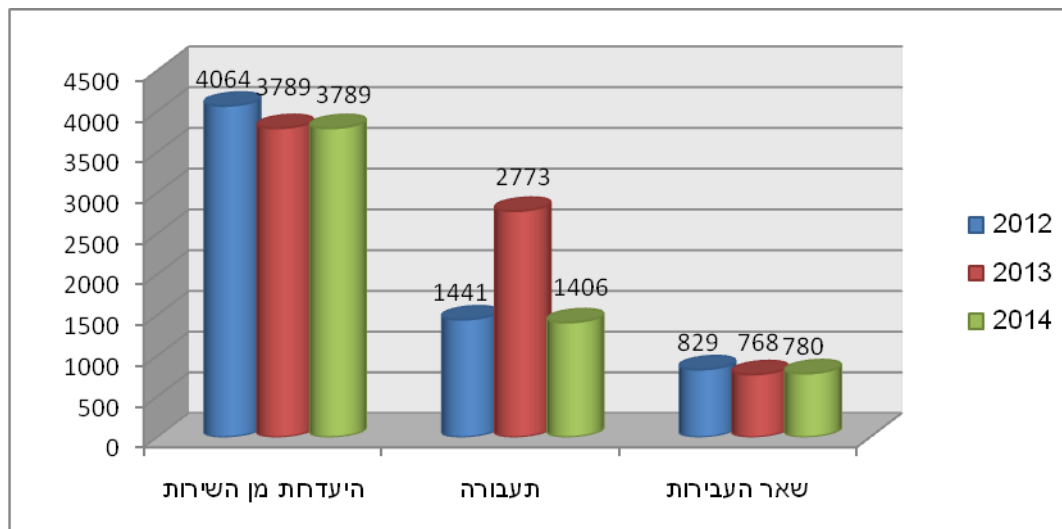

התביעה הצבאית

כתבי אישום בבתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון

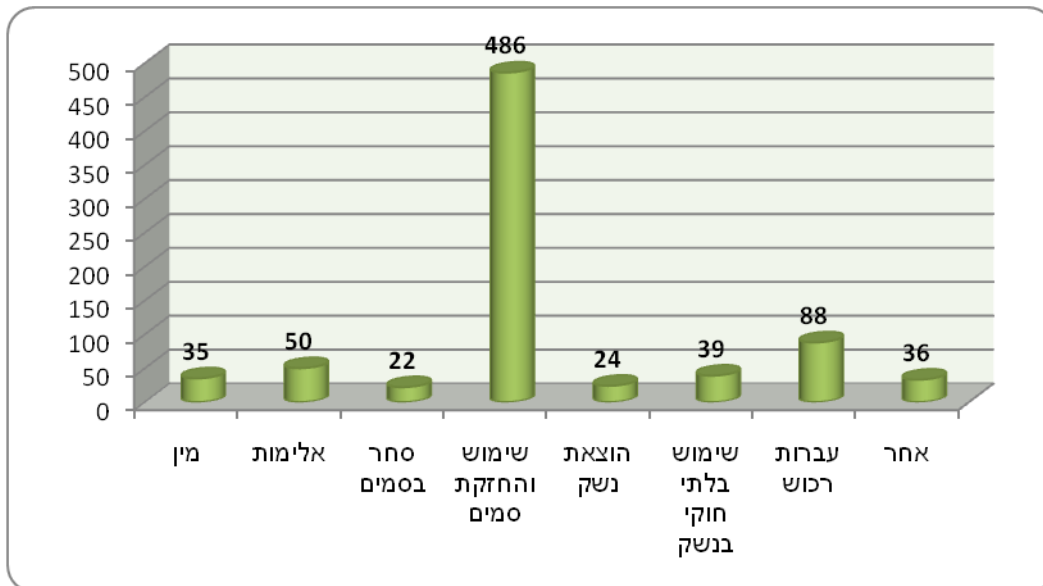

כתבי אישום בבתי הדין הצבאיים¹

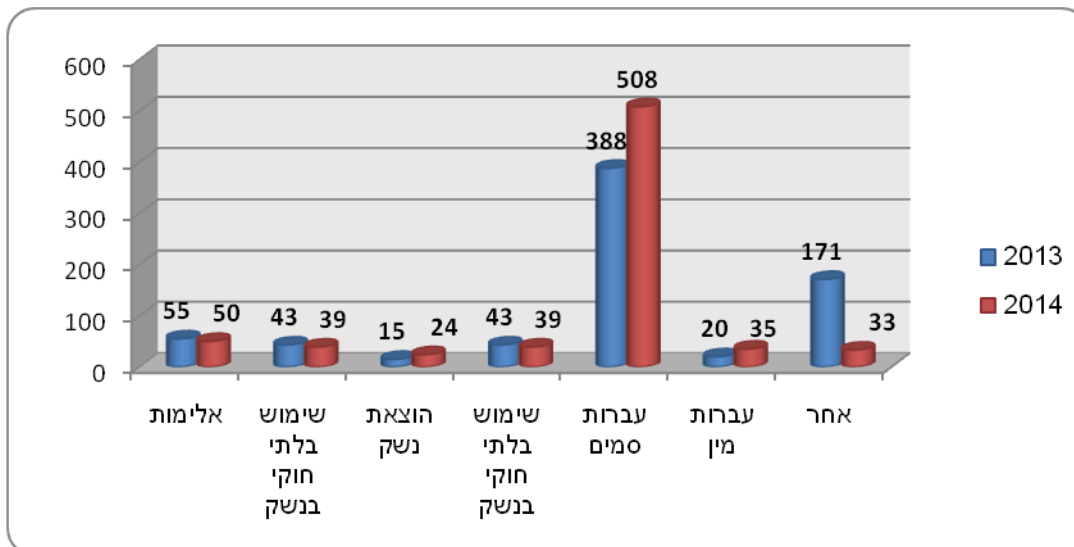

¹ הנתון ביחס למספר כתבי האישום בעברת היעדר מן השירות שלא ברשות מבוסס על הערכה שאינה סופית, וזאת בשל הזמן הדרוש להפקת הנתון המדויק.

חלוקת כתבי אישום בבתי הדין הצבאיים

מגמות בכתבי אישום בבתי הדין הצבאיים בשנים 2013 - 2014²

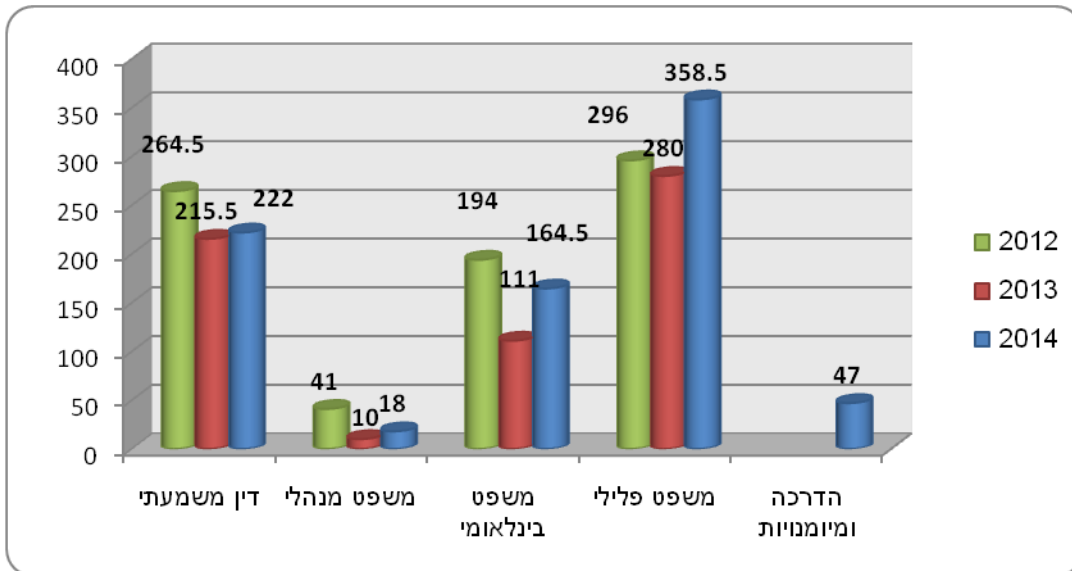

מלבד התיקים שהסתיימו בכתבי אישום, טיפלה התביעה הצבאית במהלך שנת 2014 בעוד כ-5,000 תיקים נוספים.

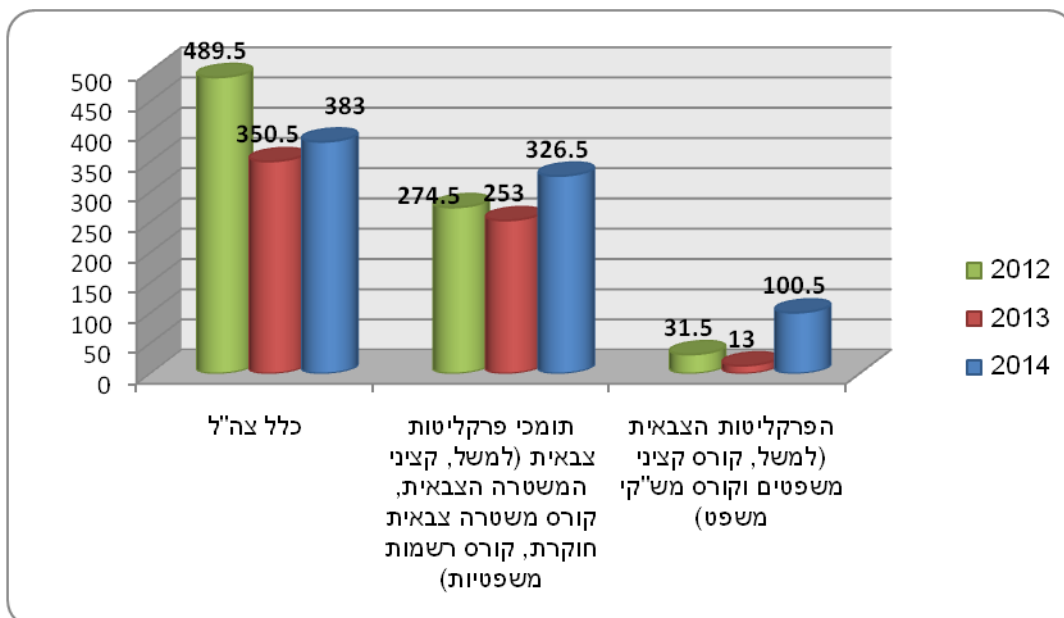
² הגרף אינו כולל השוואה ביחס לעברות רכוש ב-2013 מכיוון שבשנה זו לא צוינה הקטגוריה בנפרד.

בית הספר למשפט צבאי

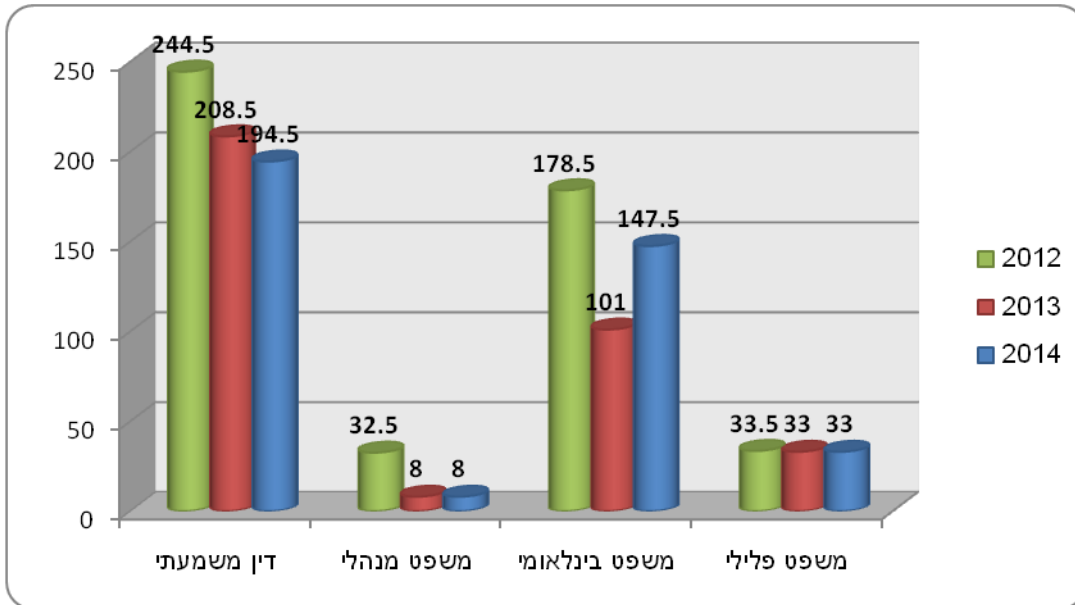
התפלגות שעות הרצאה בבית הספר למשפט צבאי לפי תחומי הרצאה

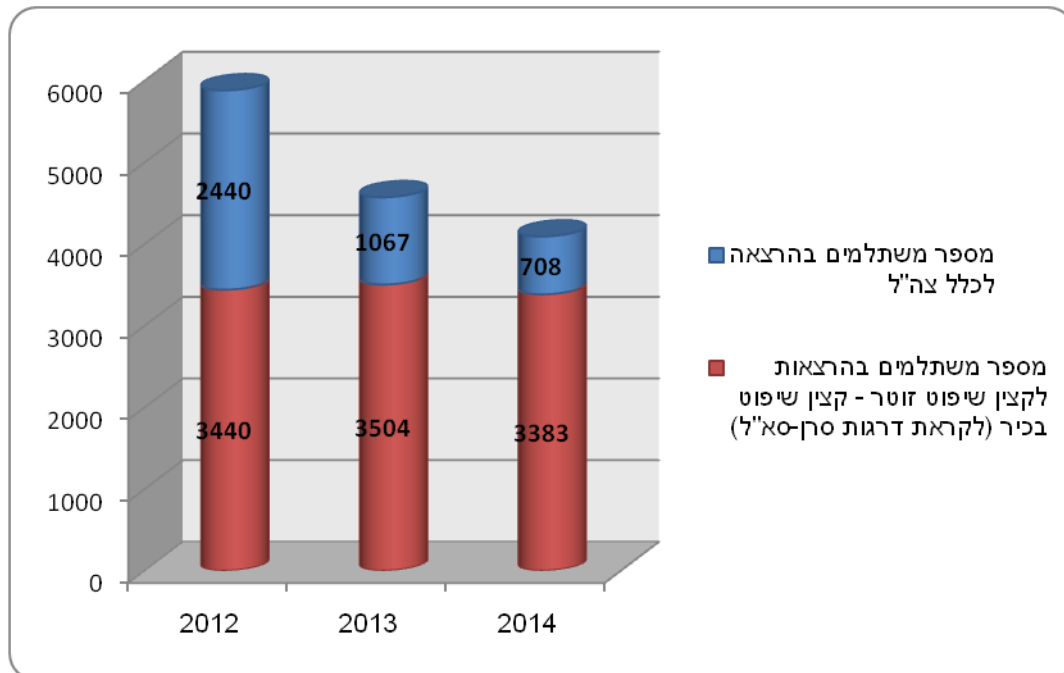
התפלגות שעות הרצאה בבית הספר למשפט צבאי לפי קהל היעד

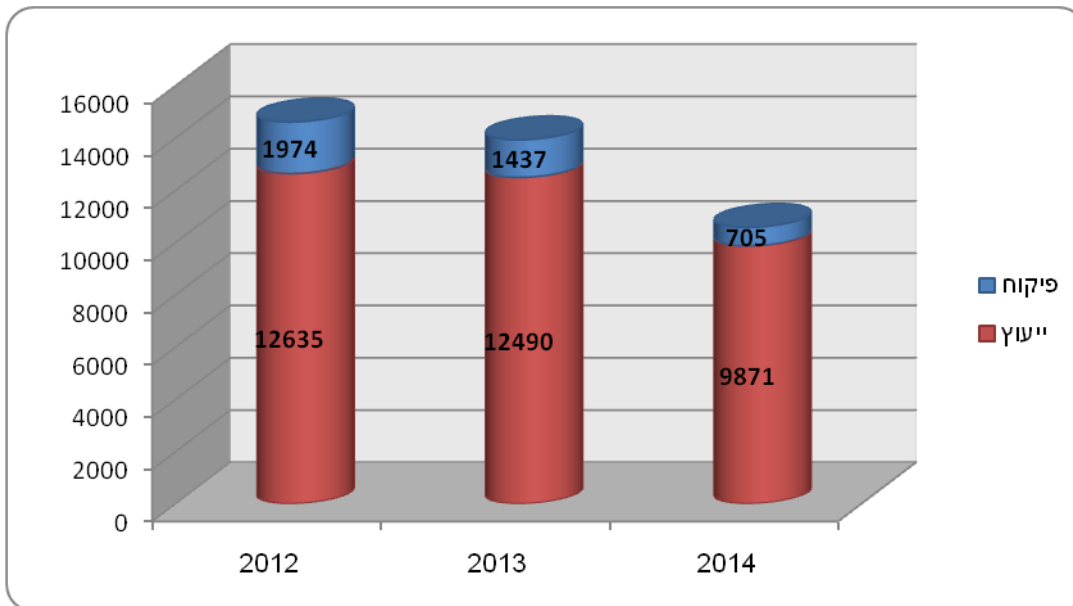
התפלגות שעות הרצאה לכלל צה"ל לפי תחומי הרצאה

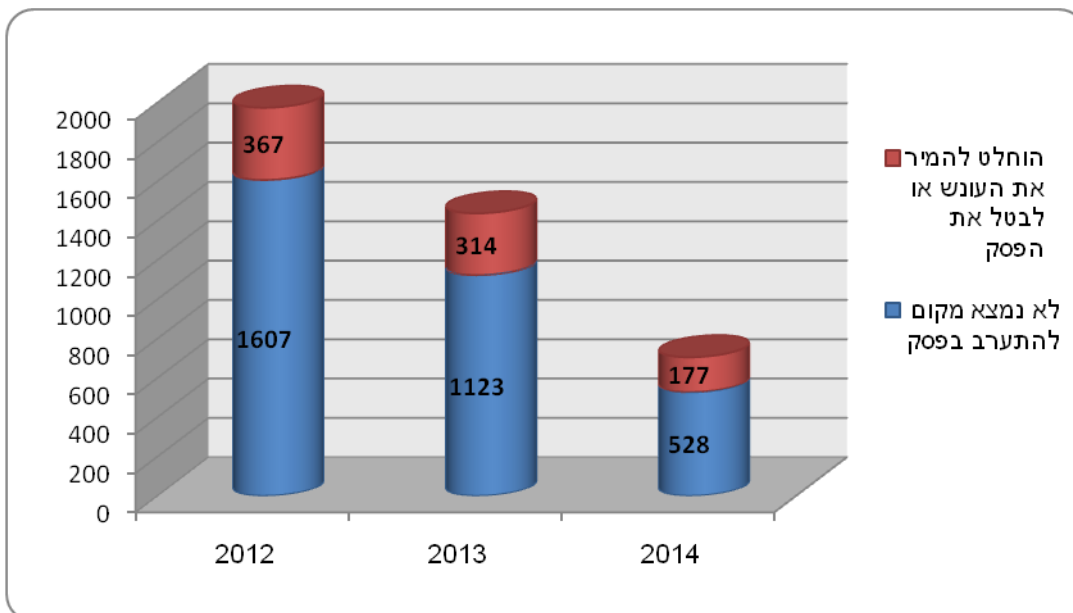
מספר משתלמים בהרצאות מדור הדין המשמעתי בהשוואה רב-שנתית

נתוני פיקוח וייעוץ³ של מדור הדין המשמעתי בהשוואה רב-שנתית

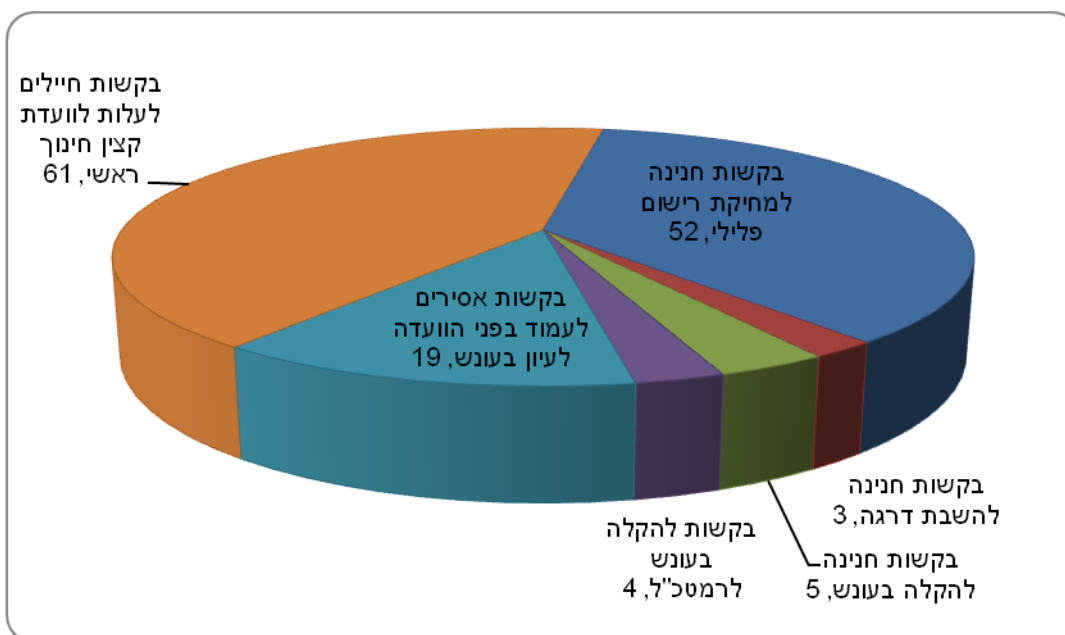

פילוח נתוני פיקוח בהשוואה רב-שנתית

³ פיקוח - בחינת חוקיות הליכים משמעתיים שהתקיימו ביחידות צה"ל, והתערבות בהם במידת הצורך. ייעוץ - ייעוץ משפטי שניתן למפקדים, לחיילים או למי מטעמם לגבי הליכים משמעתיים בצה"ל.

התפלגות תיקי בקשות החנינה והעיון בעונש בשנת 2014

חזון היחידה:

הפרקליטות הצבאית - ארגון לומד ויזום, פורץ דרך ומוביל בכל תחומי עשייתו. הפרקליטות הצבאית תטמיע את שלטון החוק בצבא כערך מרכזי ותוביל את צה"ל להצלחה מלאה בכל חזית משפטית, בזכות אנשיה הפועלים כאיש אחד, ברעות וענווה, ישרה ודוגמא אישית, פתיחות ושיתוף מפקדים.

יעדי היחידה:

שיפור המוכנות למצבי חירום

- מערך הייעוץ האופרטיבי - כשיר ומוכן למימוש ייעודו.
- יצירת רציפות תפקודית של כלל היחידה בשעת חירום.
- הטמעת דיני הלחימה בדרג המפקדים המעורבים בלחימה.
- שילוב ההיבטים המשפטיים בכלל תהליכי העבודה בצבא שעניינם היערכות לשעת חירום.

הגברת השיתוף הפנים ארגוני

- חיזוק הלכידות החברתית ביחידה.
- העמקת תהליכי שיתוף הידע ושיתופי הפעולה בתוך המחלקות ובין המחלקות.

מתן שירות משפטי איכותי ובזמן

- הגדרת עיסוקי ליבה, סדרי עדיפויות וקבועי זמן, ומימושם.
- שיפור המקצועיות לצד יישום נכון ומושכל של עקרון המעבריות.
- שיפור העמידה בלוחות זמנים וחיזוק תהליכי הבקרה.

פיתוח המשאב האנושי וטיפוחו

- חיזוק הפן הניהולי-פיקודי בקרב הקצעים ביחידה.
- שיפור תהליכי השיבוץ והאיוש, וצמצום חוסר הוודאות בתהליך.
- השקעה בפרט, בדגש על חיילי החובה.

הטמעת תרבות ארגונית של למידה ויזומה

- הטמעת תרבות של תחקיר והפקת לקחים, חניכה ופורוסים לשיפור.
- יצירת מנגנונים לשיפור הידע והזכרון הארגוני ויישומם.
- חיזוק תהליכי הביקורת ביחידה והטמעתם.

